

Zpravodaj

Společnosti pro trvale udržitelný život

1/2004

1 CO BUDE	5
1.1 Valné shromáždění.....	5
1.1.1 Předběžný program valného shromáždění.....	5
1.2 Materiály ke schválení valným shromážděním.....	5
1.2.1 Zpráva o činnosti v r. 2003 (s přesahem do konce února 2004).....	5
1.2.2 Zpráva o hospodaření.....	10
1.2.3 Rozpočet na rok 2004.....	11
Příjmy celkem.....	11
Náklady celkem.....	11
1.3 Program seminářů na následující období.....	12
1.3.1 Svoboda a udržitelnost - manifest.....	12
1.4 Stučodennost.....	15
2. CO BYLO	15
2.1 Stanovisko předsednictva STUŽ č. 98.....	15
2.2 O Semináři STUŽ na téma Národní park Šumava, jak dál?.....	17
2.3 Jak jsme zelenali II - ve státní správě.....	20
2.4 Dopravní politika České republiky.....	26
2.4.1 Základní rozpory Návrhu nové státní dopravní politiky ČR.....	26
2.4.2 Zamyšlení nad lednovým seminářem.....	28
2.5 Zpráva o zasedání Výboru pro úmluvu o biologické rozmanitosti.....	29
2.5.1 Prezentace STUŽ na výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti (CBD) ..	30
2.5.2 Statut Českého výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti.....	31
2.6 Silvestrovské setkání na Velké Javořině.....	32
2.6.1 Návraty k myšlenkám vzniku Silvestrovských stretnutí na Javorine.....	32
2.7 Hledání Josefa Vavrouška.....	34
3 ZPRÁVY Z POBOČEK	39
3.1 Vedení 110 kV přes Lužické hory.....	39
3.2 Jak jsme se účastnili územního řízení aneb trochu nejen o Holém vrchu.....	40
4 NÁZORY, POLEMIKY, KOMENTÁŘE, ÚVAHY Z PERA	42
ČLENŮ A PŘÍZIVCŮ STUŽ	42
4.1 Rychlostní silnice R 35 Turnov – Jičín , SEA územního plánu Libereckého kraje a občané.....	42
4.2 Případová studie: železniční koridor versus poslední louky.....	43
4.3 Aarhuská úmluva v praxi, aneb „kde jste, angažovaná veřejnosti?“.....	46
4.4 Ekologicky šetrný provoz kanceláře ombudsmana.....	47
4.5 Princip předběžné opatrnosti z pohledu teorie rozhodování.....	49
4.6 Je třeba se probudit - Návrh na politický program pro rehabilitaci polistopadové politiky v očích veřejnosti.....	52
4.7 Statistické údaje o vodní dopravě v ČR.....	56
4.8 K posuzování vlivů na životní prostředí návrhu aktualizace státní energetické koncepce.....	58
5. RŮZNÉ	60
5.1 Za prof. Emilem Hadačem.....	60
5.2 Vyhlášení Ceny Josefa Vavrouška.....	60
5.3 Krajinný ráz – nová kniha autorů Jiřího Lōwa a Igora Míchala.....	61
5.4 Kniha Veřejné prostory.....	61
5.5 Projekty podpořené Ministerstvem životního prostředí.....	62
6. AKTUÁLNÍ ADRESY A INFORMACE O STUŽ	63

6.1 Předsednictvo	63
6.2 Revizní komise	64
6.3 Ostatní	64
6.4 Pracovní skupiny	64
6.5 Zástupci regionálních poboček.....	65
6.7 Čestné předsednictvo.....	66
6.8 Informace o STUŽ	66

Placení příspěvků

Vážení přátelé, na adresním štítku tohoto Zpravodaje najdete údaje o Vašich platbách členských příspěvků za minulé 3 roky - údaj "A" znamená, že příspěvky byly v pořádku uhrazeny, údaj "N" znamená, že nemáme záznam o tom, že byly příspěvky uhrazeny. Je možné, že jde o nedokonalost v našich záznamech, kontaktujte prosím proto Evu Vavrouškovou (kontakt na konci Zpravodaje) pokud si myslíte, že jste příspěvky uhradili.

Pokud nebudou příspěvky uhrazeny v souladu se stanovami do valné hromady, budeme muset, ač neradi, v souladu se stanovami ukončit Vaše členství.

Jiří Dlouhý

Vážení přátelé,

dovolte, abych Vás přivítala v novém roce na stránkách Zpravodaje STUŽ a popřála Vám jménem předsednictva mnoho zdraví, pohody a optimismu.

Pevně doufám, že se v tom letošním roce už nebudeme stěhovat. V posledních letech se to stalo téměř folklorem. Už jsme si mysleli, že jsme natrvalo usazení, když přišla pobídka majitele domu v Krátké 26, že se máme přestěhovat z přízemí do 3. patra. Zní to, jakoby v tom nebyl problém, leč znamenalo to rozbourat regály a znovu sestavit do jiných rozměrů, přestěhovat zařízení a množství knih do 3. poschodí, vymalovat, uklidit, přehlásit elektřinu, plyn, přenést telefonní linku atd.

Nyní je ale vše hotovo. Oznamuji tudíž, že STUŽ má nyní v pronájmu prostory o 2 místnostech, kde v obou jsou psací stoly, v jedné z nich je navíc malá kuchyňská linka a sporák, v druhé navíc větší stůl a lavice. Pokud bude mít některý z členů STUŽ zájem, může zde nalézt klidné místo k práci a ke studiu. K dispozici je počítač, tiskárna, kopírka. Z větší předsíně jsou dveře do koupelny, na WC a do malé komůrky. Nabízí se možnost pro členy poboček, kteří přijedou do Prahy a nemají kde složit hlavu, nouzové přespání.

Jako každým rokem se i letos budeme potýkat s nedostatkem finančních prostředků. Letos to bude ale o to horší, že budeme mít, pokud to dobře dopadne, zatím jen jeden jediný grant ve výši 100 000 Kč, což nestačí ani na nájem Novotného lávky a kanceláře v Krátké. Proto opět jménem předsednictva vyzývám členy, aby se pokusili nějaké prostředky pomoci získat.

Mnozí z nás se na své cestě životem buď jen potkáváme, anebo přímo kamarádíme s někým, kdo se třeba může zmínit o STUŽ v souvislosti se sponzorským plánem organizace, která podporuje neziskový sektor. Někdo z našich členů je třeba přímo i zaměstnancem takové organizace a možná, že je někdo i majitelem. Pokud by se někdo takový mezi námi našel, a byl by ochoten za STUŽ ztratit slovo, předsednictvo může dodat potřebné informace, případně je lze nalézt na webových stránkách STUŽ.

Další možnosti jsou granty. STUŽ jako nezisková organizace má možnost řešit některé projekty formou grantů, o která zažádá u některé grantové organizace (nadace, agentury...). Mezi našimi členy je mnoho odborníků, kteří mají zaručeně spoustu nápadů, ale na jejich uskutečnění jim chybí prostředky. Někdy je také problém v tom, kde projekt řešit, kde se potkávat se spoluřešiteli, kde studovat literaturu atd. V kanceláři v Krátké, jak jsem výše popsala, jsou pro to téměř nadstandardní podmínky. Proto zde také apeluji na členy, aby této možnosti využili. Řešení zajímavých problémů pod hlavičkou STUŽ je nejen prezentace STUŽ, ale zejména řešitelů. Hledá-li řešitel spolupracovníky, může je najít prostřednictvím databáze v našich www stránkách, případně dotazem na Jiřího Dlouhého, který od začátku existence STUŽ (od r. 1992) vede podrobnou databázi členů na počítači. Po ukončení grantu řešitel vypracuje zprávu a s finančním vyúčtováním pomůže účetní paní Dana Kopanicová, která zpracovává pro STUŽ podvojně účetnictví.

STUŽ také může vypracovávat na základě objednávky různé expertízy a posudky, případně uspořádat odborný seminář nebo přednášku. Vynikajících odborníků má STUŽ neurekom. Pokud by někdo z členů věděl o nějaké příležitosti, necht' dá vědět e-mailem nebo telefonem – viz adresář na konci Zpravodaje..

Vím, že se každým rokem v úvodu opakují, že vždy vyzývám jménem předsednictva k větší aktivitě a vždy opakují slova našeho milého Igora Míchala, na kterého nepřestanu s láskou a úctou vzpomínat, že je nás více chovných než tažných. A jak by řekla babička Boženy Němcové, jakoby na hrách na zeď házel. Problém STUŽ je ve složení členské základny. Výhodou je, že většina členů jsou špičkovými odborníky ve svých oborech, nevýhodou je, že díky tomu jsou všichni značně vytíženi a na činnost pro STUŽ jim už zřejmě nezbyvají síly. Ale vyzýváme i ty, kteří si to o sobě myslí, aby zmobilizovali zbytek rezerv – myslím si, že STUŽ za to stojí a bylo by škoda, kdyby díky pasivitě členů se její činnost vytratila.

Takže na závěr Vás, vážení a milí, všechny srdečně zdravím a zvu na pravidelné měsíční úterní semináře, Stužovraty, Stužodennosti a jiné aktivity a doufám, že se s většinou z Vás sejdu na valném shromáždění, které se koná 2. března od 16,00 hod. v Klubu techniků na Novotného lávce.

Eva Vavroušková, tajemnice STUŽ

1 CO BUDE

1.1 Valné shromáždění

Pozvánka

Zveme všechny řádné členy na zasedání

valného shromáždění STUŽ,

které se bude konat v Klubu techniků na Novotného lávce, místnost 319

v úterý 2. března 2004 od 16:00 hod.

Tato pozvánka je písemným svoláním valného shromáždění STUŽ ve smyslu
č. 7.2 platných stanov.

Za předsednictvo STUŽ Pavel Šremer, předseda

Zároveň Vás zveme na seminář „Manifest trvale udržitelného rozvoje“.

Petiční výbor Manifestu tvoří Ivan Dejmal, Jan Keller a Erazim Kohák.

1.1.1 Předběžný program valného shromáždění

- volba mandátové komise
- volba návrhové komise
- přednesení zprávy o činnosti v roce 2003 a její schválení
- přednesení zprávy o hospodaření v roce 2003 a její schválení
- návrh rozpočtu na rok 2004 a jeho schválení
- přednesení revizní zprávy a její schválení
- přednesení návrhu usnesení valného shromáždění a jeho schválení
- seminář „Manifest trvale udržitelného rozvoje“.

1.2 Materiály ke schválení valným shromážděním

1.2.1 Zpráva o činnosti v r. 2003 (s přesahem do konce února 2004)

Poslední Valné shromáždění se uskutečnilo dne 4. března 2003 a zvolilo nové předsednictvo.

Předsednictvo proto v období od března 2003 pracovalo ve složení:

Předseda: Pavel Šremer

Místopředsedové: Jiří Dlouhý, Karel Jech, Miroslav Martiš

Členové: Martin Bursík, Ivan Dejmal, Jiří Kulich, Miroslav Punčochář, Jiří Roth, Ivan

Rynda, Ondřej Velek

Náhradníci předsednictva: Jiří Fencl, Jiří Nečas, Miroslav Andrt, Tomáš Hák, Zdeněk Joukl,

Jaroslav Mentberger

V revizní komisi pracuje Jaroslav Mejzr a Hana Horynová.

Dobrovolnou tajemnici stále vykonává Eva Vavrušková

Účetní služby pro nás dělá Dana Kopanicová.

AKTIVITY STUŽ

a) *Pravidelné diskusní semináře na Novotného lávce:*

- Na schůzích předsednictva a v elektronické konferenci byla vybírána témata vždy na každé pololetí roku a stanoveni garanti, Ti si pak po konzultaci s předsednictvem určovali a oslovovali panelisty.
- Program seminářů byl elektronicky rozeslán všem členům STUŽ a uveřejněn na internetu www.ecn.cz. Tištěné programy byly vylepeny na pracovištích jednotlivých členů předsednictva.

• Byly realizovány následující semináře:

- 7. ledna** „*Nová Rada vlády pro udržitelná rozvoj – podmínka přípravy dobré Národní strategie udržitelného rozvoje České republiky*“ – garanti Ondřej Velek, Ivan Rynda
- 4. února** „*Chemosféra/GeMOSféra – efektivní státní dozor a/nebo sebeobrana spotřebitelů?*“ – garanti Karel Jech a Ondřej Velek
- 4. března** Valné shromáždění s volbami předsedy, členů předsednictva a revizní komise,
Beseda o Himalájích s Martinem Bursíkem a diapozitivy
- 1. dubna** „*(ne)Máme právo na informace*“ – garant Zuzana Mrázková
- 6. května** „*Nový stavební zákon – nástroj udržitelného plánování využití území?*“ – garanti Ivan Dejmal a Ivan Plicka
- 3. června** „*Evropa a my – vstup do EU a životní prostředí*“ – garant Karel Jech
- 2. září** „*Integrovaná výrobní politika (IPP) a neudržitelné vzorce spotřeby a výroby v ČR?*“ – garant Ondřej Velek
- 7. října** „*Bude mít Česká republika moderní, udržitelnou energetickou politiku?*“ – garant Martin Bursík
- 4. listopadu** „*Budoucnost Šumavského národního parku*“ – garant Pavel Šremer
- 2. prosince** „*Začátky našeho zelenání aneb k historii zelených hnutí u nás*“ – garanti Pavel Šremer a Miroslav Martiš
- 6. ledna 2004** *Dopravní strategie ČR* – garanti M. Martiš, J. Zeman
- 3. února 2004** *Agrární politika ČR* – garanti V. Zdražil, I. Dejmal, M. Andrt

- Semináře se konaly v kongresovém sále Klubu techniků. Počet účastníků se lišil, velkou roli hrála „atraktivita“ panelistů. Nejčetnější návštěvnost byla v lednu (Rada pro udržitelný rozvoj), cca 100 posluchačů, v dubnu (ne) Máme právo na informace) a tradičně na listopadovém semináři Budoucnost Šumavy, kde byli v hojné míře účastni, kromě členů občanských sdružení nejen z Prahy, lesníci a členové Národního lesnického komitétu.

b) *Konference, semináře, výstavy:*

- Konference „Johannesburg + 1“ ve dnech 23-26. 4. 2003 v Olomouci byla organizována spolu s dalšími organizacemi. Dík za organizační zabezpečení patří Pavlu Nováčkovi.

c) *Vydaná stanoviska:*

- Doporučení účastníků konference „Johannesburg + 1 k ustavení Rady vlády pro udržitelný rozvoj bylo posláno vládě ČR a pravděpodobně přece jen urychlilo a ovlivnilo její vytvoření.
- (na druhé straně předsednictvo STUŽe nedostalo žádnou pozvánku k účasti na činnosti Rady...)
- Stanovisko 98 ke kompetenčnímu sporu o působnost pro posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (SEA) v návrhu novely zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

d) *Připomínky a podněty STUŽe:*

- Předsednictvo STUŽ se připojilo k Dopisu ekologických občanských sdružení premiérovi Špidlovi dne 13. 3. 2003, týkajícímu se managementu NP Šumava ve světle stanoviska mise IUCN.
- Ing. Fencel vypracoval Návrh metodického pokynu pro důsledné využívání § 12 odst. 1 a 2 (k ochraně krajinného rázu) zák.č. 114/1992 Sb. O ochraně přírody a krajiny kompetentními orgány s přihlédnutím k ustanovením a tendencím o spoluúčasti veřejnosti na rozhodovacích procesech v EU.

e) *Projekty STUŽe:*

- Úspěšně byl dokončen projekt Popularizace výsledků vědy a výzkumu v oblasti životního prostředí formou pravidelných seminářů, besed a tiskových materiálů (řešitelka projektu Ing. Eva Vavroušková).
- Pokračoval již několikaletý projekt EU, ŽP a NGOs, byly vydány a široce distribuovány Evropské environmentální občasníky
- 24 – 28. března 2002 pořádala STUŽ ve spolupráci s MŽP pro školy promítání filmů z Ekofilmu Ozvěny Ekofilmu (řešitelka projektu Ing. E. Vavroušková, které patří náš dík za velkou obětavost při přípravě i vlastním provádění). Ozvěny Ekofilmu budou realizovány také v únoru r. 2004.
- 5. června 2003, na mezinárodní den ŽP, došlo k vyhlášení výsledků soutěže o nejlepší esej na téma udržitelný způsob života pro studenty ČR a SR, kterou organizují STUŽ ČR a SR, redakce týdeníku Mosty a REC Bratislava-tentokrát u příležitosti 5. panevropské konference ministrů ŽP v Kyjevě a 10. výročí vzniku STUŽe. Záštitu převzalo Regionální centrum Rozvojového programu OSN v Bratislavě a tématická skupina Evropského EcoFora: Hodnoty pro udržitelnou budoucnost s podporou Českého centra v Bratislavě.
- Držitelkou první ceny se stala Monika Záviš-Rajčany z Evangelické bohoslovecké fakulty, druhou cenu získal Pavel Skála z Fakulty humanitních studií v Praze a třetí Branislav Chrenka z Přírodovědecké fakulty UK v Bratislavě. Za publicistický přínos získala cenu Katarína Korytářová z Piešťan, posl. Ekonomické university v Bratislavě a Roman Exner z Moravské Třebové, posluchači Pedagogické fakulty UK v Praze.
- Projekt „Zapojení veřejnosti do rozhodovacích procesů o životním prostředí“ pomocí seminářů k aktuálním tématům, začínající již v r. 2002 byl dokončen v červnu 2003.
- Byly podány dva ideové náměty projektů pro podporu z financování evropského hospodářského prostoru (z EFTA a z Norska) – jeden týkající se nebezpečných

chemických látek (řešitel O. Velek) , druhý soustředující se na ochranu našeho kulturního a přírodního dědictví-krajiny (řešitel J. Fencel).

f) Pracovní skupiny:

- Nedošlo k žádné výraznější aktivitě těchto skupin.

g) Pobočky:

- Pobočky STUŽe pracovaly většinou na regionálních aktivitách, předsednictvo bohužel nemá přesnější evidenci. Jako v minulých letech na větších projektech pracovala jihočeská pobočka v Táboře a pobočka Broumovsko. Pobočky referují o svých aktivitách obvykle na valném shromáždění, anebo ve Zpravodaji.

h) Další aktivity:

- Bylo uspořádáno několik pracovních diskusních podvečerů v kanceláři STUŽe v Krátké ulici.
- Kromě odborných aktivit byly v Krátké pořádány tradičně dva Stužovraty a jedna Stužodennost (neformální setkání členů a příznivců STUŽ pod záminkou slunovratů a rovnodenností). STUŽodennost 23. 9. se uskutečnila na pozvání našeho člena v restauraci U tvrze v Praze-starých Malešicích.
- 4. března – setkání poboček STUŽ
- 5. června – účast členů české STUŽ na slavnostní akci k 10. výročí založení slovenské STUŽ v Bratislavě, k světovému dni životního prostředí a na vyhlášení výsledků soutěže o nejlepší esej na téma udržitelný způsob života
- 12 – 14. září se konal ve spolupráci se slovenskou STUŽ již 9. Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových v Roháčích
- 29 prosince 2003 – 1. ledna 2004 –byl již tradičně slaven „12. jubilejní Česko – slovenský Silvestr na pomezí“ (dík za zorganizování patří R. Kuncovi z Bělokarpatké pobočky).

i) Organizační záležitosti

- Pokračuje Centrum Josefa Vavrouška – kancelář STUŽ v Krátké ulici 26.
- Avšak jen co jsme se přestěhovali z Podolí do Krátké a postavili knihovny a zařídili kancelář, museli jsme se na přání majitele domu přestěhovat z přízemí do 3. patra, což zhatilo některé plány, které jsme měli přichystané. Nicméně během měsíce jsme přestěhování zvládli (malování, postavení nových regálů na knihy, přenesení tisíců knih z přízemí do 3. patra, uspořádání knihovny...) a mohli začít pracovat. Mimořádný dík patří místopředsedovi Karlu Jechovi, který přestěhování organizoval a sám do značné míry realizoval.

j) Prezentace STUŽe, Zpravodaj, webovské stránky

- Cenu Josefa Vavrouška, kterou uděluje Nadace Charty 77 získal dne 27. 5. 2003 člen předsednictva STUŽe Ivan Rynda, který tak výborně reprezentoval i STUŽ., blahopřejeme mu a děkujeme.
- V průběhu roku byla vydána dvě čísla Zpravodaje STUŽ (viz příloha). Zpravodaje byly vtištěny v nákladu cca 450 ks a rozeslány poštou všem členům STUŽ a organizacím, které o ně požádaly. Zbytek byl rozdan příznivcům STUŽ.

- Webové stránky byly graficky i obsahově přepracovány a pravidelně aktualizovány. Kromě jiných informací zde byla doplňována stanoviska STUŽ, Zpravodaj 1/2003 a 2/2003 a aktuálně zveřejňovány pozvánky na semináře STUŽ a ostatní akce.
- **j) Dosažené výsledky**
- Stále se potvrzuje, že tradiční pořádání stužových seminářů má svůj smysl. Podstatné je i místo konání – Novotného lávka ve středu Prahy, dobře dopravně přístupná. Návštěvníci si už navykli každé první úterý v měsíci si rezervovat čas na tyto naše akce. Jako panelisté vystoupili vždy opravdu špičkoví odborníci, nezdědka členové vlády a úředníci ministerstev. V roce 2003 vystoupili na seminářích STUŽ ministr životního prostředí Libor Ambrozek, místopředseda vlády Petr Mareš, bývalý poslanec PSP Oldřich Kužilek, bývalí ministři životního prostředí Martin Bursík, Bedřich Moldan a Ivan Dejmál.
- Podle atraktivity tématu zúčastnilo v průměru 60 účastníků. Seminářů se již pravidelně zúčastňují studenti vysokých škol. Každý seminář byl následně předsednictvem ohodnocen.
- Projekt tyto semináře zabezpečující byl pro rok 2003 úspěšně ukončen a v roce 2004 bude opět pro velký zájem účastníků pokračovat .
- V roce 2003 vyšly dva Zpravodaje, každý měl cca 70 stran. Obsahoval pravidelné rubriky jak informativního charakteru, tak i názory, polemiky, komentáře, úvahy. Ohlasy mezi členy STUŽ jsou dobré.
- Zpravodaj se stal důležitým prostředkem ke vzájemné komunikaci a informování členů STUŽ.
- Prostřednictvím www stránek se členové a ostatní návštěvníci internetu pravidelně dozvídají o činnosti, aktivitách a výsledcích práce STUŽ a díky nim se v roce 2003 rozrostla členská základna STUŽ o několik členů, které oslovila myšlenka trvale udržitelného způsobu života.
- Ostatní aktivity, zejména ty neformální, pomáhají udržovat přátelské vztahy mezi členy a příznivci a bývají také místem, kde je možno řešit i odborné problémy bez předem stanoveného programu. Jde jak o akce pořádané v Krátké 26, tak o akce pořádané ve spolupráci se slovenskou STUŽ.
- **k) Problémy k řešení**
- Proti původnímu předpokladu došlo k novému stěhování, čímž byly některé aktivity v Krátké pozdrženy. Bude potřebné nové místnosti oživit novými aktivitami. Vyzýváme členy o předložení nápadů.
- Opět byl počet Zpravodajů z finančních důvodů zredukován na dvě čísla, která ale byla opět obsažná (cca 70 stran textu).
- Zásadním problémem je nedostatečný počet návrhů nových projektů, bez kterých jednak naše aktivity budou malého dosahu a na druhé straně STUŽ bude živořit.
- Snížení počtu členů předsednictva a časové vypětí (staro)nových členů předsednictva vede k malému počtu členů předsednictva na jeho schůzkách. To pak má za následek i malý počet aktivit, uskutečňovaných předsednictvem a je jednou z příčin nedostatečného zapojení řadových členů a příznivců STUŽe.

Pavel Šremer

1.2.2 Zpráva o hospodaření

Vybrané údaje z hospodaření z roku 2003

Konečné zůstatky na bankovních účtech k 31. 12. 2003

Bankovní účet / hlavní účet / 3944349/0800	417.360,64 Kč
Bankovní účet / podúčet / 35-3944349/0800	12.624,90 Kč
Bankovní účet / podúčet / 107 3944349/0800	1.000,00 Kč
Bankovní účet / termín.vklad/ 5231-3944349/0800	199.970,00 Kč
Devizový účet / 2022-0171542293	3.754,01 USD
/přepočet dle kurzu ČNB k 31. 12. 2003/	121.648,69 Kč

Konečný zůstatek na pokladně k 31. 12. 2003 1 418,50 Kč

Konečný stav neuhrazených závazků a pohledávek k 31. 12. 2003

Celkem neuhrazené závazky	416,00 Kč
Celkem neuhrazené pohledávky	105 170,00 Kč
Celkem nezúčtované provozní zálohy	900,00 Kč

Prostředky přijaté v roce 2003: 771 036,00 Kč

Přijaté dotace:

Ministerstvo životního prostředí	263 996,00 Kč
Nadace Partnerství	107 000,00 Kč
Prostředky ze zahraničí	341 765,00 Kč

Příspěvky od členů 41 889,00 Kč

Ostatní výnosy 14 386,00 Kč

Přijaté dary:

Tomáš Hakr	2 000,00 Kč
------------	-------------

Prostředky vydané v roce 2003 666 090,00 Kč

Kancelářské potřeby	2 199,00 Kč
Drobné provozní vydání a drobný majetek	6 136,80 Kč
Spotřeba el. energie, vody a plynu	10 521,20 Kč
Cestovné	172,00 Kč
Náklady na REPRE	2 530,00 Kč
Ostatní služby spojené s realizací projektu	290 408,30 Kč
Nájemné / Centrum	55 000,00 Kč
Nájemné / Novotného lávky	13 650,00 Kč
Nájemné / Ostatní	3 700,00 Kč
Kopírování	87 463,20 Kč
Telefonní poplatky	31 992,10 Kč
Poštovné	2 681,50 Kč
Bankovní poplatky	5 114,17 Kč
Poskytnuté příspěvky	8 845,00 Kč
Mzdové náklady	145 676,00 Kč

Vypracovala: Dana Kopanicová, účetní

1.2.3 Rozpočet na rok 2004

Příjmy

Příjmová položka	Kč
Grant MŽP – Popularizace výsledků vědy a výzkumu v oblasti ŽP - žádost	100 000,-
Grant MŽP – Ozvěny Ekofilmu - žádost	35 000,-
Příspěvky a dary členů	65 000,-
Pokus o získání prostředků od dalších nadací	250 000,-
Příjmy celkem	450 000,-

Výdaje

Nákladová položka	Kč
<i>Materiálové náklady, z toho:</i>	50 000,-
el. energie, voda, plyn	30 000,-
drobný materiál, kancel. potřeby	20 000,-
<i>Služby, z toho:</i>	378 000,-
nájemné (Krátká + Novotného lávka + ostatní)	140 000,-
služby spojené s řešením projektu + účetnictví	130 000,-
tisk – Zpravodaj atd	35 000,-
telekomunikace	21 000,-
poštovné – rozesílka Zpravodaje	40 000,-
opravy, údržba	2 000,-
<i>Ostatní náklady</i>	32 000,-
Náklady celkem	428 000,-

Vypracovala: Eva Vavroušková

1.3 Program seminářů na následující období

3. února „Agrární politika“ – garant Ivan Dejmal
2. března Valné shromáždění, „„Manifest trvale udržitelného rozvoje“ – garanti Pavel Šremer, Ivan Dejmal
6. dubna „Nebezpečné chemické látky“ – garanti Miroslav Punčochář, Ondřej Velek
4. května „Volby do EP – beseda s kandidáty do EP“ – společně se ZK – garanti Jiří Dlouhý, Karel Jech
1. června „Oceňování krajiny“ – Ivan Dejmal, Josef Seják
7. září „Úmluva Rady Evropy o krajině“ – Miroslav Martiš, Jan Plesník

1.3.1 Svoboda a udržitelnost - manifest

Téma březnového semináře STUŽ

Institut pro integraci České republiky do Evropské unie v souladu se závěry mezinárodní konference v Johannesburgu a s ohledem na stav společnosti i životního prostředí v ČR předkládá občanům následující manifest.

Navrhujeme vytvořit komplexní soubor strategií, které pomocí ekonomických, legislativních a administrativních nástrojů umožní uspokojovat sociální, materiální a duchovní potřeby lidí, při plném respektování objektivních environmentálních limitů (dále jen „udržitelný rozvoj“). Je nezbytné vytvořit volný prostor k seberealizaci pro všechny, kteří svou životní filozofií i praxí neustále pracují na obnovení žebříčku trvalých hodnot. Tento kladný potenciál společnosti nesmí být pohlcen praktikami, jejichž jedinou motivací je zisk a mocenské ambice. Je nutné vytvořit solidní podmínky pro svobodný rozvoj člověka, který svým postojem k tradičním hodnotám (rodina, láska, sociální citění...) udržuje kontinuitu toho, co je pro lidskou společnost nejdůležitější – vědomí sounáležitosti člověka s člověkem a člověka s životním prostředím.

Výzvy Johannesburské deklarace o udržitelném rozvoji, nastolené ve čtyřech pilířích, vnímáme takto:

I. SOCIÁLNÍ ROZMĚR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Základní cíle:

- vytvoření vějíře společensky a ekologicky přijatelných alternativ životních stylů založených na lidské tvořivosti a aktivitě jakožto podmínek svobody, tj. možnosti skutečné volby člověka (tvůrčí práce, seberealizace a osobní identita se napříště nesmí spojovat pouze s placeným zaměstnáním a tržním mechanismem),
- zajištění politické stability založené na snižování nezaměstnanosti a zabezpečení prostředků na veřejné výdaje,
- celková politická, ekonomická a sídelní decentralizace,
- zastavení populačního poklesu.

Hlavní nástroje:

- realizovat program podpory tvůrčí a angažované práce v politických stranách, samosprávách, školách, církevních institucích, občanských sdruženích a jiných neziskových organizacích za předpokladu, že:

1. jejich činnost je rozvíjena ve prospěch veřejných zájmů, zejména ochrany životního prostředí, ochrany lidských práv a svobod, vzdělávání nebo sociální pomoci,
2. účastník takového programu provádí v této organizaci svou práci mimo placené zaměstnání a zároveň je jinde zaměstnán nejvýše na poloviční pracovní úvazek nebo není zaměstnán a není evidován na úřadech práce jako nezaměstnaný,
  - realizovat program podpory vícedětných rodin; tj. podpora rodičům věnujícím se určenému počtu dětí v čase, který by jinak trávili v zaměstnání, pokud zároveň nejsou evidováni na úřadech práce jako nezaměstnaní,
  - realizovat program podpory samozásobitelství, tj. ekologické hospodaření v krajině za jiným účelem než podnikáním, pokud účastník tohoto programu je jinde zaměstnán nejvýše na poloviční pracovní úvazek nebo není zaměstnán a není evidován na úřadech práce jako nezaměstnaný,
  - realizovat program podpory moderního vzdělávání formou příspěvků školám, které přizpůsobily své studijní programy zaměstnancům na zkrácený pracovní úvazek a jako podmínku přijetí ke studiu vyloučily přijímací řízení,
  - snížit fiskální zatížení pracovní síly (plateb sociálního zabezpečení) za předpokladu kompenzace zdaněním neobnovitelných přírodních zdrojů (viz též bod III., hlavní nástroje, odrážka druhá),
  - realizovat takovou strukturální politiku, která povede k posilování identity a soběstačnosti venkovských lokálních komunit.

II. EKOLOGICKÝ ROZMĚR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Základní cíle:

- zachování a zlepšení stavu životního prostředí a všech jeho funkcí,
- zajištění vymahatelnosti práva životního prostředí a jeho složek na existenci a potažmo práva na zachování a obnovu všech jejich funkcí (produkčních i mimoprodukčních),
- zefektivnění a objektivizace řízení o umístování staveb v prostředí,
- vytvoření podmínek pro ekologicky, esteticky a demograficky vyvážený rozvoj kulturní krajiny.

Hlavní nástroje:

- zajistit v řízeních před nezávislými orgány vymahatelnost ekologické újmy formou přímé či náhradní naturální restituce,
- vytvořit regionální sdružení životního prostředí jako právních subjektů s jejich aktivní legitimací zastupovat zájmy životního prostředí ve správních a soudních řízeních,
- propojit posuzování vlivů projektů na životní prostředí, integrované povolování a územní řízení v jeden proces s obecnou platností pro všechna zařízení (včetně aplikace nejlepších dostupných technik),
- přenechat rozhodovací pravomoci v odvolacích řízeních ve věcech upravených právem životního prostředí nezávislým orgánům (správním tribunálům, popř. soudům) jakožto předpoklad pro rozhodování v prvním stupni na úrovni obcí nebo krajů v jejich samostatné působnosti,

- upřednostnit nájemce státní půdy, kteří ji používají výhradně k ekologickému hospodaření, popř. k pěstování biomasy pro energetické využití; po uplynutí stanovené doby tyto pozemky na takto hospodařící nájemce bezúplatně převést.

III. EKONOMICKÝ ROZMĚR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Základní cíle:

- využití obnovitelných přírodních zdrojů takovým způsobem, aby míra jejich spotřeby nepřekročila míru jejich obnovy,
- využití neobnovitelných přírodních zdrojů takovým způsobem, aby byly stále v oběhu (zejména recyklací a opakovaným užitím výrobků z nich) a míra jejich spotřeby klesala s růstem možnosti jejich nahraditelnosti obnovitelnými zdroji anebo v důsledku zavádění nejlepších dostupných technik,
- produkce odpadů, včetně emisí, pouze v takové míře a kvalitě, která:
  - a) umožňuje v maximální míře nahrazení primárních surovin
  - b) v případě že odpady nelze využít podle bodu a) je vstřebávána životním prostředím bez vedlejších účinků na zdraví a pohodu člověka a ostatních forem života.

Hlavní nástroje:

- zákonem garantovat návratnost investic do zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie tak, aby byla odstraněna tržně-ekonomická diskriminace z využívání obnovitelných zdrojů energie, popř. úspor energií,
- zdanit neobnovitelné přírodní zdroje daní z energií vyrobených z neobnovitelných zdrojů a daní z neobnovitelných přírodních surovin a zrealizovat existující daně ve formě daní z uhlovodíkových paliv a minerálních olejů, tak, aby výše jejich sazeb z dlouhodobého hlediska odpovídala nákladům na odstraňování negativních externalit vznikajících při využívání těchto zdrojů; předpokladem zavedení těchto daní je fiskální neutralita zajištěná odpovídajícím snížením plateb pojistného na sociální zabezpečení (viz též bod I., hlavní nástroje, odrážka šestá),
- osvobodit výnosy ekologických investičních fondů od daní,
- spolupodílení se výrobců a dovozců na financování zpětného odběru odpadu z jejich výrobků a na následném materiálovém využití,
- vedle národního produktu zavést další ukazatel stavu ekonomiky, který zohlední též legální tvůrčí aktivitu vznikající mimo tržní mechanismy a dále vynaložené investice na obnovu a zachování funkcí životního prostředí projevující se jako pozitivní externalita,
- motivovat zvýšení výdajů na výzkum a vývoj eko-technologií.

IV. ZAHRANIČNĚ-POLITICKÝ ROZMĚR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Základní cíle:

- zajištění udržitelného rozvoje v globálním měřítku.

Hlavní nástroje:

- realizovat takovou zahraniční politiku ČR, která podporuje mezinárodní procesy a organizace, jejichž cílem je překonat negativní důsledky ekonomické globalizace a jiné překážky udržitelného rozvoje,

- podporovat opatření přijatá mezinárodní konferencí v Johannesburgu a opatření vyplývající z Lisabonského procesu, např. snížení emisí skleníkových plynů o 30 % do roku 2020,
- iniciovat rozšíření projektu „Svoboda v udržitelném rozvoji“ na státy středoevropského regionu se zvláštním zaměřením na státy Visegradské čtyřky; trvale sledovat vývojové trendy v Evropské unii a iniciovat legislativní změny, vedoucí k většímu zajištění politiky udržitelného života,
- trvale podporovat chudé a zadlužené země třetího světa, neboť v dnešním globalizovaném světě není možné realizovat politiku směřující k zajištění udržitelného rozvoje v rámci hranicemi vymezeného teritoria.

1.4 Stužodennost

Při příležitosti jarní rovnodennosti jsou všichni členové a příznivci STUŽ zváni na přátelské posezení, které se bude konat 16. března od 17,00 hod. opět v zahradní restauraci U Tvrze na Malešickém náměstí. V případě nepřízně počasí je rezervováno místo uvnitř.

Pro ty, kdo zde ještě nebyli: metrem do stanice **Skalka**, odtud autobusem **177** nebo **194** čtyři stanice (Malešické náměstí), bus stává téměř před hospodou. I když se to nezdá, cesta je opravdu časově nenáročná (cca ½ hod.).

STUŽODENNOSTI a STUŽOVRATY organizujeme 4x ročně. Sejdeme se, bez připraveného programu si při sklence popovídáme, občas dokonce i o důležitých problémech, na které není na Novotného lávce prostor. Abychom zvýšili četnost takovýchto pěkných setkání, využijeme (opět) nejbližší „astronomické“ příležitosti, t.j. jarní rovnodennosti a společně ji oslavíme.

2. CO BYLO

2.1 Stanovisko předsednictva STUŽ č. 98

ke kompetenčnímu sporu o působnost pro posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (SEA) v návrhu novely zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

Legislativní rada vlády při svém zasedání 15. 5. 2003 k novele zák. č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ani napodruhé nerozhodla ve sporu mezi Ministerstvem životního prostředí (MŽP) a Ministerstvem průmyslu a obchodu (MPO) ve věci kompetenčních variant při formulování Dílu 3 Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí a přesunula tento meziresortní spor na rozhodnutí vlády.

Varianta MŽP, představovaná ustanoveními §§ 10a – 10i návrhu, ponechává kompetenci posuzování vlivů koncepcí předkládaných nebo schvalovaných ústředními správními úřady na životní prostředí jako dosud na MŽP, kde jsou pro to vytvořeny kompetenční i organizační předpoklady a kde to nevyžaduje nové nároky na státní rozpočet.

Varianta MPO, představovaná ustanovením § 10i, navrhuje tyto koncepce podrobit posouzení z hlediska vlivů na životní prostředí těmi orgány, které je předkládají do vlády nebo samy schvalují. Je s ostatními ustanoveními novely nekompatibilní smyslem i použitými pojmy, je v rozporu s kompetenčním zákonem, přisuzujícím dosud tyto kompetence MŽP, vyžadovala by zřízení duplicitních orgánů a systemizovaných míst pro takové posuzování na dalších ústředních správních úřadech a tím i zvýšené nároky na státní rozpočet. Zároveň by došlo ke ztížení metodického vedení agendy, přehlednosti a toků informací směrem k vládě,

mezinárodním institucím a sousedním státům (u posuzování „přeshraničních vlivů“), ke správním úřadům všech stupňů, samosprávám krajů a obcí i k veřejnosti, ke zkomplikování provozu nebo faktickému znefunkčnění jednotného informačního systému EIA/SEA .

Z rekapitulace důvodů, proč MŽP variantu MPO odmítá, se ztotožňujeme s následujícími body:

1. posuzování koncepcí v kompetenci MŽP podle kompetenčního zákona funguje již 11. rok, má vytvořenou správní strukturu v jeho organizačním řádu, která je dostatečná i pro nový proces v souladu se Směrnicí EU 2001/42/EC (bez nároků na nová funkční místa), **v případě přijetí varianty MPO se na všech resortech, zpracovávajících koncepcie podléhající posouzení, budou takové administrativní kapacity teprve vytvářet, což znamená značný nárůst počtu pracovníků, ale snížení efektivity jejich využití, které zajišťovala koncentrace na jednom resortu (MŽP) a zvýšení finančních nároků na státní rozpočet,**
2. ponechání posuzování vlivů koncepcí ústředních správních orgánů a krajů na MŽP zajišťuje nejlépe jednotné metodické pracovní postupy, a to i ve směru k sousedním zemím (u přeshraniční EIA/SEA), i k příslušným strukturám EU, OSN apod., i snadnou komunikaci a tok informací směrem k vládě a k Parlamentu ve věcech EIA/SEA. Dekoncentrace této působnosti i na MPO, MZe, MMR, MI, MD, příp. další ústřední správní orgány by zavedlo do této činnosti nejednotnost a nepřehlednost, zkomplikovalo by i fungování informačního systému EIA/SEA,
3. v žádném ze zákonů, které různým resortům ukládají zpracovávání a schvalování koncepcí vyjmenovaných ve Směrnici EU 2001/42/ES, kromě nového zákona o vodách a novely zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, není požadavek na SEA obsažen, tím méně pak zajištěna procedura odpovídající této směrnici a Aarhuské úmluvě o účasti veřejnosti a Espoo-konvence o přeshraničním posuzování. Proto nejsou vytvořeny ani základní legislativní předpoklady, aby se tato působnost MŽP, kde je ošetřena dobře již nyní (viz bod 1), mohla uvažovat k přenesení jinam a přitom bylo zajištěno respektování mezinárodních závazků ČR.
4. je zcela nelogické, aby si jakýkoliv subjekt vydával sám pro sebe stanoviska o vlivech svých koncepcí na životní prostředí. Přitom požadavek, aby sám posuzoval vlivy svých koncepcí na ŽP, obsažený ve Směrnici EU 2001/42/EC, je splněn i v alternativě MŽP, při které je to rovněž resort zpracovávající a schvalující koncepci, který si objednává její vyhodnocení z hlediska vlivů na životní prostředí u oprávněné osoby, který je hradí a který organizuje zveřejnění i projednání, jen si nevydává sám stanovisko. Při alternativě MŽP však může MŽP, DSÚ a veřejnost ovlivnit již po podání oznámení koncepce rozsah a obsah vyhodnocení, počet a charakter posuzovaných variant a další parametry posouzení, přispívající k jeho kvalitě a úplnosti, což alternativa MPO nezajišťuje. Při ní hrozí úmyslné potlačování úplnosti a objektivnosti vyhodnocení zamlčováním dalších možných variant a přístupů, tendenčním stanovením kritérií a vah pro hodnocení, dávání přednosti utilitárním resortním zájmům proti zájmům veřejným.

Jsme přesvědčeni, že je třeba vyvinout maximální úsilí k odvrácení alternativy MPO i proto, že by to byl další „úspěch“ při oslabování a demontáži kompetencí a významu MŽP a další krůček k návratu před rok 1990, kdy zájmy sociálně-ekonomické vždy spolehlivě "převálcovaly" zájmy environmentální.

Jménem předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život
Pavel Šremer, předseda Praha, červen 2003

2.2 O Semináři STUŽ na téma Národní park Šumava, jak dál?

který se konal 4. listopadu 2003, jak jej viděl a okomentoval Jaroslav Mentberger.
(redakčně neupraveno - nutno však dodat, že názor pana Mentbergera je silně menšinový. Můj názor na organizaci a průběh semináře je takový, že seminář byl co se týče obsazení panelu vyvážený a byl dán prostor všem, kdo se chtěl diskuse zúčastnit. Eva Vavroušková)

Moderátorem akce byl novinář *Čestmír Klos*, v panelu byli :
Za MŽP náměstek ministra *RNDr. L. Miko*, ředitelka z MŽP *RNDr. A. Vopálková, prof. Strach* z Jihočeské univerzity, *Ing. V. Krečmer CSc.*, předseda Národního lesnického komitétu, *Ing. V. Zatloukal* náměstek ředitele ŠNP, *MVDr. J. Bláha* za organizaci DUHA a *profesor Ing. Dr. D. Povolný*

Zahájení přednášek se ujal náměstek ministra pro životní prostředí *Miko*. Byl to víceméně zdeůřední projev, hodnotící také částečně současnou legislativní situaci. Prohlásil v něm, že chce zvětšit a hlavně scelit bezzásahové zóny v parku, protože chce zachovat přírodní ráz NPŠ podle současné politické objednávky.

Zmínil se s lítostí, že dosud nebylo schváleno nové znění zákona č. 114/1992 Sb. – mělo k tomu dojít právě v tento den našeho setkání, tj. 4.11.2003. *Vopálková* se rovněž zmínila o tom, že se právě jedná o novém znění zákona, s tím že bude znovu projednáván až v příštím roce. Jako velmi problémovou viděla současnou zonaci parku.

Litovala, že se dosud pouze ochraňuje území, ale biotopy poškozují člověk. (Myslela tím se vši pravděpodobností lesní hospodáře.) Proto by měl být dle ní jednoznačně vymezen pojem co znamená bezzásahovost, čili především: omezování až zastavení zásahů proti kalamitnímu šíření kůrovce.

V té době se ozvalo z publika volání „, Kůrovec holiny nedělá, dělá je člověk !“

Zatloukal se snažil ihned reagovat. Vysvětloval rozdílnost našeho NPŠ a Národního parku Bavorský les od počátku historie obou parků. Bavorský byl založen již v roce 1969. Končil u přísně střežených hraničních drátů tehdejší ČSR, později ČSSR. Za těmito dráty bylo na naší straně hospodaření tím pádem v letech 1948 – 1989 velmi omezené, zpracovávaly se tu většinou pouze polomy a ohniska výskytu lýkožrouta smrkového. V přilehlém území Národního parku Bavorský les byly tehdy smrčiny ponechány bez zásahů svému osudu a kůrovec se proto silně šířil přes hranici k nám, což byl základ našich současných holin z tehdejšího, postupně silícího kalamitního výskytu lýkožrouta smrkového = kůrovce. (Dokladové snímky z družice Landsat, počínaje rokem 1984 až do roku 2001 to potvrzují.)

V Národním parku Bavorský les, který má díky své expozici teplejší klima byly proto zákonitě navíc smíšené porosty, takže v porostech poničených kůrovcem mohly nalétnout listnáče – bylo z čeho !

Na naší chladnější straně to ale byly převážně čisté smrčiny založené po rozsáhlé kalamitě v letech 1868 – 1878 a ještě k tomu většinou nevhodnými smrkovými sazenicemi z celého území tehdejšího mocnářství. Tehdy sice zůstalo = přežilo roztroušeně několik původních porostů horského genotypu smrků, které byly ideální kostrou a důvodem založení našeho Národního parku Šumava, vzniklého na základě vyhlášky vlády ČR č.163/1991 Sb. o rozsahu 68.064 ha. Na Bavorské straně je v údolní části parku čistá smrčina, do které sestoupil poměrně rychle z horních částí kůrovec, proti kterému je tam nyní již veden boj, neboť hrozí nebezpečí, že by mohlo dojít k jeho rozšíření mimo území parku. V našem parku bohužel na velkých plochách převládají nepůvodní smrčiny, takže obě lokality se podstatně liší a nelze je seriózně srovnávat, respektive nelze tvrdit, že co je možné v Bavorském parku, musí být možné i v našem.

(O probíhající likvidaci kůrovce v bavorské údolní části se u nás kupodivu nikdy nehovořilo.) **Povolný** měl emotivní projev o cenóze na svazích Etny, kde rostou velice vzácné rostliny navzdory občasným výlevům lávy z četných bočních vyústění vulkánu. Poničená příroda si dovede s touto vulkanickou devastací poradit. Sdělil, že tamní obyvatele ani nenapadá zalesňovat vyvřelou lávu. Příroda si poradí sama, vegetace se opět vrátí, může být sice jiná, objeví se však bez zásahu člověka ! (Sklidil bouřlivý potlesk)

Následovně prohlásil, že kůrovec, stejně jako láva je součástí přirozených přírodních pochodů, pročez když chceme mít neporušený NPŠ, pak vše musíme nechat na přírodě, která si sama také poradí, stejně jako je tomu na svazích Etny.

// Zapomenul pouze podotknout – bohužel – že láva se rozlévá pouze občas, že zasáhne pouze omezenou lokalitu a za tu se již následovně nešíří !! //

Neřekl, že kůrovec dokáže migrovat na veliké vzdálenosti za potravou, což láva „neumí“, neřekl jak dlouho trvá přírodě „ozelenění“ lávového pole, neřekl jak dlouho bude přírodě trvat, aby po kůrovcem zničené smrkové monokultuře tam rostlo něco lesu podobného – pokud se tam les vůbec bez pomoci lidské vrátí !

Bláha, pracovník veterinární správy v Brně, se po tomto, velmi kladně přijatém projevu zjevně radoval (vždyť On to byl, spolu s PhDr.V. Justem, kdo na podobném aktivu 7. ledna 1997 prohlásili, že kůrovec je lékařem lesa, zapomenuli však podotknout : Lesa nestejnověkého a smíšeného, výstižněji řečeno přírodního !!).

Pohovořil o tom, že máme málo pokory před přírodou, že za vším vidí lesníci pouze komerci, peníze, dřevo, že si musíme zachovat přírodu neporušenou. Srovnával oba parky, srovnával neporovnatelné, dokazoval to na vybraných snímcích, dával rovnítko mezi náš a Bavorský park. Byl mnohomyšlný, sugestivní, mluvil a mluvil, ani zapískání jednoho zoufalého lesníka ho „nerozhodilo“, dokonce mu poděkoval za „připomínku“.

Strach (botanik) mezi jinými „svými pravdami“ k ohromení lesnické menšiny v sále prohlásil, že rašeliniště jsou užitečnější než lesní porosty. Že smrk do těchto lokalit nepatří, divil se, proč vedení ŠNP nevysázelo buky a jedle, hovořil jakoby nehovořil o lesních porostech.

Nakonec prohlásil, že kdyby kůrovec „utekl“ z NPŠ - až někam k Vimperku, tak že tam alespoň zlikviduje smrkové porosty a lesáci tam potom mohou vysázet buky.

V té době se dostavil PhDr. V. **Just**, který dostal slovo, aby mohl prohlásit, že je nutné bránit dřevařské loby Národního parku Šumava, aby z parku kradla pomocí helikoptér poražené kmeny stromů za statisíce korun.

Z řad posluchačstva se přihlásil profesor Ing. J. **Jeník**, zdůraznil že je také lesník, a marně se snažil vysvětlit většině v sálu co je les a co pro les a přírodu znamená kůrovcová kalamita.

Krečmer obhajoval nutnost zachování lesa, který je důležitý pro zadržování srážek, k obraně proti erozi i vyrovnávání klimatické stability. Dokazoval na řadě příkladů, že v mrtvém lese (ponecháním stojících odumřelých stromů po napadení kůrovcem) vznikají mrazové díry, kde podmínky pro obnovu lesa jsou ještě extrémnější než na holinách a zalesnění není někdy vůbec možné. Vysvětloval jakým způsobem na zdevastovaných územích vznikají rašeliniště, záplavové momenty (třeba ponecháním vývrátů v řečištích potoků), jak bývají cenózy rozvráceny a někdy nenávratně zničeny.

Agresivně byl „zdeptán“ **Bláhou**, návazně i **Strachem**, což již nemohlo nechat v klidu RNDr. V. **Skuhravého**, který tichým hlasem opravdu rozrušeného entomologa se snažil vysvětlit, že přece nelze propagačně srovnávat pouze vybrané lokality s holinami po kůrovcové kalamitě v nesmíšených smrčínách, anebo s uschlými porosty (po kůrovci) v našem NPŠ a zbytky

smíšených porostů a holinami po kůrovcové kalamitě na bavorské straně. Konstatoval, že přece nelze hodnotit přírodu statistickým způsobem (zprůměrováním). Marně se snažil prezentovat údaje z monografie „LÝKOŽROUT SMRKOVÝ a jeho kalamity“ (2002).

Slova se znovu chopil mnohomluvně **Bláha**, opět vyzbrojený mnoha snímky z různých lokalit, kde pod uschlým smrkovým porostem rostly velké skupiny listnatých dřevin z náletu spolu s jehličnany (byly to snímky z bavorské strany, tedy ze smíšených porostů, které na naší straně jsou pouze vzácnými výjimkami).

Přihlásil se host, který o sobě prohlásil že je ekonom a že patrně největší chybou pro vedení parku je, že v jeho čele je lesník, že tam není biolog, který by přece pro zisk nekácel stromy... Co dodat? Co dodat k jeho připomínce i k předchozí připomínce PhDr. Justa ?

Zatloukal znovu vysvětloval, že dosud v ŠNP nejde o zákonem zlegalizovanou společenskou objednávku, že ŠNP je ještě v situaci, kdy nejsou přesně vymezeny povinnosti a rozsah obrany proti kalamitě, hlavně že ještě není konečnou „právní koncovkou“ stanoveno, že se nesmí proti kůrovcovi zasahovat.

(Letošní odkoňování stojících smrků napadených kůrovcem bylo jen aktem zoufalství.)

Snažíme se introdukovat listnáče a jedle, ale přemnožená spárkatá zvěř nám v tom brání a my se snažíme bránit oplocenkami, kdežto na bavorské straně zasahují nejen proti kůrovcovi, ale místy i redukuje přemnoženou spárkatou odstřelem.

Až bude schválen nový zákon (mělo se tak stát dnes), pak již bude jasné co se smí, co se nesmí. Pak bude pravděpodobně již snad pouze jen možné bránit porosty kolem NPŠ, aby do nich z parku kůrovec nepronikl, což se opět nelíbilo profesoru **Strachovi**.

Během zasedání odešli z místnosti profesor Povolný, náměstek ministra Miko a opět se ujímal, znovu a znovu, slova **Bláha**, opět předváděl vybrané snímky, kde se to pod uschlým smrkovým porostem zelenalo, bylo to pro nás, lesníky – až nad naše síly... .

Snad nikdo v sálu si nevšiml dopisu, adresovaného ministrovi Ambrozkovi ... .

Je strašné, když lidé, kteří nemají zodpovědnost za svěřenou správu majetku, rozhodují o tom, jak se o majetek starat a **nenést** přitom **hospodářskou** a právní **odpovědnost** !

Za nic tito oponenti přece neručí ! Ale co se stane, nebude-li zákonem odsouhlaseno že se přemnoží kůrovec, který nakonec možná zlikviduje i opravdu původní zbytky porostů ? Kdo ponese odpovědnost ? Kdo bude případně potrestán že to dopustil ?

Omlouvám se, že v popisu tohoto aktivu není zachována přesná posloupnost. Řada účastníků promluvila vícekrát než jednou. **Krečmer** měl nejméně dvě vystoupení, bez populizmů, tedy věcných a konkrétních, **Zatloukal** hovořil nejméně čtyřikrát, vždy věcně, připouštěl že zákon může zcela změnit statut parku a pak třeba opravdu skončí všechny zásahy proti kůrovcům, včetně opatření proti přemnožené spárkaté.

Zapsal jsem tento záznam po návratu domů, psal dlouho do noci a v závěru mi napadlo :

Má, nebo může, nebo lépe řečeno – smí být zachráněn les na území NPŠ ?

Má zůstat, nebo lépe řečeno zůstane NPŠ opravdu bez zásahů proti škůdcům – bez ohledu co se stane za jeho hranicemi, až tam kůrovec zákonitě dorazí ? (Ten se nechová jako láva !!)

Napadla mne hrůzná myšlenka :

Státní statky v okolí končí se svými aktivitami a prodávají pod cenou budovy s bytovými jednotkami spekulantům, takže v nejtěsnější blízkosti parku vzniká veliké rekreační území. Co se stane s Národním parkem Šumava ? - až zmizí les, anebo až..... .

Důležitá poznámka: Tento záznam jsem zhotovil bezprostředně po návratu domů, neměl možnost použít magnetofonový záznam, takže posloupnost diskuse, může být jiná, než ve skutečnosti byla a také přiznávám, že některé pasáže jsem si (raději) nezapamatoval

Jaroslav Mentberger

Poznámka od Ing. Karla Jecha, místopředsedy STUŽ:

Rozhodně se distancuji od výše uvedené interpretace toho, co ve skutečnosti tehdy na Novotného lávce zaznělo. Příspěvek Jaroslava Mentbergera nechávám záměrně bez pravopisných korektur. Jenom zdůrazňuji, že já jsem tam slyšel pádné a zdůvodněné argumenty od prof. Karla Pracha. (J. Mentberger možná omylem, možná schválně, jeho jméno komolí na Stracha), slyšel jsem argumenty od MVDr. J. Bláhy z Hnutí DUHA (prosím nezaměňovat s organizací, která se zabývá pomocí mentálně postiženým!), slyšel jsem jiné argumenty, zejména o koncepci ochrany ŠUNAPu, hovořili tam i jiní lidé (včetně mne) a z jiných organizací. Prezentace zoufalého stavu lesních ekosystémů předváděl s fundovaným komentářem doc. Braniš...

Příspěvek J. Mentbergera, dle mého názoru, vyjadřuje pouze jeho vlastní momentální rozpoložení, jeho vnímání situace, nikoliv však objektivní vyznění diskuse.

Ale možná jsem ale byl na jiné diskusi, která se shodou okolností konala ve stejném čase, na stejném místě, ale mluvili tam jiní lidé a zaznělo tam něco jiného.

2.3 Jak jsme zelenali II - ve státní správě

Pravidelná besídka STUŽ na Novotného lávce pod názvem „Jak jsme zelenali“ byla 2. prosince 2003 věnována vzniku a vývoji environmentálních ekologických hnutí. Od nejstaršího TISu z přelomu 50. a 60. let přes ČSOP, Hnutí Brontosaurus, Ekologickou sekci Biologické společnosti ČSAV, ekologickou sekci Charty 77, NIKU, Bořenu, Pražské matky a Děti Země až po STUŽ a Arniku tu defilovali lidé a organizace, motivy jejich vzniku, osudy organizací i lidí s nimi spojených. Pánové Leiský, Martiš, Dejmal, Stoklasa, Petrlík a dámy Valentová a Křížová zavzpomínali a byla v tom i trocha nostalgie až smutku, i vzpomínky veselé a naděje, jak se to docela hodilo do tohoto adventního času. Večer byl koncipován skladbou panelistů i zaměřením na NGO's mimo tu část „zelenajících“, kteří působili ve státní správě. Nepředpokládám, že by jim byl někdy věnován podobný večer a obávám se, že by ani nebyl obdobný překvapivě vysoký zájem a účast, jako tomu bylo na besídce 2.12. 2003. Spíš tedy, na doplnění obrazu, dovoďte příspěvek o tom, jak jsme zelenali my, kteří jsme působili ve státní správě. Bylo zajímavé, jak mnoho se motivy a události, které vedly k našemu „zelenání“, prolínaly s těmi, o kterých hovořili zmínění panelisté.

První kontakt se zájmy a angažmá v ochraně přírody jsem zažil za studií na děčínském gymnáziu v letech 1959 – 1962. Profesorka na biologii Adámková byla poměrně k režimu odbojná duše. V Kestřanech na Písecku jejím rodičům sebrali komunisté statek a ji jako učitelku umístěnou do severních Čech vystěhovali s celou vesnicí Radovesice, když se zakládala vnější Radovesická výsypka pro velkolom Maxim Gorkij (dnes Bílina). Vyprávěla o zkáze pěkné vesnice a kouzelného údolí Štrbického potoka plného přírodního bohatství, včetně vzácných rostlin, o pustnutí památkově cenného lázeňského města Bíliny, plného parků, s nádhernou krajinou pod Českým středohořím s Bořenem a panoramatem Krušných hor na severním obzoru a o jeho postupné přeměně na průmyslové a nečisté město s povrchovým dolem, úpravnou uhlí a elektrárnou v sousedních Ledvicích, s hlučnými pásovými dopravníky pro skryvkový materiál, obkličující město od severovýchodu na zmíněnou Radovesickou výsypku. Nadávala před námi studenty na tyto „výdobytky“ a označovala to na rozdíl od Rudého práva jako barbarství.

Dalším impulsem k „zelenání“ bylo studium architektury na ČVUT Praha v letech 1962-1968. Zejména semináře, exkurse a výlety s Doc. Ing. Jaroslavem Horkým, který nás budoucí

architekty zasvěcoval do problematiky zeleně ve městech, historických zahrad a parků, komponovaných krajinářských úprav, vody v urbánním i přírodním prostředí byly výborné a obsahovaly už zárodky systémového přístupu ke krajině a k územnímu systému ekologické stability. Od něj jsme poprvé slyšeli o rubu přeměny zemědělské krajiny na krajinu podřízenou zemědělské velkovýrobě, o negativěch rušení mezí, likvidace remízků a rozptýlené zeleně v krajině, o drobné sakrální symbolice Božích muk, studánek, památečných stromů a míst „s duší“.

Po nástupu na Útvar hlavního architekta ONV v Děčíně v roce 1968 jsem měl štěstí na svého prvního šéfa, hlavního architekta okresu Děčín Ing. arch. Jana Čermáka. Zkušený, noblesní stříbrovlasý pán nás mladé vedl citlivě a s pochopením a značnou energií věnoval vzniku a spolupráci se vznikajícími Správami CHKO Labské pískovce, Lužické hory a České středohoří. Měl sen o společném sídle všech tří správ v České Kamenici, která leží na styku jejich správních území. Zabýval se dokonce rekonstrukcí možného vhodného objektu, ale pak z toho i z praktických důvodů obtížné dostupnosti sešlo a sídla správ se rozdělila. V systemizaci ÚHA byl i odborník na zeleň, přírodu a krajinu. Vynikající odborník na městskou zeleň byl Ing. Dosedla, tehdejší ředitel Technických služeb města Děčína, který s námi úzce spolupracoval a od kterého se dalo rovněž mnohému naučit. Měli jsme spolupracovníky a přátele i na Střední zemědělsko-technické škole v Děčíně – Libverdě, jako Ing. Pelce, který nás techniky rovněž mnohému ze vztahu k přírodě naučil.

S mou pracovní náplní urbanisty a referenta na úseku územního plánování byla spojena automaticky účast v poradním sboru pro ochranu zemědělské půdy, v komisích ochrany přírody, krajiny a památkové péče a později i v nově zřízené komisi životního prostředí. ONV Děčín mne vyslalo v letech 1975-1977 na jeden z prvních běhů čtyřsemestrového postgraduálu Ochrana a tvorba životního prostředí, které pořádalo ČVUT Praha. Prof. Ing. arch. Josef Říha, DrSc. tehdy geniálně zorganizoval postgraduál s lektory z Přírodovědecké a Filosofické fakulty UK, Vysoké školy zemědělské, z výzkumných ústavů působících tehdy na úsecích lesnictví, myslivosti, zemědělství, zdravotnictví a hygieny, geologie a těžby nerostů, meteorologie, urbanismu a územního plánování, vodního hospodářství, ochrany přírody, památek, z různých ministerstev a dalších úřadů, prostě mezioborové studium, sám vykládal o posuzování vlivů na životní prostředí a staral se o zadání a vyhodnocení závěrečných prací, zkoušky apod. Ještě i dnes na to vzpomínám jako na zlom ve svém odborném životě, neboť přesto, že i architektura se učila jako týmová práce mnoha odborníků různých oborů, toto „rozšíření obzoru“ bylo daleko radikálnější, intenzivnější a objevnější.

Okres Děčín se rozkládá na východní, závětrné straně Severočeské hnědouhelné pánve a její průmyslové aglomerace. Prostřednictvím lesníků a lékařů jsme se dozvídali o škodách na lesích, postihujících i náš okres zejména na Děčínském Sněžníku, ale i v Lužických horách, kde se k našim zdrojům znečištění přidávaly zdroje na území tehdejší NDR a Polska, a také na horšící se statistice zdravotního stavu a délky dožití v jihozápadní části okresu. Předseda komise životního prostředí ONV okresní hygienik MUDr. Kasal o těchto jevech informoval okresní orgány v kontextu prací, které se pro celou pánev začaly připravovat na KNV, a dožadoval se aktivit pro odstranění příčin, které spatřoval v přenosu škodlivin na velké vzdálenosti z vysokých komínů dalších a dalších elektráren, umístěvaných v pánvi a v rozšiřování povrchové těžby uhlí, znečišťující ovzduší prachem, škodlivinami z nezvládaných ohňů a zápar a z koncentrace chemického průmyslu. Špatně větraná děčínská kotlina pak přispívala k tomu, že naměřené hodnoty imisí byly v Děčíně občas horší, než ve vlastní pánvi. Okresní funkcionáři nás ovšem svým pojetím opatření opravdu překvapili: namísto požadavku koncepčního řešení pro zlepšení tohoto stavu začali usilovat o to, aby se i

Děčínsko dostalo do vymezení tzv. „postižených oblastí“ Severočeského kraje a vztahovala se na ně určitá kompenzační investiční a neinvestiční opatření, jako byly ozdravné pobyty dětí ve školách v přírodě mimo kraj a smutně proslulý „příspěvek“ na lepší životosprávu ve výši 2000.- Kč ročně –tzv. „pohřebné“! Začaly spory a tlaky se strany lékařů, kterým se plnily čekárny chrchlajícími obyvateli a dětmi, že tohle není řešení. Čím dál více jsme se domáhali na krajském národním výboru zastavení výstavby dalších elektráren spalujících uhlí bez odsíření a denitrifikace v SHP a dalších územních regulativů pro rozvoj těžeb, energetiky a průmyslu. Mezi angažujícími se mladými lékaři byla s mojí ženou už tehdy i dnešní ředitelka odboru ochrany ovzduší MŽP MUDr. Rychlíková.

Útoky na přírodu, krajinu a životní prostředí však směřovaly i přímo do území okresu a prostoru okresního města. Tak se již v 70. letech objevil poprvé námět na výstavbu dvou plavebních stupňů na Labi. Oproti dnes zpracovanému řešení byly oba stupně navrženy mnohem vyšší a poproudí byl umístěn až těsně před státní hranicí s tehdejší NDR ve Hřensku! K dovršení necitlivosti vůči přírodě a krajině byla na Bynovecké plošině na lesní pozemky navrhována horní nádrž přečerpávací vodní elektrárny, využívající vzduť vodním dílem jako spodní nádrž. Dnešní projekt je proti tomu podstatným „pokrokem“, i když stále ještě nevyčerpává všechny možnosti, jak sladit záměry dopravy a ochrany přírody a je proto MŽP nadále odmítán. Dalším „nápadem“ ze stejné líhne byl návrh postavit na plochách nejkvalitnější zemědělské půdy a v nivě Labe v Boleticích n. L. nové předávací nádraží pro nákladní železniční dopravu se společnými službami pohraničního, celního a veterinárního odbavení ČSSR – NDR. Ve městě, kde už tehdy zabíraly plochy dráhy 13 % plochy zastavěného území, se měly zabrat desítky hektarů půdy 1. a 2. bonity, ačkoliv stávající plochy železnice byly využity nevhodně. Vzbouřili jsme se a návrh zamítli, dráhy ho pak přepracovaly a nakonec jim stačilo rozšíření o několik kolejí v prostoru Prostředního Žlebu, na vjezdu do Děčína hlavního nádraží! Bylo to opravdu intenzivní praktické „školení“ v ochraně životního prostředí.

Při podobných jednáních jsem měl možnost seznámit se s mnoha dalšími „environmentálně gramotnými“ lidmi z řad úředníků státní správy na úrovni kraje i státu, z projektových a výzkumných organizací pro ně pracujících i s angažovanými aktivisty ochrany přírody. Z nich je správné jmenovat jistě alespoň Ing. arch. Šuka, Ing. Poljaka a RNDr. Majera z Krajského projektového ústavu v Ústí nad Labem, RNDr. Blažkovou – tehdejší krajskou geoložku z KNV v Ústí n. L., RNDr. Mikulu z tehdejšího Ministerstva výstavby a techniky ČSR. Zvláštní místo mezi nimi pak měl JUDr. Antonín Sum z redakční skupiny Rady vlády pro životní prostředí. Byl to v roce 1948 poslední tajemník ministra zahraničí Jana Masaryka a funkcionář Českého junáka, který měl rekreační chalupu u nás v okrese ve Chřibské – Krásném Poli. Ten byl samozřejmě „na indexu“, ale pracoval neúnavně na četných publikacích o životním prostředí a vozil nám je na ONV cestou na chalupu, kde pracoval. Jsem rád, že se dožil nejen listopadu 1989, ale i rehabilitace a ocenění prezidentem republiky.

Naše aktivity ovšem nebyly vždy kladně hodnoceny funkcionáři ONV a OV KSČ. Já jsem začínal mít rostoucí problémy a konflikty na ONV, moje paní v Okresní nemocnici. Nakonec jsme využili oba nabídky práce v krajském městě Ústí nad Labem a dostali se mezi početnou skupinu pracovníků, dojíždějících denně z Děčína vlakem do Ústí n. L. „z trestu“, neboť se v Děčíně při příslušné úrovni tamních funkcionářů nemohli po různých konfliktech, vyloučeních z KSČ a podobných zážitcích důstojně uplatnit. Tak jsem se znovu setkal s prof. Adámkovou, která směla dál učit na gymnázium v Ústí n. L., ale ne v Děčíně, s Ing. Dlouhým z poradního sboru pro ochranu ZPF, vyhozeného z KSČ a z ONV, který dojížděl na Oblastní státní meliorační správu, s Ing. Dosedlou, který pečoval o městskou zeleň po vyhazovu

v Děčíně až v Mostu a s mnohými dalšími postiženými. Jednu výhodu ono jedenáctileté dojíždění mělo – každodenní čas na diskuse a na čtení.

V roce 1978 jsem opustil ONV Děčín a nastoupil na SvčKNV Ústí n. L. Na tamním odboru územního plánování jsem se musel vpravit do problematiky celého Severočeského kraje, poznat jeho území a problémy, se kterými se problémy okresu Děčín náhle zdály nepodstatné. Problematika těžby uhlí v Severočeské hnědouhelné pánvi, koncentrace mnoha velkých elektráren, chemiček a dalších životní prostředí ohrožujících aktivit, odumírání lesů a odliv obyvatel na Krušných horách, těžba uranu na Českolipsku, to byla nová a daleko závažnější témata, s regionálním a celostátním významem. Krajské orgány byly v SHP vystaveny tlaku z Federálního ministerstva paliv a energetiky, aby se ověřila možnost tzv. „velké varianty těžby hnědého uhlí“ a výstavba další generace velkých elektráren, aby se i v tomto kraji našla lokalita pro výstavbu nové jaderné elektrárny. To vše těsně po tom, co byl v roce 1977 schválen Územní plán regionu SHP, který takové „nápad“ neobsahoval a dokládal, že zátěž tohoto území je už za přijatelnými limity jeho únosnosti. Díky „zbrojení“ proti těmto tlakům jsem poznal další „environmentálně gramotnou“ skupinu lidí, jako Ing. arch. Stáhlík a Ing. Míchal z tehdejšího Terplanu Praha, který územní plány SHP a Českolipska zpracovával, Ing. Lafarová z tehdejšího Výzkumného ústavu výstavby a architektury Praha (všichni pozdější členové STUŽ), RNDr. Marek ze Stavební geologie Praha, ale třeba také pánové Josef Záda z Duchcova a Petr Pakosta z Hory sv. Kateřiny, kteří se již tehdy angažovali jako občané ve věcech ochrany životního prostředí kraje jako „aktivisté“. Spřízněné duše pracovaly i na SvčKNV v odborech oblastního plánování, např. Ing. Sládek (dnes na MŽP), na odboru kultury (V. Hromádková), na KSSPPOP v Ústí n. L. (Ing. Loudová, RNDr. Kuncová). S nimi jsem působil opět v komisích památkové péče, ochrany přírody a životního prostředí kraje, s nimi připravoval kontroverzní materiály pro Radu a plénum KNV.

Kontakty s projektovými a vědecko – výzkumnými pracovišti a ústředními orgány státní správy jsem si dále rozšiřoval okruh známých s ekologickým zaměřením. Mimo jiné jsem v době působení na KNV v Ústí n. L. v letech 1986 – 1988 absolvoval další čtyřsemestrový postgraduál na ČVUT Praha v oboru urbanismus a územní plánování, kde už byla životnímu prostředí, ale také např. sociologii (PhDr. Musil) věnována daleko větší pozornost, než za studií v 60. letech. Už šlo nejen o ekologii zaměřenou na přírodu, ale i o „ekologii ducha“. Že ve vzduchu visí změny, přesahující chabou českou reflexi sovětské „perestrojky“, začalo být zřejmé i v kampani příprav dalšího sjezdu KSČ, myslím, že XIX. Do širšího týmu pro přípravu sjezdových materiálů byli vedle „aparátníků“ státních orgánů (životní prostředí už tehdy nebylo na MVT, ale na Ministerstvu vnitra!) přizváni i členové Ekologické sekce Biologické společnosti ČSAV a další odborníci z vědecko – výzkumných pracovišť, jak o tom na besídce mluvil Ing. Stoklasa. Na KNV do Ústí n. L. mi jednoho krásného dne přišla pozvánka z ÚV KSČ, podepsaná jakýmsi soudruhům Střelcem, který mne jménem tajemníka ÚV KSČ R. Hegenbarta pozval do této vybrané společnosti. Bylo zřejmé, že už si i strana a vláda začaly uvědomovat, že životní prostředí je vážný problém s možnými ještě vážnějšími politickými důsledky. Tajemník Hegenbart, mezi slepými jako jednooký král, začal „zbrojit“. Vypadalo to jako příprava na střet „pragmatiků“ s „konzervativci“ ve straně v boji o moc, kde životní prostředí bylo vedle aktivit ekonomického výzkumu v Prognostickém ústavu další možnou kartou k vynesení. Komické bylo, že z KNV Ústí n. L. nebyl pozván nikdo jiný a já nebyl člen strany, takže pozvánky z ÚV KSČ na mé jméno vzbudily značný rozruch a zvědavost, čeho se to zúčastním, nepozvaných a tudíž zhrzených členů strany.

Tam jsem se konečně poprvé osobně viděl a seznámil s RNDr. B. Moldanem, JUDr. Mezřickým, Ing. Stoklasou a dalšími na besídce jmenovanými lidmi, o kterých jsem před tím

jen slyšel nebo četl. To už byl ovšem rok 1989 a situace se vyvinula, jak známo zcela jinak. Na XIX. sjezd KSČ v původně připravované podobě už vůbec nedošlo a události dostávaly jiný spád. Do této atmosféry dobře zapadla i má poslední aféra na SvčKNV, která mne přiměla v září 1989 k odchodu do Terplanu Praha. Díky stykům s Ing. arch. Stáhlíkem z Terplanu a indiskreci jeho známého geologa RNDr. Marka ze Stavební geologie jsme se dostali k důvěrným materiálům, prokazujícím určitou míru rizika možných sesuvů jižních svahů Krušných hor při pokračování těžby Velkodolu Československé armády až k výchozu sloje v okolí zámku Jezeří. Protože jsme se v té době pokoušeli zámek Jezeří a bučiny na jižních svazích Krušných hor před těžbou zachránit, svolali jsme s RNDr. Blažkovou bez ohledu na možné následky k tomu veřejné jednání a pozvali i zástupce tisku. Oznámili jsme tam, že kromě kulturních a environmentálních ztrát by záměr mohl vést i k těžkému důlnímu neštěstí s oběťmi na životech horníků a škodami na drahé technice velkorypadel. A na to nemohli mocipáni, jinak k životnímu prostředí a památky do té doby málo „citliví“, nereagovat. Nejdříve nás seřvali, ale pak museli chtít nechtě začít konat. Vznikly materiály do vedení KNV, pro KV KSČ a dokonce pro jednání vlády, zámek Jezeří se stal mediálně známým symbolem odporu proti pokračování těžby za každou cenu. Odešel jsem „dohodou“ a nastoupil na Terplan 2 měsíce před „sametovou revolucí“.

Ještě jsem se tam ani nestačil pořádně rozkoukat a v prosinci 1989 přišlo od nově jmenovaného ministra životního prostředí ČR B. Moldana pozvání na pohovor. Po ani ne hodinovém rozhovoru s ním a jeho již ustaveným 1. náměstkem JUDr. V. Mezříckým jsem byl s účinností od 1. 2. 1990 jmenován do funkce dalšího náměstka ministra. Můj úsek se postupně rozrostl na 9 odborů a ty 3 roky 1990 – 1992 považuji za nejkrásnější období mé profesní dráhy. Spolupráce na Zprávě o stavu životního prostředí ČR („Modrá kniha“), na Programu ozdravení životního prostředí ČR („Duhový program“), na zákonech o vzniku ČIŽP, SFŽP, České komory architektů a České komory inženýrů a techniků činných ve výstavbě, na zákonech o ochraně přírody a krajiny, o životním prostředí a o posuzování vlivů na životní prostředí, o lesích, o ochraně ZPF, to bylo podle mne nejplodnější období MŽP za celou dobu existence. B. Moldan měl dost jasnozřivosti, aby si kladl jako podmínku přijetí funkce ministra i získání kompetencí pro územní plánování a stavební řád, vodní a lesní hospodářství, geologii a surovinovou politiku. To se udrželo ještě za ministrování Ing. Dejmalu, který ho ve funkci vystřídal, ale po volbách v roce 1992, s rozvrácením Federálního výboru pro životní prostředí a zbavení se Ing. Vavrouška premiérem Klausem a s nástupem Ing. Bendy do funkce českého ministra už to šlo s kompetencemi MŽP z kopce. Přišlo postupně o územní plánování a stavební řád, o kusy kompetencí ve vodním a lesním hospodářství, v surovinové politice a geologii, dodnes čelí pokusům oklestit jeho pravomoci v ochraně přírody a krajiny, v posuzování vlivů na životní prostředí... Tak jsme se s mnohými kolegy a spolupracovníky „vyakčněními“ ze státní správy znovu sešli v projektových organizacích, nevládních hnutích. Já se vrátil na Terplan Praha, mezitím nešťastně zprivatizovaný a následně postupně rozkradený novými „majiteli“ většiny akcií, kterým nešlo o činnost, ale o majetek firmy. Vstoupil jsem do STUŽ založené Josefem Vavrouškem a snažil se jak ve funkci náměstka ředitele Terplanu, tak v předsednictvu STUŽ být dál platným členem „environmentální obce“. Jako dlouholetý pracovník státní správy však nemohu přijmout premisu některých kolegů z ekologických hnutí, že „co úředník státní správy, to škůdce životního prostředí“. Přitom tyto tendence jsou v různých environmentálních nevládkách různě silné, ale není proti nim imunní ani tak uvážlivá a vzdělanými členy disponující organizace, jako je STUŽ. Mnozí aktivisté nechápou, že MŽP, ale i ostatní orgány státní správy musí konat stroze v rámci ústavních a zákonných mezí a nemohou prosazovat vše, co mohou občané a hnutí. Mnohé jejich požadavky a připomínky nelze uplatnit v konkrétních správních řízeních, ale směřovány by měly být do tvorby legislativy. To je

ovšem jednak „běh na dlouhou trať“, jednak to musí být přijato jako většinový názor celou občanskou veřejností a její reprezentací v Parlamentu. Naopak oceňuji tu práci organizací jako je „Ekologický právní servis“ či „Ateliér pro životní prostředí“, kdy opakovaně nachytávají úředníky státní správy či samosprávy při chybách, neznalostech předpisů, zneužívání pravomocí, nekorektním informování veřejnosti a zajišťování její účasti na rozhodování a podobně a tak je pomáhají „vychovávat a školit“ a odnaučovat zlým návykům. Těžko se však smírů s tím, že se tím někdy oddaluje realizace záměrů, které se přes odpor menšiny stejně prosadí, ale nesmiřitelné postoje environmentalistů a někdy i správních úředníků se v konečném důsledku projeví jen rostoucí nenávistí samospráv, veřejnosti a jiných správních úřadů k subjektům ochrany životního prostředí, proti jejich kompetencím a jejich právním nástrojům. Měli bychom dobře vážit, zda by nebylo lépe někde v menší věci ustoupit a neuzavírat kategoricky prostor pro vyjednávání, pokud by nechtěným důsledkem bylo omezení účinnosti např. zákona o ochraně přírody a krajina nebo o posuzování vlivů na životní prostředí plošně, zásahem v Parlamentu, jak se to už opakovaně pokouší prosadit některé lobbyistické skupiny. Chceme-li si podržet gesci nejen za životní prostředí, ale za „udržitelný rozvoj“ včetně pilířů ekonomického a sociálního, měli bychom toho být schopni. Tato hnutí přeci nechceme dostat do polohy nechápaných a s většinovou společností nekomunikujících, politiky se štítících „sekt“. Musíme ovládnout techniky komunikace a „umění možného“, aniž bych nabádal ke kompromisnictví ve věcech zásadních. Kdo se dá na práci ve veřejné správě, záhy pochopí rozdíl. Tam to bez toho prostě vůbec nejde.

Jsem vděčný tehdejší náměstkyni ministra životního prostředí Ing. Tylové, že mi umožnila po 8 letech v urbanistické projekci rok před likvidací Terplanu se v roce 2000 „zachránit útekem“ zpět na MŽP. Jsem tedy znovu úředníkem státní správy, jako po většinu svého života, nyní na úseku posuzování vlivů koncepcí a územních plánů velkých územních celků na životní prostředí. Nevládní ekologická hnutí a občanskou veřejnost nepovažuji á priori za své nepřátele a byl bych rád, kdyby tomu tak bylo i naopak. Nemám pochopení pro sklony k levičáctví nebo dokonce k anarchismu, které projevují někteří aktivisté pod environmentálním praporem. Snažíme se s rodinou být „co nejzelenější“ životním stylem, vztahem k přírodě nikoliv hubou, ale jako skromní konzumenti, neplýtvající a třídící odpady, používající MHD a ne auta k cestě do práce, starající se o kus pozemků v Národním parku Krkonoše, kde máme chalupu. Tak jsme vedli i naše děti. Ke vztahu k přírodě a životnímu prostředí životem a rukama, ne jenom „hubou“. Sekáme louky kosou, obhospodařujeme malé políčko pro sebezásobování zeleninou. V rámci daných možností a kompetencí se tak snažíme pracovat oba i v zaměstnání. Myslím, že jsme za svůj život „zezelenali“ dost.

Srovnat si to v hlavě mi pomohla i práce na „Strategii udržitelného vývoje ČR“, zpracovávané před konferencí o ŽP v Johannesburgu. Tam se tu míru tlaku na „zelenání“ podle mého podařilo stanovit reálně. Nechtěl bych dostat nálepku „brčálově zelenej“, kterou mají někteří kolegové z environmentálních hnutí i ze zaměstnání pro neschopnost rozeznat, co je důležité a co ne, dynamiku vývoje v životním prostředí po roce 1990 a kteří setrvávají nadále na pozicích ochrany území znepřístupněním lidským aktivitám a budováním „kulometných hnízd“ i tam, kde to už není třeba a nad rámec zmocnění z příslušných předpisů. Někomu to nemusí připadat dost. Já jsem přesvědčen, že kdyby se na tuto úroveň respektu k životnímu prostředí dostala většina naší společnosti, byl by to už velký úspěch. Dnes už působí ve státní správě takových lidí daleko více, určitě tisíce. Existuje tu výrazná environmentální publicistika. Noviny, TV i rozhlas mají o životním prostředí mnohem více pořadů a zpráv. Životní prostředí je živým tématem politiky, včetně mezinárodní. Jde to možná pomaleji, než bychom si přáli, ale jde to kupředu. „Zelená“ celá Evropa a její instituce. Není to ještě žádoucí zásadní obrat ve spotřebě, čerpání zdrojů, k odpovědnosti za planetární životodárné systémy,

ale je to nakročení tím směrem. Sdílím obavu Ing. Dejmalu, vyjádřenou na besídce, že lidstvo se poučí až nějakými, doufejme jen lokálními nebo regionálními „průšvihy“, živelnými či průmyslovými katastrofami, aby docenilo předvídatost a někdy vysmívaný „princip předběžné opatrnosti“. Je to smutné, ale v době nepatrného respektu k autoritám vůbec a ekologickým zvláště se tomu asi nedá vyhnout. To nás ale zavazuje nikoliv k uraženému stažení se z politiky, ale naopak k angažmá, k publicistice, k osvětě. Jen tak lze menšinové názory časem změnit na názory sdílené většinou a politicky akceptovatelné. Řešením není ani „kalašnikov“ nebo jiné formy násilí, ničící hodnoty nebo zabíjející nevinné lidi. To už bychom nebyli „zdravě zelení“, ale znovu „rudí“. To už tu bylo a neosvědčilo se to. „Tož tak“, jak říkají kamarádi z Moravy.

Martin Říha

2.4 Dopravní politika České republiky

2.4.1 Základní rozpory Návrhu nové státní dopravní politiky ČR

Dopravní politika České republiky ve vztahu k životnímu prostředí byla tématem lednového semináře STUŽ. V panelu byl m.j. zástupce Ministerstva dopravy, který hlavní body návrhu dopravní politiky přednesl. V následujícím textu jsou k návrhu připomínky Jana Zemana.

Nemyslím si, že by šlo výrazněji o novou dopravní politiku. Jde jen o její aktualizaci. Má všechny základní nedostatky polistopadových dopravních politik:

- i když klade velký důraz na údržbu a opravy běžných komunikací, hlavní pozornost věnuje velkým evropským investicím do dopravní infrastruktury včetně řady investic dopravně neodůvodněných, špatně trasovaných a porušujících zákony na ochranu životního prostředí s tím, že se ostatní komunikace můžou klidně rozpadnout. Slovní tvrzení, že nelze připustit rozpad běžné komunikační sítě, měřeno rozdělováním prostředků říká, že není myšleno vážně,
- i když klade velký důraz na veřejnou dopravu včetně vytváření IDS a lehké železnice, ve finančních záměrech se to nijak neprojevuje, takže veřejná doprava bude opět popelkou, možná s výjimkou IDS u velkých měst a aglomerací,
- i když se zaklíná ochranou životního prostředí a dokonce i trvale udržitelným rozvojem, reálně se jim vysmívá, zcela otevřeně děláním si legrace z výsledků posuzování vlivů na životní prostředí vodních děl na dolním Labi,
- i když klade velký důraz na bezpečnost dopravy, vesměs spoléhá na technická opatření na úseku komunikací a vozidel, ač zcela rozhodující je tzv. lidský faktor řidičů aut,
- i když žádá rovné ekonomické podmínky včetně internalizace externalit, vzápětí to popírá požadavkem nezvýšit daňové zatížení silniční dopravy, aby silniční dopravci nezkrachovali,
- sice správně konstatuje, že zcela rozhodující je subjektivní faktor řidičů na silnicích, leč u bezpečnosti věnuje hlavní pozornost technickým opatřením,
- uváděná preference ekologicky šetrné železniční dopravy se v praxi nijak výrazněji neprojevuje. Tzv. transformace vážně poškozuje železniční dopravu. Uskutečňuje se v silně nerovných ekonomických podmínkách, které zásadně zvýhodňují silniční a leteckou dopravu. Tzv. konkurence umožňuje především vybírání rozinek. Např. ČD tvrdí, že v 1. pololetí 2003 přišly asi o 1 mld. Kč tržeb, když v důsledku konkurence musely hájit ucelené nákladní vlaky snížením cen přepravy,
- zcela je chybný cíl zlepšit plavební podmínky na dolním Labi. Snaha zde zvyšovat dopravní výkony je vzhledem k nízké rychlosti vodní dopravy mimo realitu,

- při poměrování efektivnosti osobní železniční dopravy, linkových autobusů a autobusů a trolejbusů MHD je nutné vzít v úvahu, že autobusy a trolejbusy jsou osvobozeny od placení silniční daně,
- elektronické dálniční mýto je třeba zavést co nejrychleji, ale současně je nutné zásadně zvýšit silniční daň pro auta nad 3,5 t, především pro těžké kamiony. Jinak dojde k přesunu části silniční dopravy z dálnic na silnice 1., popř. i 2. třídy,
- stávající veřejná dopravní obslužnost je zejména na venkově zjevně nedostatečná. Základními příčinami je jednak neúměrná liberalizace v dopravě a jednak nízké peníze vynakládané na veřejnou dopravní obslužnost. Na tom se ale prý nemá mnoho měnit,
- zamýšlené rušení „neefektivních“ železnic se v současných podmínkách chaosu a silného zvýhodňování silniční dopravy zvrhne nejspíš v masakr železniční dopravy spojený s dalším citelným zhoršováním veřejné dopravní obslužnosti,
- proti tezi o vyrovnaném rozvoji dopravních sítí nelze namítat. Priority rozvoje dopravních sítí ale o žádné deklarované vyváženosti nemluví. Obsahují velké dopravně neodůvodněné a životní prostředí těžce poškozující investice do vodní a silniční dopravy ad.,
- zcela chybí požadavek zajistit územní ochranu pro chybějící železniční trati a úseky, spojky a nezbytné přeložky železničních tratí s cílem je zhodnotit (narovnáváním tratí je zkracovat a zvyšovat rychlosti vlaků, někde je i přibližovat sídlům, zdvoukolejňovat a dovybavovat výhybnami),
- s potřebou nepřipustit rozpad podstatné části silniční a železniční sítě je v příkrém rozporu skutečná priorita silniční výstavby – urychlená výstavba dálničních komunikací požadovaných EU a v zásadě i jiných dálničních komunikací i výstavba dopravně neodůvodněných vodních cest – kanál D-O-L a vodní díla Přelouč, Malé Březno a Prostřední Žleb, dále prosazování dálničních komunikací špatně trasovaných a těžce poškozujících životní prostředí (vnější okruh Prahy přes Suchdol, dálnici přes Brno Bystrc, D8 přes CHKO České středohoří v téměř povrchové trase přes obec Vchynice a velká sesuvná území, D3 přes Středočeskou pahorkatinu mimo Benešov (místo od Mirošovic kolem Benešova k Votici a Táboru), R 48 s jižním obchvatem Frýdku Místku (na místo severního obchvatu), silniční tunel pod Červenohorským sedlem, dálnici Pohořelice – Mikulov, nesmyslným odsunem hl. žel. Nádraží Brno ad.,
- je nemravné žádat vyšší podíl z výnosu spotřební daně na pohonné hmoty pro SFDI. Celý výnos spotřební daně na pohonné hmoty by měl hradit jejich spotřebou způsobované ekologické a zdravotní škody a ještě by to na jejich úhradu u silniční dopravy nestačilo,
- těžké dělat generální plán rozvoje dopravní infrastruktury, když v praxi rozhoduje velikášství, požadavky EU a těch či oněch spekulantů s pozemky. Text kupodivu nedává ani základní představu o tomto generálním plánu, což je tristní. A nebo je co tajit?,
- bagatelizace ekologických negativ prosazované výstavby vodních děl na dolním Labi je nehoráznost,
- u podpory MHD a IDS by stát přinejmenším měl zaplatit výstavbu chybějících důležitých železničních zastávek, popř. stanic. V celé ČR chybí nebo je špatně umístěno podle různých odhadů 550 – 1300 železničních zastávek. Ty na území větších měst jsou dopravně nejzajímavější. IDS, MHD a osobní železniční dopravu nelze rozvíjet bez značných investic do moderních dopravních prostředků, což ale text příliš neřeší,

- základním bodem bezpečnosti v dopravě by měl být požadavek energického potírání nekázně za volantem ze strany policie. Ostatní, ač jsou jim věnovány celé stránky návrhu, jsou drobnosti,
- část doprava a ŽP je vcelku odbyta. Základním způsobem ochrany životního prostředí v dopravě je zajištění podstatného omezení silniční dopravy nákladní ve prospěch dopravy železniční a individuálního motorismu ve prospěch veřejné dopravy s prioritou dopravy kolejové a elektrické. Tím nemá být zpochybněna potřeba zavádět ekologicky šetrnější techniku,
- snaha umožnit dopravu i handicapovaným je v pořádku,
- důraz na informační technologie a telematiku je na místě.

2.4.2 Zamyšlení nad lednovým seminářem

Pravidelný měsíční seminář STUŽ na Novotného lávce byl v lednu 2004 věnován dopravní politice a jejímu vztahu k životnímu prostředí. Dopravní politiku zpracovávanou Ministerstvem dopravy reprezentoval Ing. Vančura. Hovořil nepoměrně déle než ostatní panelisté, čímž byla poněkud narušena sama podstata panelové diskuse. Lze říci, že vycházel z pozice životnímu prostředí přátelské, rád vyzvedal to, co je v dopravní politice vůči prostředí pozitivní. Příspěvky z pléna však přesto vyznívaly převážně nesouhlasně: Předkládaná dopravní politika životnímu prostředí přátelská v podstatě není. Seminář z pohledu vnějšího pozorovatele mohl vyznít jako konfrontace představitele státní instituce na straně jedné a ekologicky angažované veřejnosti na straně druhé. Škoda, že hlas ostatních panelistů celkový dojem příliš neovlivnil, neboť hovořili poměrně málo.

Přes tento možný vnější dojem jsem se ze semináře rozhodně nevracel s dojmem, že by zde došlo k nějakému skutečnému střetu. Příčina nedorozumění souvisí s rozdílností výchozího paradigmatu. Vlády evropských států a EU jako celek totiž stále stavějí na růstovém paradigmatu klasické ekonomie, v němž sice dělají určité úpravy, většinou užitečné, avšak poměrně malé a místy dokonce nešťastné (např. zvýšení DPH u služeb, avizované zvýšení DPH u železniční dopravy či zrušení daňového zvýhodnění ekologicky příznivějších pohonných hmot v ČR). Základní "prorůstové" uvažování zde zůstává a promítá se do strategických dokumentů. Ekologicky orientovaná veřejnost toto paradigma odmítá.

Zakladatel STUŽe Josef Vavroušek se intenzivně věnoval problematice hodnot. Ukazoval na absurdnost hodnotového systému přijímaného stále běžně naší civilizací a tvořícího základ tradičního ekonomického uvažování. Ten je totiž zcela neslučitelný s udržitelností života v jeho bohatosti. Proti němu J. Vavroušek staví systém alternativní, znamenající nikoli okleštění, nýbrž obohacení života. Stojí za to se k jeho myšlenkám vrátet! I seminářům STUŽe by posloužilo nechat se jimi opakovaně oslovovat. To hlavní přehledně shrnuje např. knížka prof. Jana Kellera "Přemýšlení s Josefem Vavrouškem" (Praha, G plus G 1995). Zatímco na lednovém semináři diskutující z "pléna" převážně stavěli na paradigmatu udržitelnosti a na alternativních hodnotách, obhajoba státní dopravní politiky vycházela z klasického, s udržitelností nekompatibilního základu.

Změnu hierarchie hodnot nelze prosazovat direktivně. Lze k ní směřovat příkladem a osvětou; lze pro ni připravovat i vnější podmínky. Zatížení Země naší lidskou činností nezbytně musí klesat, přičemž času může být velice málo. Je nutno méně spotřebovávat, a to znamená, že především své nároky musejí redukovat ti, kdo spotřebovávají nadměrně, tedy ti bohatší.

Přestože změnu hierarchie hodnot nelze prosazovat direktivně, vzhledem k možné vážnosti situace a k nutnosti vytvářet vnější podmínky pro příklon k hodnotám alternativním by nové strategické dokumenty neměly stavět na neudržitelném tradičním růstovém paradigmatu a na dalších z něho odvozených falešných a chybných předpokladech. Lednová diskuse na Novotného lávce ukázala, že při tvorbě dopravní politiky tento požadavek zatím respektován není. A, žel, není důvod se domnívat, že u jiných zásadních strategických dokumentů by tomu nebylo obdobně.

Jiří Nečas

2.5 Zpráva o zasedání Výboru pro úmluvu o biologické rozmanitosti

(PaeDr. Jiří Roth, předseda Chomutovské pobočky, byl pověřen zastupováním STUŽ ve Výboru pro úmluvu o biologické rozmanitosti.)

26. ledna 2004 se konalo jednání Českého výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti. Ve výboru jsou zastoupena skoro všechna ministerstva, zástupci Akademie věd ČR, zástupci vědeckých ústavů a institucí a dva zástupci neziskových organizací: Společnost pro trvale udržitelný život a Český svaz ochránců přírody.

Předsedou výboru je náměstek ministra, ředitel sekce ochrany přírody a krajiny RNDr. Ladislav Miko, Ph.D a sekretariát tvoří RNDr. Petr Roth, CSc, a Mgr. Jana Brožová z MŽP.

Vznik výboru byl podmíněn Usnesením vlády ČR č. 293 ze dne 2. 6. 1993 o schválení Úmluvy o biologické rozmanitosti (dále Úmluva) Českou republikou. V usnesení se ukládá ministru životního prostředí zabezpečit plnění Úmluvy. Zřízení výboru v roce 1996 bylo jedním z kroků naplňování tohoto dokumentu, ale výbor prakticky nepracoval.

V souvislosti se vstupem do Evropské Unie se bilancují implementační kroky v Úmluvě, a proto byl svolán Český výbor pro Úmluvu, aby jeho členové byli informováni o dosavadních krocích a aby se mohli podílet na dalším postupu.

V únoru, ve dnech 9 - 20. se uskutečnilo sedmé zasedání konference smluvních stran Úmluvy v Kuala- Lampuru, kde se mimo jiné zhodnotí implementace České republiky.

Na jednání výboru vystoupil mimo jiné RNDr. Jan Plesník, CSc, z Agentury ochrany přírody a krajiny a informoval o práci Poradního orgánu pro vědecké technologie a technické záležitosti Úmluvy (SBSTTA), v níž zastupuje Českou republiku. SBSTTA se schází dvakrát ročně a řeší vždy některé téma z Úmluvy. V poradním sboru jsou zastoupeni odborníci, mezivládní organizace i NGO. Výsledkem jednání jsou doporučení, která ale neberou zřetel na finanční náročnost. Příprava dokumentů probíhá po linii: odborná skupina expertů, kontaktní skupina, zasedání expertů, konzultace, rešerše dokumentů. Výsledkem je řada odborných studií, které jsou publikovány v erudovaných časopisech s velkým impaktem.

9. zasedání konanému 10.-14. 11. 2003 dr. Plesník předsedal. Jednání se zúčastnilo 600 účastníků ze 119 zemí a projednávala se problematika chráněných území a vytváření ekologických sítí a koridorů. Na Zemi je 12 % chráněných území na souši, a 0,5- 1 % na moři. Celkem je vyhlášeno 100 000 chráněných území. Od roku 1993 do dneška byl nárůst v počtu až o polovinu, ale často se jedná o vymezené území, na něž chybí plán péče.

Snahou a cílem veškerých jednání je naplnit dokument ze summitu v Johannesburgu, zastavit úbytek biodiverzity do roku 2010. Ochrana vody a vodní biodiverzity přinese i odstranění chudoby. Evropská unie hodlá tento proklamativní cíl do roku 2010 splnit, což je tedy závazek i pro Českou republiku. Informace o této problematice je možné si doplnit na adrese:

www.biodiv.cz .

V další části jednání výboru pro Úmluvu se hovořilo o Národní strategii biologické rozmanitosti a o Akčním plánu. Na těchto dokumentech se práce zastavila, prakticky není nic hotovo. Nová úvaha spočívá v tom, že se zkopíruje strategie, která je hotova v jiném státě a upraví se na naše podmínky, cílovým bude rok 2005, kdy by dokument měla schvalovat vláda.

V závěru jednání se každý zástupce institucí a organizací představil a přednesl krátkou prezentaci činností, jimiž se zabývá. Obsah prezentace za STUŽ viz v dalším.

Členové výboru mají za úkol připomínkovat a navrhnout postupy, priority, opatření pro strategii a zároveň připomínkovat a doplnit Statut Výboru, aby byl aktuální a funkční.

Žádám proto čtenáře, členy STUŽ, pokud budou mít po prostudování webových stránek nějaké návrhy nebo připomínky, necht' je laskavě elektronicky předají na mou adresu, abych je mohl předat Výboru, za což předem velice děkuji.

PaedDr. Jiří Roth

e-mail: jiri.roth@worldonline.cz

2.5.1 Prezentace STUŽ na výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti (CBD)

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je nevládní, nezisková organizace sdružující odborníky, zabývající se ekologií a navazujícími vědními disciplínami, ale i technickými obory, uměleckými, lékařskými, výchovnými, publicistickými a jinými činnostmi, které souvisejí s hledáním cest umožňujících přežití člověka i všech jiných forem života na Zemi.

Co je to udržitelný život? Je to takový život (rozvoj), který umožňuje uspokojovat potřeby lidstva v současnosti bez ohrožení možnosti budoucích generací uspokojovat jejich potřeby. Udržitelný rozvoj předpokládá specifický přístup k řešení problémů, které se týkají všech aspektů života, každého jedince, každého z nás. Principy udržitelného rozvoje obsahuje Dokument Agenda 21, přijatá na summitu Země v Rio v roce 1992.

Mezi základní cíle Společnosti patří především ochrana přírody a krajiny, hlubší poznání vztahů mezi člověkem a přírodou, lidskou společností a jejím životním prostředím a hledání cest směřujících k trvale udržitelnému rozvoji, k přiblížování se ideálům humanismu a zároveň ideálům harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou, s cílem zachovat život ve všech jeho formách a chránit přírodu jako celek, a to s vědomím odpovědnosti vůči dnešním i budoucím generacím.

Společnost umožňuje svým členům sdružovat se do pracovních skupin a sekcí, případně vytvářet regionální pobočky. Jednou z nich je Chomutovská regionální pobočka, jejíž jsem předsedou. Činnost pobočky jsme zahájili v duchu Stanov a stanovených základních cílů (tvorba a ochrana krajiny, osvětová činnost a ekologická výchova,) na osvětových programech MŽP, mimo jiné:

„Dokončení naučné stezky v podkrušnohorském zooparku“

Za podpory tohoto grantu byla dokončena naučná stezka v Podkrušnohorském zooparku pro návštěvníky, kteří zde nacházejí patřičné poučení o chovaných zvířatech a prostředí, v němž žijí. Zoopark tak vytváří předpoklady k ekologické výchově nejen dětí a mládeže, ale také dospělých návštěvníků. Někteří pracovníci PZOO jsou členy naší pobočky a účastní se na záchranných programech ohrožených zvířat a tím naplňují cíle STUŽe. Pobočka při Dnech Země, organizovaných v PZOO se podílí na propagaci celosvětových akcí, jako např. aktivity proti zabíjení goril pro jejich maso, nebo v poslední době akce na záchranu tygra.

Pobočka zorganizovala další akce, např. konferenci o lesích v Krušných horách (1997), přírodovědný průzkum hraničního potoka Polavy (1998-2000)

V současné době má připravený projekt na mapování nelesních pozemků (horských luk) v Krušných horách na Chomutovském a Mosteckém okrese, které jsou ladem nebo jsou nevhodně využívány. Cílem projektu je zhodnotit plochy a navrhnout ekonomicko ekologické využití.

Podobně jako Chomutovská pobočka pracuje i pobočka v Bílých Karpatech nebo na Broumovsku. Členové poboček provádějí praktickou ochranu v chráněných územích a dělají osvětovou činnost mezi veřejností, aby byla poučena o druhových zvláštностech a správné ochraně a vnímání přírody v regionu.

Dovoluji si předat každému členu výboru brožuru „Přírodovědné zajímavosti Polavy“ jako doklad přírodovědného průzkumu, který naše pobočka prováděla.

Děkuji za pozornost.

PaedDr. Jiří Roth

2.5.2 Statut Českého výboru pro Úmluvu o biologické rozmanitosti

článek 1

Usnesením vlády České republiky ze dne 2. června 1993 č. 293 o schválení Úmluvy o biologické rozmanitosti (dále Úmluva) Českou republikou se ukládá ministru životního prostředí a zemědělství zabezpečit plnění Úmluvy. Proto ministr životního prostředí po dohodě s ministrem zemědělství zřizuje Český výbor pro Úmluvu o biologické rozmanitosti při Ministerstvu životního prostředí, který bude koordinovat a hodnotit plnění závazků ČR vyplývajících z Úmluvy. Členy výboru budou jmenováni zástupci Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zemědělství, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva kultury, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva financí, ministerstva pro místní rozvoj, Akademie věd ČR a dle potřeby dalších ústředních orgánů a institucí. Členy výboru budou rovněž jmenováni zástupci nevládních organizací, a to Českého svazu ochránců přírody a Společnosti pro trvale udržitelný život.

článek 2

Předsedou výboru je náměstek ministra životního prostředí. Jednotlivé členy výboru jmenuje ministr životního prostředí na základě návrhu příslušných ministerstev a ředitelů dalších zastoupených institucí.

článek 3

Sekretariát výboru a jeho statut určí předseda výboru.

článek 4

Výbor:

koordinuje postup jednotlivých resortů při zajišťování závazků vyplývajících z Úmluvy, zajišťuje podklady a projednává dokumenty předkládané konferenci smluvních stran, sekretariátu a dalším orgánům Úmluvy, navrhuje postup ČR při mezinárodních jednání souvisejících s Úmluvou, koordinuje mezinárodní spolupráci ČR v záležitostech Úmluvy, přijímá svůj jednací řád.

článek 5

Členové výboru:
účastní se osobně a aktivně jednání, v odůvodněných případech zajišťují účast svého náhradníka, který je vybaven plnou mocí k jednání,
zajišťují podklady pro činnost výboru,
předávají informace vztahující se k Úmluvě příslušným resortům.

článek 6

Pro plnění odborných úkolů vyplývajících z Úmluvy se při výboru zřizuje vědecký poradní sbor. Jeho členy jmenuje předseda výboru z řad pracovníků odborných institucí.

článek 7

Výbor se schází dvakrát ročně. V mezidobí může předseda svolat mimořádné nebo užší zasedání k projednání naléhavých či dílčích otázek.

článek 8

Zápis z jednání výboru se zasílá ministru životního prostředí a ministru zemědělství.

článek 9

Jednání výboru jsou neveřejná, výjimku může udělit předsedající. Projednávání bodů vyžadujících odborné stanovisko se mohou účastnit členové vědeckého poradního sboru, případně další přizvaní specialisté.

článek 10

Nezbytné finanční prostředky na činnost výboru hradí MŽP na základě požadavku předloženého výborem na následující kalendářní rok.

článek 11

Statut nabývá účinnosti dnem 1. června 1998.

RNDr. Martin Bursík
ministr životního prostředí V Praze dne 1. 6. 1998

2.6 Silvestrovské setkání na Velké Javořině

Jako každým rokem, i letos se 30. prosince konal přechod ze Starého Hrozenkova do Strání a na Silvestra výstup na Velkou Javořinu. Následující zamyšlení poslala členka slovenské STUŽ, místopředsedkyně Regionu Biele Karpaty a naše dlouholetá kamarádka Dagmar Lišková z Trenčína.

2.6.1 Návraty k myšlienkam vzniku Silvestrovských stretnutí na Javorine

Na prelome rokov 2003-2004 sa po dvanásťkrát uskutoční - dnes už môžeme povedať tradičné, Silvestrovské stretnutie na Javorine. Iniciátormi boli predsedovia českej a slovenskej Spoločnosti pre trvalo udržateľný život Ing. Josef Vavroušek a RNDr. Mikuláš Huba, vtedy ešte jednej, československej STUŽky, ako sme ju dôverne volali. Realizátormi sa stali regionálne pobočky Bílé Karpaty z Uherského Hradiště a Biele Karpaty z Trenčína.

Pôvodnou myšlienkou bol neformálny protipól stretnutí k jarno-letným pracovným Bielokarpatským konferenciám. Rozdelenie Československa však dalo zimným stretnutiam omnoho hlbší zmysel. Pripomeňme si, čo o tom povedali hlavní iniciátori, citátni z ich článkov pre 2. číslo československého týždenníka Mostov v roku 1993:

Josef Vavroušek: *Netze oddělit lidi se společnými ideály*

„... Nesmíme připustit, aby po rozdělení Československa vznikl mezi Čechy a Slováky příkop lhostejnosti, neporozumění nebo dokonce nepřátelství. Nejen proto, že samotná Česká republika (stejně tak jako samotné Slovensko) nemá v dnešním rozbourěném světě příliš mnoho šancí, ale také proto, že nám nemůže být lhostejný ani vývoj na východ a jihovýchod od nás, a to jak z důvodů pragmatických, tak i morálních a humanistických. Základem budoucí integrace Evropy jako celku by měly být podle mého nejen společné ekonomické zájmy, ale především humanismus a úcta k životu ve všech jeho formách, jak to ostatně vyplývá z kořenů evropské kultury. .... Prvním předpokladem je zřejmě solidarita a sounáležitost lidí oddělených fyzickými hranicemi. A pro mě – a doufám i pro ostatní – byl silvestrovský pochod z Velké Javoriny do Starého Hrozenkova jen dalším důkazem toho, že ani hranice nemohou rozdělit lidi, kteří se mají rádi a usilují o společné ideály.“

Mikuláš Huba: *O protikladoch, ktoré spájajú*

„Čo bolo na masarykovsko-štefánikovskej idei spojenia Čechov a Slovákov do jedného štátneho útvaru geniálnejšie? To, že dávala inštitucionálny rámec tradičnému príbuzenskému vzťahu dvoch rečou si najbližších národov Európy, alebo skôr to, že spojila do jedného štátu dva národy, ktoré spolu vytvorili viac ako len súčet? Príťažlivá a vzájomne sa obohacujúca nebola totiž, povedané jazykom dialketiky, len tá príbuznosť, ale aj, ba možno práve, tá ich odlišnosť; dostatočne príbuzní, aby si neboli cudzí, dostatočne odlišní, aby jeden druhého nenudili a mali si čo povedať. .... Spoločný štát sme si dali vziať. Slováci si dali vziať Prahu, Česi Dunaj a Tatry. Duchovnú spriaznenosť, ktorú symbolizuje práve táto naša Javorina a podjavorinský kraj, z ktorého pochodia ako Masaryk, tak aj Štefánik, nám môže vziať len naša vlastná malosť, pohodlnosť, ľahostajnosť a nevďak.“

Ak nadviažem na posledné slová Maňa Hubu, tak práve protiklad pohodlnosti a ľahostajnosti nútil ľudí od Ašu až po Čiernu nad Tisou rôznej vekovej i vzdelanostnej úrovne za podpory zahraničných hostí zúčastňovať sa každoročne 30. decembra 17 km pochodu hrebeňom Bielych Karpát a párkrát prekročiť prírodou nevytvorenú hranicu. Rovnako zúčastniť sa 31. decembra za početnej podpory okolitého miestneho obyvateľstva Silvestrovského výstupu k symbolu bratstva Čechov a Slovákov na vrchol Javoriny a zaspievať si „neroztrhnutú“ hymnu a večer spáliť symbolickú hranicu. No nielen to. Stretnutia inšpirovali k celoročnej práci v spoločných cezhraničných projektoch, ktoré vyústili v roku 2000 – podpísaním zakladateľskej zmluvy opäť na Javorine - aj k vytvoreniu Euroregiónu Bílé-Biele Karpaty.

Vstupom oboch susedov do Európskej únie sa z občasne budovanej a rušenej hranice stane opäť hranica vnútorná. Má zmysel pokračovať v zimných Javorinských stretnutiach? História nás neustále učí, že má. „Strážcami“ stretnutí sa stanú obetaví domáci z Výboru Javorinských slávností. A tak sa kruh uzaviera – stretnutia sa stanú protipólom letných pomaly dvestoročných Javorinských slávností a veci života sa správne navracajú do rúk miestnych ľudí. To však neznamená, že ľudia od Ašu po Čiernu nad Tisou i „zahraniční“ hostia z Euópy nie sú naďalej vítaní.

2.7 Hledání Josefa Vavrouška

Krátce před Vánocemi jsem náhodou potkala Pavla Kováře, který mi říkal o rozhovoru, který vedl s Josefem před více než dvanácti lety a který jakoby byl psán v současné době. Dohodli jsme se, že jej uveřejním ve Zpravodaji STUŽ. Rozhodovala jsem se, kam ho zařadit a zařadila jsem ho do kapitoly Co bylo, protože to opravdu bylo, i když ukrutně dávno. E.V.

(rozhovor P. Kováře s J. Vavrouškem z doby, kdy byl federálním ministrem ČSFR, červenec 1991, z rukopisu souboru rozhovorů - především o ekologii; krátký úryvek z rozhovoru byl pod shora uvedeným názvem uveřejněn v časopise Živa, 43, str. 142-143, 1995)

P.K. Žijeme v bouřlivé době konce tisíciletí, kdy snad více než jindy vystupuje do popředí jistý atribut lidské cesty: hledání. Snad by se dalo říci "hledání hodnot" nebo jejich pořadí... Jak toto "hledání lidských hodnot" vnímá ministr vlády ČSFR pověřený péčí o životní prostředí?

J.V. Rád bych zdůraznil, že jde v pravém smyslu slova o hledání. V předchozích desetiletích jsme "vyzkoušeli" jednu cestu - a zjistili, že k ničemu dobrému nevede. Zjistili jsme to za cenu nejen obrovských lidských obětí, ale i za cenu zničení přírody v rozsáhlých oblastech. Víme tedy dost přesně, co nechceme. To se ostatně prokázalo už kdysi, v roce 1968, a teď naprosto jasně v listopadu 1989. Ale to ještě vůbec neznamená, že víme, kam máme jít. Jsou lidé, kteří předstírají, že to vědí - a kteří dokonce předstírají, že ta cesta je jasná a jednoduchá. Argumentují zhruba tímto způsobem: podívejte se, jak se to dělá na Západě a dělejte to stejně. Já si myslím, že takhle jednoduchá naše situace ve skutečnosti není. Ze dvou důvodů.

Za prvé: I lidé na Západě, alespoň někteří z nich, si jsou vědomi toho, že ta jejich cesta je problematická a že v sobě nese obrovská nebezpečí spojená nejenom s destrukcí životního prostředí - s příliš rozsáhlým čerpáním zdrojů, ale také nebezpečí spojená s výbuchy sociálních nepokojů vznikajících z napětí mezi naprosto rozdílným rozvojem na Severu a na Jihu. Takže - tento první důvod spočívá v tom, že i západní cesta má úskalí a lidé, kteří si to uvědomují, tam hledají cosi, čemu se říká "sustainable development". K tomuto pojmu se můžeme ještě vrátit.

Druhý důvod je zcela pragmatický - tkví v tom, že my jsme mimo tu cestu. Takže - ať uděláme cokoli, znamená to vlastně experiment. Ať tedy chceme nebo nechceme, musíme hledat cestu. A tady přichází v úvahu několik možností. První z nich je vrátit se tam, kde se naše cesty rozdělily, někdy před více než čtyřiceti lety, a pokusit se rychle proběhnout tu "jejich" trajektorii. To je zjevně cesta velice nešikovná, byť se projevuje... Druhá cesta je: namířit si to tam, kde jsou ony společnosti dnes. Vzhledem k tomu, že se však mezitím zase pohnou dopředu, také to není ideální řešení. Zdá se, že reálná je jenom jediná cesta, a to taková jako když se střílí na zajíce, to znamená nemířit tam, kde je zajíc teď, ale spočítat, kde bude v okamžiku, kdy ho máme trefit. V tomto směru je tedy třeba pozorně se dívat, jak vývoj ve světě pokračuje, a zdali je v souladu s našimi hodnotami, jež považujeme za dobré. A na základě toho se pokusit setkat se v bodě, který nyní vývoj bude směřovat k rozumnějšímu světu.

P.K. Navádí mě to k otázce týkající se nedávné dobříšské konference evropských ministrů pro životní prostředí "Životní prostředí pro Evropu" (červen 1991), jež podle všeho měla právě za cíl "namířit nás do předstihu" v otázkách zdravého způsobu života a kvalitního prostředí. K projednávání měla tři základní témata. Jak splnila očekávání a co z toho vzejde?

J.V. Musíme rozlišit dvě roviny - jedna je rovina pragmatická a druhá je rovina idejí. Co se týče té první, tak tam bylo očekávání naplněno v plném rozsahu nebo snad ještě trochu víc. Především - už jen to, že ti pozvaní přijeli, samo o sobě znamenalo uznání vážnosti těch problémů, o kterých byla řeč, a nakonec i vážnosti Československa, případně při troše neskromnosti i vážnosti mé. Dohodli jsme se na maximum toho, čeho jsou schopni "úředníci" se domluvit bez předchozích konzultací se svými vládami. Domluvili jsme, že se budeme snažit zlepšit institucionální strukturu péče o životní prostředí na kontinentu. Mělo to

konkrétní výraz i v tom, že nám byla nabídnuta možnost zúčastnit se regulérně sezení OECD - všech těch ekologických aktivit při OECD, což je veliká věc. Došlo také k dohodě, že budoucí European Environmental Agency bude pracovat jako celoevropská instituce (byť formálně bude institucí zemí Evropských společenství, hned od počátku bude otevřená). Domluvili jsme se, že postupně budeme dělat řadu evropských regionálních programů, které by ve svém souhrnu měly nakonec vytvořit něco jako program životního prostředí pro Evropu. A co pro mě bylo snad největším překvapením - skutečně víc než dvě hodiny probíhala za účasti všech ministrů velmi vážně míněná diskuse o hodnotách, o hledání smyslu života a odpovídajícího způsobu života, který by umožňoval obnovit něco jako je harmonie mezi člověkem a přírodou. Já jsem z toho měl trošku obavy, protože vím, že většina těch ministrů jsou lidé velice pragmatičtí, a taky bylo nebezpečí, že to pro ně bude příliš otažitě, filosofující téma. Ukázalo se, že to byla možná nejzajímavější část konference a bylo to vůbec poprvé, kdy se ministři o takovýchto subtilních věcech vůbec bavili.

A potom bychom mohli brát rovinu idejí. Musím říct, že zde byla většina nastolených myšlenek jaksi příliš revoluční. V tom smyslu, že především ministři ze Západu nebyli ochotni se oprostít od určitého stereotypu nebo snad tradice. Železná opona totiž symbolicky existuje pořád, řada lidí ze Západu vidí ten svůj svět za touto oponou jako něco, co je jim bližší, a naše země, i při veškerém citovém zaujetí vůči nim, větším či menším, jsou přece jenom pro ně cizí těleso. A překonat tohle rozdělení Evropy, to nebude jednoduchá záležitost, ale myslím si, že právě ta Dobříš k tomu přispěla značně a jsem přesvědčen o tom, že hosté podstatně lépe pochopili naši situaci a naše stanoviska. I když třeba se vším nesouhlasili, myslím si, že to bylo takové zasazení semínka. Tím, že tento proces bude pokračovat - v únoru se v podobném složení setkáme v Nairobi na konferenci UNEP, pak bude následovat brazilská konference - tak to poskytuje platformu, na které by se daly hlavní ideje promyslet dál. V tomto smyslu to byl dobrý začátek.

P.K. Každý kontinent má ovšem svébytné myšlenkové nebo kulturní tradice - jiné než Evropa. Navíc dobově podmíněná hodnocení. Vždyť i my jsme zažili v předchozím režimu, že třeba i spojení slov "kvalita života" bylo nežádoucí...

J.V. Teď by se však pro nás mělo stát základním měřítkem při všech činnostech...

P.K. Ano, napravovat dědictví tolikaleté devastace prostředí je stěží představitelný úkol. V čem lze spatřovat hlavní předpoklady pro vyřešení těch nejpálčivějších ekologických starostí?

J.V. Myslím si, že v těchto praktických věcech se můžeme poučit od těch, kteří šli před námi. Je zřejmé, že prostě musíme postupně budovat - co nejrychleji samozřejmě - systém péče o životní prostředí, který by byl součástí systému sebeřízení společnosti, tedy schopnosti usměrňovat sebe sama. A to předpokládá především zavést solidní ekologickou legislativu, především v oblasti daní, úvěrů ad. Za druhé to znamená vytvořit instituce, které by byly schopné rozvíjet tuto legislativu a zároveň ji prosazovat a kontrolovat dodržování... Za třetí je nutné dobudování informačního systému v celé oblasti a pomocí něho celkové propojení systému péče o životní prostředí, který by umožňoval přístupy od celku k částem a od částí k celku a kombinaci celostního i detailního pohledu na postupy jak v širším, tak v místním měřítku.

P.K. V tomto kontextu - kontextu nynější tvorby ústav: jsi pro to, aby v základním zákoně zazněl "ekologický paragraf" a od něho se odvíjely dílčí zákony?

J.V. Ano, určitě. Ostatně to je cesta, kterou šla řada zemí před námi - např. Španělsko po nastartování demokratického procesu přijalo novou ústavu a její součástí samozřejmě jsou také články týkající se životního prostředí. Celý právní řád by měl vytvářet jakousi stavebnici odvozenou od obecných principů formulovaných v ústavě, aby bylo možno uchovat celkovou filosofii toho právního řádu po relativně dlouhou dobu, ale přitom ten právní řád pružně měnit podle vývoje situace a podle vývoje poznání.

P.K. *Ted' bychom se mohli vrátit k tomu, jaké postoje zaujímají např. někteří naši čelní ekonomové nebo politici k pojmu "sustainable development" a k tomu, jak "ekologické" nástroje zabudovat do ekonomického systému. Existují v tomhle směru sporné body?*

J.V. Tady jsou v podstatě možné dva přístupy. První přístup je ten, že nejprve si dáme do pořádku ekonomiku a potom uvidíme - pustíme se do těch "zbytných" věcí jako je třeba životní prostředí. To je v podstatě myšlení, které jsme zdědili po marxismu, podle kterého byla podstatná ekonomická základna a to všechno ostatní byla jakási nadstavba. Je paradoxní, že ti, kteří se nejvíc hlásí k pravičáctví a ke kapitalismu, tak vlastně nechtíce přijali i takovéto základní dogma, které se do nás celou tu minulou dobu pokoušely vtlouci sdělovací prostředky a školní výchova. To je cesta, která zcela určitě k ničemu nevede, přinejmenším ze dvou důvodů. Ten první je, že to je cesta velmi bezohledná vůči přírodě. A to si žádný systém prostě nemůže dovolit. Druhý důvod je pragmatický: je zřejmé ze zkušenosti jiných zemí, například Japonska, že je možné nalézt takové technologie, které jsou ekonomicky efektivní a ekologicky příznivé. A že tedy je možné spojit péči o životní prostředí s ekonomickým rozvojem. Nechci říci růstem, záměrně. Takže - to možné je. Jde o to vytvořit podmínky, aby se to mohlo i u nás stát realitou. Jsem přesvědčen, že šanci má jenom ta druhá cesta, podle které se soudí, že sociální, ekologické a ekonomické problémy - abych jmenoval jenom ty základní skupiny - je nezbytné řešit současně. Že jakákoli snaha vytrhnout některou z nich z kontextu je odsouzením k nezdaru. A tady jsem skutečně přesvědčen, že takový ten úzce ekonomistní pohled na věci je zcela nezdravý. Samozřejmě ovšem nesmyslná by byla snaha zaměřit pozornost jenom na životní prostředí a ekonomické aspekty ignorovat, opomíjet způsob, jak vytvořit zdroje nepochybně potřebné pro změnu struktury a fungování ekonomiky, pro nové technologie, přípravu nových generací výrobců... Zdá se mi, že tady některým politikům chybí prostě dostatek selského rozumu, když už nechci hovořit o lidském přístupu.

P.K. *Nerad bych utekl od pojmu "trvale udržitelný rozvoj", jak se "sustainable development" obvykle překládá...*

J.V. Já si myslím, že i ten pojem "sustainable development" je výrazem hledání. Asi je to pojem ne moc šťastný, těžko se přesně překládá do jiných jazyků. Svým způsobem vyjadřuje snahu sloučit neslučitelné, sloučit růst s rozumným čerpáním přírodních zdrojů, a kdybychom chtěli být hodně kritičtí, tak bychom dokonce mohli tvrdit, že je to krok zpět od Mezi růstu, které dost jednoznačně a jasně řekly a ukázaly na příkladech, že růst jako takový si prostě nemůžeme dovolit. V každém případě to platí o kvantitativním růstu. Můžeme spíše mluvit o růstu kvalitativním, pokud chceme náš pojem obhajovat, ale pak jde spíše o "rozvoj" doplněný přívlastkem "trvale udržitelný", tedy charakterizující společnost schopnou přežít v delším časovém horizontu. Ale musím souhlasit s tím, že je tu spíš velmi obecně formulovaný cíl, jakési tušení cesty a že je v něm obsaženo hodně kompromisního, zvláště v interpretacích, a že by neškodilo vrátit se k těm původním, základním axiomům Mezi růstu, které formulovaly třeba ne vždy úplně šťastně, ale zato jasně problémy, na něž jsme zatím vlastně žádnou jednoznačnou odpověď nenašli kromě dílčích příspěvků. Koncepce "trvale udržitelného rozvoje" tedy představuje snahu být reálný, pragmatický, ale myslím, že to problém svým způsobem zakrývá. Přestože si té knížky *Our common future* (Naše společná budoucnost) nesmírně vážím jako zdroje inspirace, nemohu pominout, že tam některé problémy zůstávají stranou, třeba právě zásadní problém lidských hodnot jako jsou skromnost, ekologická uvědomělost (založená na přesvědčení, nikoli na tom, že v krámě nic není k dostání). Je to zkrátka pojem, s kterým se pracuje, je to jeden z projevů onoho hledání a v tomto smyslu ho maximálně podporuji. Ale určitě to není něco, k čemu bychom se měli upnout jako k fetiši.

P.K. *Hledáme cestu do Evropy, kam bychom chtěli "vstoupit", jak se trochu nadsazeně říká. Ale - mluvíme-li o Československu - zdá se mi, že hledáme především sebe, módně řečeno: svou identitu. Nicméně přesto: můžeme také my už teď něco přinést nebo objevit pro svět?*

J.V. V každém případě můžeme, protože máme určitou bohatou zkušenost, byť v mnohém negativní. Naše životní zážitky jsou značně odlišné od toho, co znají lidé na Západě. Což jistě může být často brzdou, sráží nás to do stereotypů minulosti, ale na druhé straně nás to může akcelarovat v tom, že jsme ve většině zvyklí překonávat problémy. Jsme leckdy otužilejší v tomto směru, méně zhýčkaní vším možným - nejen materiálním pohodlím, ale i takovou tou jistou formou hladkosti běhu věcí, kdy se problémy odklízejí z cesty samy. My jsme si naopak zvykli o všechno bojovat a to, myslím, je devíza. Ještě větší devíza je v zobecnění: známe jiný pohled na svět a tudíž můžeme tento pohled uplatnit v "evropském kotlíku idejí". Bezprostředně to souvisí s oním hledáním lidských hodnot, protože jsme byli nuceni o těchto věcech přemýšlet daleko dřív, hlouběji a naléhavěji než to přišlo na pořad například v zemích západní Evropy. A myslím si právě, že co se týče diskuse o smyslu života, poslání člověka a odpovídajícím způsobu života - máme čím přispět.

P.K. *Ted' je však doba příznačná posedlostí po návratech a hledat něco nového není snad ani vděčné, ba zdá se to být "podezřelé". Navíc, když se o něčem takovém specifickém mluví, mnohým lidem se vybaví pojem "třetí cesta", který tak trochu odpuzuje. Ale ono to jinak zní třeba v ústech reformního komunisty a jinak v ústech jiných...*

J.V. Ano, i do tohoto pojmu se promítá marxismus, protože ta třetí cesta tak, jak ji chápal třeba O. Šik, je míněna pouze jako třetí cesta ve smyslu ekonomickém, cosi mezi kapitalismem a socialismem...

P.K. *Zelení například také obhajují svou "třetí cestu"...*

J.V. Chci to říci - že pod stejnou nálepkou se často myslí věci rozdílné. Původní obsah toho pojmu se dá připsat nejspíš Šikovi, byl alespoň jeho nejmarkantnějším reprezentantem, poznamenání marxismem však vede k určitému redukcionismu. Avšak pokud bychom chápali třetí cestu obecněji, jak už jsme o tom mluvili - jako společné hledání východiska, které by bylo akceptovatelné nejen pro Sever, ale také pro Jih, tak to je naprosto aktuální záležitost a v tomto smyslu s tím budu plně souhlasit. V podstatě to, o co se pokoušíme, může být také označeno jako "třetí cesta".

P.K. *Když jsem začal o Zelených - jejich spektrum je samozřejmě široké co do způsobů chování, postojů a idejí, ale veřejnost někdy už jeví známky alergie zejména vůči těm radikálním proudům, které projevují symptomy jakéhosi "zeleného terorismu", jenž už může být na štíru s demokracií. Patrně je nutné rozlišovat...*

J.V. Já si myslím, že hlavně musíme rozlišovat dvě věci. Radikalismus či odvahu v myšlení, promítnuto v intelektuální rovině, rovině idejí, a radikalismus či extremismus projevující se fyzickým nebo slovním násilím. To jsou dvě naprosto rozdílné věci. První je legitimní, nejenže slučitelná s demokratickým systémem, ale musí být dokonce jeho trvalou součástí nebo předpokladem, kdežto ta rovina prostého extremistického radikalismu ve smyslu násilí, to je velice levná, nebezpečná aktivita, která může z a určitých podmínek přerůst do fašismu. Nikdy jsem nepodporoval a nebudu podporovat jakoukoli formu takového terorismu, byť ve jménu sebelepších idejí, a velmi budu podporovat, co mi síly stačí, to první, to jest snahu nabízet a aktivně vyhledávat, samozřejmě s využitím všech zkušeností, které jsme schopni vstřebat, nové cesty dopředu.

P.K. *Mnoho lidí v poslední době pocituje, že to, co nám také chybí, je jakási "nová loajalita". Zvykli jsme si reptat, všichni téměř proti všem...*

J.V. Ale to asi musí taky nějakou dobu trvat... Jednak my sami, pokud mám vyjádřit svůj pocit jako součást té nové formální struktury, děláme spoustu chyb. Děláme je často pod tlakem času nebo proto, že věcem dostatečně nerozumíme anebo proto, že jednáme jeden čehý a druhý hot. Takže kdyby se občané ztotožnili zcela s touto strukturou, tak by to

znamenal nepříliš dobré vysvědčení o intelektuálních kvalitách. To je první věc. Ta druhá je objektivnější nebo spíš dlouhodobě platná - že prostě není možný přechod jednoho systému ke druhému systému v harmonických poměrech. Což se dalo očekávat.

P.K. *Napsal jsi knížku Modelování biologických a sociálních objektů, anebo další knížku Životní prostředí a sebeřízení společnosti. Sice to vyšlo až "porevolučně", ale psáno před listopadem 1989. Ztotožňuješ se s hlavními myšlenkami tam obsaženými stále?*

J.V. Nemám důvod se neztotožňovat. Já jsem skutečně do těch rukopisů už nezasahoval kromě poznámky, že "jsem do nich nezasahoval" udělané až při korektuře - technicky to ani nebylo proveditelné. Je to určité svědectví doby - ty knížky byly napsány v určité dějinné situaci a určitě bych je nepřepsal líp v průběhu těch korektur. Samozřejmě, u některých dílčích věcí jsem názory modifikoval. Abych byl úplně konkrétní - třeba jsem se tehdy domníval, že struktura péče o životní prostředí by měla do určité míry kopírovat strukturu americké Nature Protection Agency - v podstatě hierarchicky uspořádaný systém. Ale po nynějších zkušenostech, kdy jsem podle všeho podcenil v našich podmínkách nacionální prvek, pomáhám budovat spolu s Tirpákem a Dejmalem reálný systém, který je podstatně odlišný, co se týče struktury. Protože se tu sice předpokládá, že to bude fungovat jako jeden systém, ale vlastně ve třech autorních organizacích. Myslím však, že to je jenom forma uspořádání, protože funkce ve společnosti a procesy, jimiž by se tyto funkce měly realizovat, zůstávají stejné a na tom tedy nemusím nic měnit.

P.K. *Mnoho zkušeností - jistě i po napsání zmíněných knížek, jsi získal jako aktivista Ekologické sekce Československé biologické společnosti, jsi jedním ze zakladatelů Kruhu nezávislé inteligence a později Občanského fóra. Inklinuješ víc k angažovanosti ve formě hnutí než v podobě nějaké pevné stranické struktury?*

J.V. Od samého počátku - asi jako většina intelektuálů - jsem měl nechuť ke stranictví ve smyslu disciplíny a placení příspěvků, prostě těch formálních nutností. A to mě neopustilo, nikdy jsem neměl nejmenší chuť v tomto smyslu couvnout. Tím, že jsem byl mezi těmi šestnácti nebo sedmnácti, co podepsali první prohlášení Občanského fóra, stal jsem se vlastně jedním ze zakládajících "otců". Byla to jakási logická následnost kroků, aniž bych tušil, kam to dojde, když jsem spoluzakládal Kruh nezávislé inteligence. Avšak myslím si, že to ukazuje daleko víc, že prostě do určité míry nás čeká stejně jako celou Evropu krize takových těch typických, hierarchicky budovaných politických stran. Že prostě lidi na to přestávají být zvědaví a že je třeba hledat nějakou jinou formu. Forma hnutí má dost nevýhod, především menší akceschopnost, pomalejší reagování na změny, ale jeho ctností je, že umožňuje korigovat velké chyby. Je to do určité míry prevence. Jsem zodpovědný za program Občanského hnutí a považuji to v současné situaci za nejschůdnější způsob, jak se politicky aktivizovat. V souvislosti s životním prostředím jsem přesvědčený o tom, že lidé, kteří k tomu mají skutečně nějaký vztah, mají spolupracovat bez ohledu na stranickou příslušnost. Takže vůbec nevidím důvod, proč bych neměl spolupracovat třeba s Dejmalem, který je členem KDS nebo s Tirpákem, který je členem KDH. Tady u nás v úřadě jsou členové nejrozličnějších stran nebo aspoň jejich příznivci, a vůbec mě to neruší, protože si říkám, že čím větší škála názorů, tím lépe. A máme-li mít něco společného, pak je to vážná starost o životní prostředí.

P.K. *Tím se vracíme ke slovu "hledání"... Může být naplněno efektivněji při spolupráci všech?*

J.V. Myslím si, že to hledání by mělo být charakteristické pro lidskou společnost obecně a v této fázi zvlášť. Kdo nehledá, nenajde. Nakonec je to princip fungující mnoho tisíc let, vzpomeňme jenom na čínské "tao" (hledání cesty). Ta cesta samotná je možná důležitější než ten cíl. V tomto pojetí patrně i my můžeme stavět cíle jen velmi obecně, typu: obnovení harmonie mezi člověkem a přírodou. Ale způsob, jak se k tomuto ideálu přiblížit, je provázen neustálým hledáním probíhajícím různě v rozdílných částech světa a také v různých časech. Takže: jsme odsouzeni k hledání.

3 ZPRÁVY Z POBOČEK

3.1 Vedení 110 kV přes Lužické hory

Dne 28. 1. 2004 proběhlo v Novém Boru projednání posudku dokumentace EIA k záměru stavby „Propojovací vedení 110 kV Nový Bor – Varnsdorf“. Tím byl v této fázi dokončen proces zahájený v roce 2000, kdy byla předložena první varianta dokumentace k tomuto záměru, které musela být dále dopracována. Dle původního i konečného návrhu mělo procházet vedení 110 kV centrální partií CHKO Lužické hory a „legislativní neprůchodnost řešení“ měla být odstraněna „posunutím hranic I. zóny CHKO“. Vedení 110 kV je výrazná liniová stavba, která výškou stožárů až 50 m, rozpětí 7,2 až 8 m a přes 30 m širokými trvalými průseky v lesních porostech má v každém případě negativní dopad na dochovanou hodnotu krajinného rázu míst i oblasti, kudy má procházet.

Proti tomuto záměru vystoupila jednak drtivá většina účastníků řízení. Záporná stanoviska obsahují všechny dopisy a petice občanů (209) a všechna vyjádření občanských sdružení a iniciativ a společenských organizací včetně Českolipské regionální pobočky STUŽ (9). Záporná stanoviska zaujaly též všechny dotčené obce tj. Dolní Podluží, Jiřetín pod Jedlovou, Kytlice, Nový Bor, Okrouhlá, Polevsko, Svor a k dopracované dokumentaci i Varnsdorf. Nesouhlasné stanovisko zaujala i rada Libereckého kraje. K záměru se negativně vyjádřily Krajský úřad Libereckého kraje, Městský úřad Nový Bor a Městský úřad Varnsdorf. Krajský úřad Ústeckého kraje se po zvážení všech variant přiklání ke kabelizaci. Zásadní nesouhlas vyjádřilo Ministerstvo zemědělství i jeho územní odbor v Ústí nad Labem. Zásadní negativní stanovisko k záměru svrchního vedení VVN 110 kV vypracovala Správa CHKO Lužické hory a pracoviště ČIŽP v Ústí nad Labem. Formou samostatného posudku se k záměru negativně vyjádřilo Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě.

Souhlas být podmíněčný s dokumentací vyjádřil jedině Městský úřad Děčín a stanovisko bez připomínek zaujali KHS Ústí nad Labem, KHS Liberec, OHS Česká Lípa a OHS Děčín.

Na základě projednání posudku vydalo Ministerstvo životního prostředí odbor posuzování vlivů na životní prostředí, jako příslušný orgán podle § 20 odstavce 3 zákona ČNR č. 244/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a v souladu s § 11 téhož zákona **nesouhlasné stanovisko** k záměru stavby „Propojovací vedení 110 kV Nový Bor – Varnsdorf“ z hlediska hodnocení vlivů na životní prostředí.

Českolipská regionální pobočka STUŽ v celém řízení prosazovala hledání řešení zásobování Šluknovského výběžku způsobem slučitelným se zájmy ochrany přírody. Pobočka chápe nutnost zajistit zásobování elektrickou energií i v okrajových částech republiky, ale řešení musí být civilizované, tj. nikoliv na úkor přírody. Nynější nesouhlasné stanovisko považujeme za dílčí krok a i nadále budeme sledovat navrhovaná řešení zásobování Šluknovska elektrickou energií. Věříme, že se všem společně podaří najít vhodná řešení slučitelná s ochranou životního prostředí. Věříme, že se nám podaří předat Lužické hory dalším generacím alespoň v takovém stavu, v jakém je naše generace převzala.

Janoušková Jana, členka Českolipské regionální pobočky STUŽ,
Nový Bor, 6. 2. 2004
Janouskova.Jana@seznam.cz

3.2 Jak jsme se účastnili územního řízení aneb trochu nejen o Holém vrchu

K územnímu řízení o stavbě rozhledny bylo kromě asi 18 vyjádření různých institucí předloženo několik dalších posudků a rozhodnutí. Osobně se na jednání dostavili pouze dva páni architekti z firmy S.P.A.D., která stavbu projektovala a zastupovali zde také navrhovatele Město Česká Lípa. Jedinými dalšími účastníky jednání na stavebním úřadě jsme byly dvě. Za Českolipskou pobočku Společnosti pro trvale udržitelný život já a za místní pobočku Hnutí Duha paní Pavlína Lomičová.

Obě jsme předložily písemně zpracované připomínky a námitky za svá sdružení a pokusily se s pány architekty je trochu probrat. Byli celkem sympatičtí, i když zřejmě jiného světonázoru a trochu blahosklonně na nás shlíželi jako na dvě slepice trochu blbě a dost zelené.

„Mysleli jsme si, že občani budou stavbou rozhledny nadšeni!“ pravili pánové úvodem překvapeně.

Naše námitky, které se týkaly zbytečně megalomanského projektu (předpoklad nákladů 15 milionů Kč) s velkým zásahem do příměstské zeleně (vykácení 184 stromů na ploše přes 3 km čtvereční) velkými terénními úpravami vrcholku a pochybnosti o využití rozhledny s občerstvením byly smeteny s tím, že toto není předmětem územního řízení. Myslely jsme bláhově, že v územním řízení se má posuzovat využití území z hlediska péče o životní prostředí, potřeb v území a jeho dalších důsledků. A pánové tu zastupují také město, nikdo jiný tu není.

No dobrá, a kam se tedy budeme koukat pánové? Výletníkovi se po výstupu na krtičák do výše 50 metrů nad hladinu Ploučnice a 30 metrů na rozhlednu otevře úchvatný pohled na městskou čističku, tovární čtvrť Dubici, paneláky na sídlišti Holý vrch a možná v dálce věž baziliky a radnice. Při převažujícím západním proudění od čističky a budoucí kompostárny si jistě přijde na své i čich. *„A ježíšmarjá, na co parkoviště pod kopečkem, když v docházkové vzdálenosti je už jedno u zastávky ČSD, z parkoviště nahoru to bude tak dvě stě metrů“*, namítaly jsme.

Pánové zapřemýšleli a odvětili: *„No, pokud s tím bude pan Ondřej z odboru dopravy souhlasit, tak se dá o tom uvažovat“*.

V té chvíli jsem uviděla toho příjemného pana Ondřeje jako samotného Jindřicha z Lipé, jak se projíždí po městě na koni a určuje, kudy povedou stezky a kde mohou stát povozy a jediným mávnutím mečem zruší plánované parkoviště. Tak tomu neuvěří ani slepice, pánové. Nakonec jsme se po dvou hodinách hezkého popovídání s pány architekty pěkně loučily. Tak dobře, uvidíme. Za dva roky se sejdeme nahoře na kopci, třeba budete mít pravdu. Rozhledna bude hojně navštěvována, kiosek v provozu, dáme si spolu pivo. A nebo to dopadne tak, jak si myslíme my. Stavba bude po krátkém období zájmu o novinku opuštěna. Kiosek s omezeným sortimentem kvůli hygienickým předpisům a s provozem jen v příznivé roční době bude neziskový a posléze zavřený. Dále nastoupí postupné chátrání všech objektů, devastace a sprejeři. Stačilo by prořezat a udržovat stávající zeleň, zbudovat lavičky a obnovit osvětlení. Romantické torzo barokní kaple opravit a využívat vrcholek kopečku k letním kulturním aktivitám. Hezká by byla obnovená křížová cesta, která tam prý kdysi bývala, třeba i jako příležitost pro místní umělce, ale i ta by asi měla rychlý konec.

A vlastně jsme pánům slíbily, že se sejdeme určitě ještě předtím, u dalšího projektu na úpravy Škroupova náměstí.

„A co ty stromy na Škroupáku, ty nebudete chtít pokácet?“ ptaly jsme se jednohlasně.

„A vám se líbí, to jsou platany, že jo?“ oni na to pochybovačně.

„No opravdu líbí, je to sedm starých trochu zanedbaných javorů“ .A to už nám ukázali i kus projektové dokumentace, sedm koleček tam bylo, to jsme si oddechly, ale fakt jeden nikdy neví.

Koncem října obě naše sdružení obdržela územní rozhodnutí. Všechny naše námitky byly buď zamítnuty a nebo se jimi stavební úřad nezabýval, což je samozřejmě podle stavebního zákona možné. Ostatně se nezabýval ani doporučeními vlastní ekologické komise.

Duháci se odvolali a my jsme se rozhodli napsat raději do novin. Nenašli jsme totiž žádný paragraf, podle kterého úřad pochybil. Snad jen zdravý selský rozum, ten se ale bohužel do zákona nenacpe.

Ve městě chybí peníze na kulturu, sport, školství, někde chybí chodník, v parku straší zbytky letního kina, není na kvalitní údržbu zeleně a v létě na vodu k zalití. Pár let bez rozhledny na krtčím kopci určitě vydržíme.

Za českolipskou společnost pro trvale udržitelný život
Michaela Komersová, členka výboru

4 NÁZORY, POLEMIKY, KOMENTÁŘE, ÚVAHY Z PERA ČLENŮ A PŘÍZNIVCŮ STUŽ

4.1 Rychlostní silnice R 35 Turnov – Jičín , SEA územního plánu Libereckého kraje a občané

Úředníci státní správy, působící v oblasti péče o životní prostředí, nepostrádají sice pocit, že je jejich práce užitečná, byť často nedoceňovaná, ale poměrně málokdy mají vyloženě důvod k radosti, že pomohli dobré věci. Stane-li se něco takového, mělo by se to vyzdvihnout a zaznamenat pro dějiny.

Sdělovací prostředky včera přinesly zprávy o neobvykle vzednuté vlně občanské aktivity, která zabránila zastupitelstvu Libereckého kraje schválit do souborného stanoviska ke konceptu Územního plánu velkého územního celku Libereckého kraje vedení rychlostní silnice R 35 v úseku Turnov – Jičín ve čtyřpruhovém uspořádání v tzv. „severní variantě“ mezi Českým rájem a Kozákovem, aniž byly dostatečně prověřeny i jiné možnosti řešení. Občané a obce v dotčeném území se tak shodli s požadavkem MŽP, aby před rozhodnutím o konečné variantě byly na souměřitelné míře poznání prověřeny všechny v úvahu připadající varianty, kterých je více a dotýkají se v různé míře jak CHKO Český ráj a krajiny okolí, tak obcí a jejich obyvatel.

Jaké ty varianty jsou? Kromě oné Radou kraje vybrané a včera odmítnuté „severní“ varianty se dvěma „podvariantami“ je tu i varianta původně navrhovaná ŘSD, totiž vést pouze „dvoupruh“ s obchvaty obcí a drobnými korekcemi v údolí Libuňky, převážně v souběhu s železniční tratí. Opírá se o prognózu zátěží na tomto tahu, která podle ŘSD ještě dlouho nebude vyžadovat čtyřpruhové uspořádání a která by byla ke krajině v dotyku s CHKO citlivější. A konečně je tu varianta „obchvatu“ CHKO Český ráj od západu a jihu, která by zavedla tuto zátěž až do Středočeského kraje do peáže s rychlostní silnicí R 10 a silnicí I/16, byla by o něco delší, ale uchránila by Český ráj, vedla trasu podstatně příznivějším terénem bez velkých stoupání, klesání, nutnosti stavět spousty mostů, tunelů, náspů a zářezů, takže stavebními i provozními náklady by nemusela vyjít přes větší délku hůře. Tato varianta ovšem vyžaduje vyjednávání také se Středočeským a Královéhradeckým krajem, do čehož se libereckým asi moc nechce, a mění návaznost na pokračování R 35 u Úlibic, což zase narušuje přípravu ŘSD. Je ovšem zřejmé, že problém je ještě „nezralý“ a rozhodnutí dnes nesplňuje podmínku „vycházet z řádně zjištěného stavu věci, včetně všech relevantních skutečností, které mohou rozhodnutí ovlivnit“.

Zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů koncepcí a programů na životní prostředí, v platném znění, neumožňuje MŽP si vynutit respektování svého stanoviska ke konceptu územního plánu, pokud se zastupitelstvo kraje rozhodne jinak. Zákon pouze říká, že musí být posouzení schvalujícímu orgánu k dispozici, aby vědělo, jaké důsledky vybraná varianta může mít. Zákon ani neobsahuje sankce za nerespektování výsledků procesu posouzení na životní prostředí. Tím důležitější je, aby si uvědomila takové důsledky veřejnost a orgány jí zvolené k ochraně veřejných, regionálních a lokálních zájmů. Je zřejmé, že v Českém ráji si toto právo kontrolovat „své“ politiky lidé uvědomili a aktivním vystoupením prosadili, aby bylo rozhodnutí odloženo do doby, kdy budou pro a proti opravdu důsledně a nepochybně objektivně zvážena, projednána s dotčenými správními úřady, obcemi i veřejností a nikdo nebude mít pocit, že byl zkrácen na svých právech a že bylo rozhodnuto svévolně. Je příjemné

vědět, že k tomu přispělo i stanovisko MŽP ke konceptu územního plánu a rozumný postoj investora – ŘSD, ochotného počkat na výsledek s další investorskou přípravou.

Zbývá než doufat, že se vášně včerejším rozhodnutím zastupitelstva kraje uklidní a také obyvatelé a obce zváží dobře, co pro ně bude z naznačených variant nejlepší. Optimální není ani ponechání stávajícího stavu. A to hrozí, nedokáží-li se shodnout na ničem. ŘSD má nepochybně v ČR mnoho důležitějších problémů a investic k řešení a není pro ně nic jednoduššího, než problém R 35 právě v tomto úseku ještě odložit. Takže je třeba dále jednat a „neusnout na domnělých vavřínech“, aby konečný návrh územního plánu Libereckého kraje, dohodnutý i se sousedními kraji, jak ostatně ukládá stavební zákon, obsahoval optimální dohodnuté řešení. Všichni se k němu ještě budeme mít příležitost vyjádřit, přesvědčit se, jak odpovědně pokračovaly další práce pořizovatele i projektanta, dotčených správních úřadů v dopravě i ochraně přírody. Dění kolem konceptu bylo jistě poučné pro všechny zúčastněné. Snad bude „druhý pokus“ úspěšnější.

Martin Říha

4.2 Případová studie: železniční koridor versus poslední louky

(Střet za peníze EU)

Stav, v jakém se nacházejí přirozené a polopřirozené ekosystémy, v jaké jsou vzájemné konfiguraci, propojenosti a plošném zastoupení v území, je klíčový všude, ale snad nejvíce v hydrologicky cenných areálech. Pramenné oblasti patří mezi ně a na našem území musíme v jejich rámci maximální pozornost věnovat linii hlavního evropského rozvodí, které střední Evropou prochází. "Střecha Evropy" se klikatí zhruba mezi historicky českým a moravsko-slezským územím. V severovýchodní části (viz Živa 46(2), str. 92, 1998), kam chci zaostřit pozornost, je tato hranice mezi vodami odtékajícími do Severního moře a vodami spěchajícími do moře Černého protknuta železničním koridorem, který představuje stěžejní dopravní spojnici na ose severozápad - jihovýchod Evropy. Jde o tradiční víceliniově fungující území průsečíků početných komunikačních spojů - byly tu přirozené migrační cesty rostlin a zvířat, obchodní a pašerácké stezky, opakovaně se vynořuje např. projekt průplavu, jenž by překlenul bariéru mezi povodími... V Českomoravském meziohří pramení říčka Třebovka odvádějící vody do Tiché orlice a odtud do Labe, pod Králickým Sněžníkem zase Třebůvka jako přítok Moravy a tedy zdroj vody pro Dunaj. "Chudý kraj" Maxe Švabinského se sice vyhnul nadměrné explozi turistiky, nicméně všechny typy devastačních změn, jaké působí na krajinu více méně rovnoměrně v celé Evropě, lze pozorovat i zde. Navzdory tomu tu ještě můžeme nalézt ucelené a rozměrné komplexy či katény funkčních biotopů, jejichž zachování nabývá na významu z hlediska celkové hodnoty krajiny. Patřil mezi ně také rozlehlý areál luk, zčásti nivních, zčásti svahových s dosahem na kulminační část tzv. Kozlovského hřbetu (táhne se souběžně s nivou Třebovky mezi Ústím nad Orlicí a Českou Třebovou). Mozaika doposud převážně sečí obhospodařovaných (a tudíž druhově bohatých) luk zahrnovala jak mokřadní, tak mezické až subxerické typy, jak oligotrofní ve zrašelinělých polohách, tak úživné porosty díky slínovcovému podloží ve svažitém terénu. Nadmořská výška nivy náležící do katastrálního území obce Dlouhá Třebová je ca 380 m, travnaté svahy vybíhají kolem pahorku Hůra (427 m n.m.) západním směrem ke kótě Zacharovec (438 m n.m.).

V r. 2000 požádal jeden z předních protagonistů výzkumu evropské vegetace, prof. J.S.Rodwell z univerzity v Lancasteru (Velká Británie) spřízněná pracoviště, hlavně univerzity v evropských státech, o spolupráci na knize, která by se soustředila na shromáždění údajů o dosud zachovalých velkých lučních komplexech, které jsou dosud tradičním

způsobem využívány a přitom sehrávají roli genových bank s vysokou biodiverzitou - přitom jsou neocenitelnými rezervoáry ekologických funkcí včetně vodohospodářských. Z našeho teritoria bylo navrženo několik lokalit. Mezi jinými také výše popsany luční komplex u Dlouhé Třebové, jehož rozloha, byť s přerušením železničním náspem, obnáší přibližně 1 km². Sekvence travinných ekosystémů tvoří plynulý gradient od osy údolí, tj. řeky Třebovky, napříč plochou nivou, pak zvolna až nakonec strmě stoupá návrším přilehlého hřbetu k obcím Přívratu a Řetové až do vrcholových partií. Podobný fenomén s takovou rozmanitostí lučních společenstev nenajdeme široko daleko, přičemž údaje ze 70. let 20. století zde dokládají vzácné a ochránářsky cenné typy společenstev, z nichž sice zbyly už jen fragmenty, ale řízenou obnovou by je bylo možné restaurovat.

Příkladem takového záznamu (asociace Valeriano dioiceae-Caricetum davallianae) může být výsek poblíž železničního náspu v těsné blízkosti viaduktu na staré trati (nyní v likvidaci): kozlík dvoudomý - *Valeriana dioica* 3¹⁺, ostřice Davallova - *Carex davalliana* 4, o. prosová - *C. panicea* 1, o. příbuzná - *C. appropinquata* +, o. ježatá - *C. echinata* +, o. žlutá - *C. flava* +, o. bledavá - *C. pallescens* r, o. chabá - *C. flacca* r, o. zaječí - *C. leporina* r, o. liščí - *C. vulpina* r, o. ostrá - *C. acutiformis* r, suchopýr úzkolistý - *Eriophorum angustifolium* 1, violka bahenní - *Viola palustris* r, tolije bahenní - *Parnassia palustris* +, prstnatec májový - *Dactylorhiza majalis* r, čertkus luční - *Succisa pratensis* r, škarda bažinná - *Crepis paludosa* 1, š. čertkusolistá - *C. succisifolia* r, skřípina lesní - *Scirpus sylvaticus* +, pcháč potoční - *Cirsium rivulare* +, p. zelinný - *C. oleraceum* +, krvavec toten - *Sanguisorba officinalis* +, přeslička bahenní - *Equisetum palustre* 3, blatouch bahenní - *Caltha palustris* 1, vrbovka malokvětá - *Epilobium parviflorum* r, lipnice obecná - *Poa trivialis* +, zběhovec plazivý - *Ajuga reptans* +, mochna nátržník - *Potentilla erecta* r, řeřišnice jarní - *Cardamine pratensis* +, kuklík potoční - *Geum rivale* +, medyněk vlnatý - *Holcus lanatus* +, kohoutek luční - *Lychnis flos-cuculi* +, třeslice prostřední - *Briza media* +, rožec obecný - *Cerastium holosteoides* r, tomka vonná - *Anthoxanthum odoratum* +, bika mnohokvětá - *Luzula multiflora* r, kostřava červená - *Festuca rubra* +, černohlávek obecný - *Prunella vulgaris* r, pryskyřník plazivý - *Ranunculus repens* r, p. zlatožlutý - *R. auricomus* r, štírovník močálový - *Lotus uliginosus* r. Mechorosty: *Campyllum stellatum* 4, *Climacium dendroides* 2, *Mnium affine* +.

Druhová bohatost společenstva (přes 40 druhů) ukazuje na jeho dobrý stav uprostřed mozaiky dalších (datum pořízení fytoocenologického snímku, na ploše 5x5 m: 6.6.1975). S odstupem čtvrt století došlo k posunu v druhovém složení, zejména pro eutrofizaci prostředí (nárůst dusíku) a společenstva uvedeného typu byla zčásti nahrazena vysokobylinnými porosty zejména pcháčovými luk, redukována ve floristickém složení a prostorově omezena na malé enklávy. Lze však předpokládat, že půdní semenná banka konzervuje alespoň po jistou dobu zdroj diaspor, který by při řízené změně ekologických podmínek mohl napomoci luční mozaiku restaurovat do původnějšího stavu. I tak byla skladba luk na přelomu tisíciletí značně atraktivní. Právě uvedený příklad společenstva je ukázkou vodohospodářsky (retenčně funkčního) ekosystému, jaký je v prostoru evropského rozvodí žádoucí. V r. 2001 bylo na vertikálním transektu (napříč lučním komplexem) zaznamenáno ca 15 různých travinných společenstev na klasifikační úrovni asociací a je pravděpodobné, že při detailnějším průzkumu a vyhodnocení by se zjistil větší počet. Ten by mohl dále narůst při rozlišení podrobnější hladiny třídění - do subasociací (zejména u dobře probádaných, "velkých" asociací jako jsou Arrhenatheretum elatioris, případně Trifolio-Festucetum rubrae, Alopecuretum pratensis, Sanguisorbo-Festucetum, Holcetum lanati, Caricetum gracilis ad.).

¹⁺ pro odhad pokrývnosti použita 7-členná Braun-Blanquetova stupnice: r - jednotlivý výskyt, + - roztroušeně, 1 - do 5 %, 2 - 5-24 %, 3 - 25-49 %, 4 - 50-74 %, 5 - 75-100 %.

Při sdružení zjištěných jednotek do ekologicky vyhraněných vyšších syntaxonů - svazů shledáme výrazný indikační rozptyl ve vztahu k ekologickým podmínkám: sv. *Caricion gracilis* (vysokoostřicové mesotrofní mokřady s kolísající hladinou podzemní vody), *Caricion rostratae* (vysokoostřicové oligotrofní mokřady s průsakem vody podél příkopů nebo prameniště), *Caricion fuscae* a *Caricion davallianae* (nízkoostřicové mokřady na mělkých zrašelinělých půdách, v prvním případě acidofilní, v druhém bazifilní ve vztahu k podloží), *Molinion coeruleae* (vysokobylinné nehnojené vlhkomilné trávníky), *Alopecurion pratensis* (vysokostébelné úživné louky), *Arrhenatherion elatioris* (vysokostébelné mezické louky), *Calthion* (vysokobylinné úživné porosty), *Bromion* (trávníky na výsušných svahových půdách), *Cynosurion* (trávníky sešlapávané nebo pasené na svazích). Součet rostlinných druhů v celém lučním komplexu jde řádově do stovek, chráněných či ohrožených druhů zahrnuje řádově desítky (několik jich najdeme i v uvedeném fytoocenologickém snímku).

To vše budiž řečeno v kontextu nastávající zvýšené pozornosti k ekologickým hlediskům při nadcházejícím vstupu ČR do Evropské unie, kdy probíhá implementace příslušné legislativy do našeho právního systému, již třetím rokem u nás běží celoevropský program mapování biotopů Natura 2000 a všechny investiční projekty v krajině mají přesně vymezená pravidla "spouštění" včetně zákonem daných expertíz a zapojení občanů do rozhodování před jejich započítím. Evropská unie ovšem ze svých fondů (doposud zejména PHARE) financuje i stavební díla mezi něž patří také modernizace železničního koridoru na trase Praha - Česká Třebová a dále. Rychlovlaky by tudy měly jezdit běžně rychlostí 120 - 160 km/hod. a tudíž je snaha vyrovnat úseky v kopcovité krajině (nejčastěji právě v oblasti přestupu evropského rozvodí) tak, aby zrychlení bylo dosažitelné. Právě na tuto filozofii doplatil jeden z největších zbylých komplexů luk ve východních Čechách, o němž jsou řádky výše uvedené. Starý úsek železniční tratě u Dlouhé Třebové v táhlém oblouku kopíroval terénní konfiguraci tak, že se vyhnul aluviální části komplexu. Nový projekt napřímení trati ji nalinkoval napříč sníženinou nivy, přičemž vznikla na místní poměry gigantická konstrukce "přemostění" terénní deprese se zapuštěnou řadou železobetonových pylonů do nestabilního podloží (zhruba před sto lety zde část nivy vyplňovaly rybníky, jejichž pozdějším zazemněním vznikly vlhké louky). Zásah si logicky vyžádal masivní terénní úpravy v okolí několik set metrů dlouhého nadjezdu, který se před vjezdním hrdlem do intravilánu České Třebové opět napojuje na starou trať. Stavba trvá od r. 2002 a na podzim r. 2003 nejsou povrchové úpravy dokončeny (vlaky zde však již pomalou jízdou projíždějí). Nejrozsáhlejší postih bagrováním a přesuny hmot zeminy je právě v těch partiích lučního komplexu, který zahrnoval fytoocenologicky, ekologicky i ochránářsky nejcennější vegetační komponenty. Hlavní narušení celkové hodnoty tkví však ve fragmentaci původně rozlehlého a ekosystémově propojeného celku. Kromě stínící stavby kolejového nadjezdu přibyly nové kamenobetonové kanály drénující vodu a pojezdové asfaltové komunikace. Dá se očekávat, že odpadky odhazované z oken projíždějících vlaků nedisciplinovanými pasažéry se budou hromadit podél nadjezdu dole v loukách.

Další "vedlejší produkt" stavby spočívá v odvozu obrovských kvant skryté zeminy těžkými vozidly po místní asfaltové silnici přes návrší Zacharovce do horní části potočního údolí u obce Přívrat, kde vzniká rozlehlá navážka v předpolí lesa (pro obec poskytnutí těchto pozemků k dispozici stavbě za úplatu znamená jistě profit, navíc by zničená přístupová silnice měla být po ukončení stavby investorem renovována). Navezené jíly - pokud nebudou operativně a účinně zpevněny včetně použití výsadby dřevin - budou povrchovým splachem zákonitě transportovány obloukovitou terénní depresí směrem ke stejnému místu, odkud je odvezli, přičemž eventuální přívalové srážky mohou po trase lesního zářezu souběžného se silnicí natropit nárazové škody. Běžnému divákovi se chtě nechtě musí vloudit myšlenka na spornou efektivitu vynakládání prostředků - počínaje otázkou, zda byla nákladná akce v

místě, kde před staničním uzlem Česká Třebová příjezdové vlaky začínají zpomalovat a odjezdové před ohybem tratě z jihu na západ před Ústím nad Orlicí pravděpodobně ani nestačí akcelarovat zrychlení, nezbytná. Otázkou zůstávají samozřejmě bezpečnostní a ekologické aspekty. České dráhy patrně proinvestováním evropské dotace profitovaly - o tom svědčí i levné pracovní síly z východu, které stavební práce realizovaly. Evropská unie však souběžně vynakládá stejně velké peníze na zachování a management přírodních složek - právě takových, jako byly v tomto případně za "jiné peníze" zničeny. Zatím ještě v EU nejsme - ovšem kdyby došlo na evropské kontrolní mechanismy všímající si legislativních nástrojů a realizačních procedur, mohlo by se docela dobře stát, že bychom finance mohli vracet s pokutou navíc. V této chvíli je to sice jen spekulativní odhad, ale zároveň také upozornění na předběžnou zkušenost, které by si měli více všimnout jak občanské aktivity, tak orgány samosprávy kdekoli u nás.

Profesor Rodwell tedy ve své knize popisovaná místa s obdivuhodným ekologickým bohatstvím zachovalých luk mít nebude. Pro farmáře, krajinné architekty a další evropské uživatele jako lokalita ke srovnání s řadou jiných proto nebude existovat. Stroji upravenou krajinu mezihoří budou pasažéři vnímat "jako z rychlíku". Je asi pochopitelné, že lidem v chudém kraji jde především o chleba tohoto dne, týdne, měsíce. Jakou pověst a jaký obyvatelný prostor v evropském kontextu zdědí potomci, to je tu zatím - kromě roztržitých aktivit několika konfesních spolků - mimo významnější zájem.

Pavel Kovář

4.3 Aarhuská úmluva v praxi, aneb „kde jste, angažovaná veřejnost?“

Ministerstvo životního prostředí léta bojuje za právo veřejnosti na informace, na aktivní účasti na rozhodování a na právní ochraně veřejnosti před nesprávnými postupy orgánů státní správy. Ustanovení o účasti veřejnosti, obsažená v zákonech č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny navázala na federální zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí a předběhla aplikaci ustanovení Aarhuské úmluvy v zemích Evropy i Ústavě ČR a v jiných právních předpisech o mnoho let a tuto zásluhu mu již nikdy nebude možné upřít. Dalším posílením jsou samozřejmě zákony o přístupu k informacím obecně a k informacím v oblasti životního prostředí.

Tím více překvapí, jak laxně a nedostatečně takto získané pravomoci využívají veřejnost a dokonce i environmentální nevládní hnutí, mohou-li svým hlasem podpořit zájmy na ochraně životního prostředí, hájené příslušným ministerstvem. Pro příklady není v poslední době třeba chodit daleko.

Novela zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, implementující ustanovení potřebná pro ochranu území zařazených do sítě chráněných území ochrany přírody v programu NATURA 2000, byla Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky smetena ze stolu za netečné reakce veřejnosti i environmentálních hnutí. Nebýt novinářů, nikdo neupozornil na reálné nebezpečí, že nepřijetí příslušné legislativy nás může připravit o desítky miliard euro z fondů EU na koncepce a záměry, ucházející se o jejich podporu, neprokáže-li se soulad s NATUROU 2000. Přitom argumenty odpůrců přijetí byly slušně řečeno buď „nezasvěcené“ do obsahu navrhované novely nebo dokonce ne lobbystické, ale „klientelistické“, motivované zjištěnými skupinovými zájmy, nikoliv zájmy veřejnými, jak by

se slušelo na Parlament. Kde byla environmentální hnutí a jejich hlas? O žádném nevím. Zůstalo v tom MŽP, jeho výkonné organizace a pár poslanců samo.

Novela zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, implementující mimo jiné i Směrnici EU 2001/42/ES o posuzování vlivů některých koncepcí a plánů na životní prostředí, byla hrubě deformována návrhem Ministerstva průmyslu a obchodu o doplnění o § 10j, podle kterého si celostátní odvětvové koncepce budou z hlediska vlivů na životní prostředí posuzovat příslušné ústřední správní úřady samy. MŽP se bude vyjadřovat jen v rámci vnějšího připomínkového řízení, jako ostatní úřady, pokud takové řízení vůbec proběhne (u materiálů předkládaných ke schválení vládě). I tento další pokus o „demontáž“ další důležité průřezové kompetence MŽP zůstala u veřejnosti a NGO's prakticky bez včasné odezvy. Tak tento nesmysl prošel Legislativní radou vlády i vládou a teď se řeší obtížně a složitě v Poslanecké sněmovně PČR. Až na pár jednotlivců se proti nikdo neangažoval, ačkoliv důsledky schválení by byly do nebe volajícím návratem před rok 1992, ne-li před rok 1990. Nikdo se proti tomu účinně neozval, ačkoliv jde o útok mnohem závažnější, než kterým NGO's věnují často obrovské úsilí. To opravdu nedokážeme rozeznat, co je řádově důležitější, než jednotlivé „kauzy“ v území? Že jde o principy, vydobyté pracně začátkem 90. let, bez kterých se vracíme na úroveň „reálného socialismu“ ?

Poslední příklad je posuzování vlivů „Státní energetické koncepce“ Ministerstva průmyslu a obchodu na konci roku 2003. Kromě hnutí Jihočeské matky a excelentního stanoviska Hnutí Duha se MŽP dostalo podpory jen nepatrné hrstky environmentálně gramotných odborníků. Ani takové organizace, jako Společnost pro udržitelný rozvoj, které mají na energetiku samostatné odborné skupiny, se nezmohly v určené lhůtě na písemné konzistentní stanovisko, které by podpořilo zájmy ochrany životního prostředí. Stanovisko Hnutí Duha je naopak obširné, konzistentní, odborně těžko zpochybnitelné, plné citací z jiných dokumentů včetně zahraničních, takže je zřejmé, že si na něm zpracovatelé dali záležet a může být velmi výrazně využito i při formulování stanoviska MŽP. Přitom si ponechává dostatečný „odstup“ a nešetří ani MŽP, pokud se domnívá, že ne zcela dostalo svým povinnostem při obhajobě veřejných zájmů, tzn. není „servilní“, ale zůstává velmi objektivní. Je to však bohužel výjimka.

MŽP jako orgán státní správy nikdy nebude jen „prodlouženou rukou environmentálních hnutí“, ale ani „nezlobící“, nekritickou, ke všemu loajální součástí veřejné správy. K udržení potřebného odstupu od obou extrémů však je třeba, aby veřejnost svých kompetencí a možností účastnit se dění aktivně využívala a pomáhala chránit „vymoženosti“, vydobyté pro ni začátkem 90. let. Nebude-li tak činit, může se nadít toho, že se ocitne vlastní vinou a tlakem podnikatelských lobby za nějaký čas opět „mimo hru“ a ochrana životního prostředí na okraji veřejného zájmu. Toho bych se dožil velmi nerad, neboť si dobře pamatuji, jak obtížné bylo tuto pozici vydobýt a z vývoje v ostatní Evropě vidím, jak by takový vývoj byl proti směrům vývoje ve vyspělých demokraciích.

Martin Říha

4.4 Ekologicky šetrný provoz kanceláře ombudsmana

Environmentálně příznivý provoz úřadů je u nás spíše výjimkou než samozřejmým pravidlem. Přitom environmentálně příznivé chování úřadů nejen že **šetří životní prostředí**, ale má i další důležité role: **pozitivně ovlivňuje své okolí** – občany, návštěvníky, firmy a zároveň může svou poptávkou **zvýšit dostupnost výrobků příznivějších pro životní prostředí na trhu** (jak ukazují zkušenosti ze zahraničí).

Navázání spolupráce s Kanceláří veřejného ochránce práv (KVOP) bylo díky otevřenému a vstřícnému přístupu pracovníků i dobrým zkušenostem z předchozí spolupráce velmi snadné.

Použité metody a principy

Při zavádění ekologického provozu jsme poskytovali podporu především formou **konzultací**, poskytováním **informačních materiálů**, přípravou **výstav a seminářů** a pro zaměstnance.

Principy, na kterých je ekologicky příznivý provoz založen, jsou:

- Preventivní ochrana životního prostředí
- Šetření zdrojů
- Předcházení vzniku odpadů
- Environmentálně vhodné nakládání se vzniklými odpady
- Omezení zátěže životního a pracovního prostředí nebezpečnými chemickými látkami
- Podpora využívání lokálních zdrojů

Přijatá opatření

Předložený koncept environmentálně příznivého provozu se podařilo naplnit řadou konkrétních a praktických opatření z oblastí nákupu spotřebního materiálu (kancelářských potřeb), rozšíření nabídky stravování o produkty ekologického zemědělství, minimalizace a separace odpadů, omezení čistících prostředků či úspor vody a energie. V kanceláři ombudsmana tak třídí odpad včetně jeho nebezpečné složky (baterie, zářivky, ...), ke dvěma kompostérům na trávu z údržby okolí budovy přibude ještě jeden na organický odpad z kanceláří (kávové filtry, pytlíky z čaje, zbytky ovoce a zeleniny ze svačin apod.), v nabídce 5 druhů obědů pro zaměstnance je vždy jedno jídlo v kvalitě BIO, kantýna prodává minerálky jen ve vratných lahvích, k úklidu využívají paní uklízečky především utěrky z mikrovlákna a ocet, pro interní potřebu a pro část korespondence Kanceláře je používán recyklovaný papír, ověřují se možnosti minimalizace "papírových" výstupů (tedy využívání elektronické pošty a uchovávání některých dokumentů pouze v elektronické podobě), ztlumilo se venkovní osvětlení a omezilo osvětlení méně frekventovaných prostor, přes zimu budou na noc zatahovány žaluzie, dohodlo se maximální využívání kapacity myček apod. (viz též www.ekoporadna.cz). Návštěvníky úřadu o ekologickém provozu informuje tabulka ve vstupním prostoru. Takto komplexní přístup k ochraně životního prostředí u veřejné instituce, která se nezabývá agendou životního prostředí, je v naší republice zcela ojedinělý.

Většina aktivit přijatých kanceláří ombudsmana má charakter **organizačních opatření**, jejichž výhodou jsou **nízké (nebo žádné) náklady na zavedení**. O to větší jsou však jejich nároky na personál a jejich uvedení života by bylo jen obtížně možné bez **motivovaných a loajálních zaměstnanců** kanceláře ombudsmana.

Ekologizaci provozu kanceláře ombudsmana ocenil dopisem i ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek.

Realizační tým

Na projektu se podílely jednotlivé členské organizace STEP dle svého zaměření: *Kancelářské potřeby* - Mgr. Šárka Kalousková (Vita, Ostrava), *Odpady* – Ing. Věra Pospíšilíková (Veronica, Brno), *Čistící prostředky* – RNDr. Vladislava Hejzlarová (Rosa, České Budějovice), *Stravování a biopotraviny* - Ing. Šárka Štěrbová (Veronica, Brno), *Úspory energie a provoz* - RNDr. Yvonna Gaillyová (Veronica, Brno), *Koordinace* - Mgr. Kamila Kanichová (STEP).

Sít' ekologických poraden (STEP) sdružuje osoby a organizace zabývající se environmentálním poradenstvím pro veřejnost.

Environmentální poradny nabízejí veřejnosti každodenní radu a pomoc při řešení otázek týkajících se životního prostředí. Díky zastoupení poraden venkovského i městského je realizována pestrá škála projektů, mnohdy ve spolupráci se zahraničními partnery.

Těžiště činnosti environmentálních poraden je preventivní péče o životní prostředí a snaha o podporu spolupráce a komunikace mezi rozhodujícími sektory ve společnosti - samosprávou, státní správou, vědeckým výzkumem, veřejností a podnikatelskou sférou. Environmentální poradenství si klade za cíl zpřístupňovat občanům objektivní a všestranné informace o životním prostředí, o environmentálních problémech a jejich řešeních, o výrobcích a jejich vlivu na životnímu prostředí.

Síť ekologických poraden je členem Evropské asociace ekologických poradců - EcoCounselling Europe.

Kontaktní údaje na kanceláře STEP:

kancelář Brno:

adresa: Síť ekologických poraden, Panská 9, 602 00 Brno

tel.: 54 4221 8353

kontaktní osoba: RNDr. Yvonna Gaillyová

kancelář Ostrava:

adresa: Síť ekologických poraden, Ahepjukova 2, 702 00 Ostrava

tel.: 59 6623212 nebo 603 449385

kontaktní osoba: Mgr. Kamila Kanichová

e-mail: step@ecn.cz

WWW: <http://www.ekoporadna.cz>

Připravila: Mgr. Kamila Kanichová, výkonná ředitelka STEP

4.5 Princip předběžné opatrnosti z pohledu teorie rozhodování

V literatuře zabývající se teorií rozhodování (např. Havel, I.M.: Robotika. Praha, SNTL 1980) se hovoří o třech základních typech rozhodování:

- a) rozhodování při jistotě,
- b) rozhodování při riziku,
- c) rozhodování při neurčitosti.

Jde o to, že *rozhodovatel* zvolí určitou *akci*, jejímž prostřednictvím ovlivní vývoj určitého *systému*, o jehož aktuálním stavu má určitou informaci (ta může být neúplná), a vyhodnocuje možné výsledky, k nimž jednotlivé akce vedou. Aby mohl porovnávat, který výsledek je horší a který lepší, musí přijmout určitý *hodnotový systém* (*systém preferencí*), v jehož rámci každému možnému výsledku přiřazuje hodnotu - *užitek* (záporný užitek znamená ztrátu; užitek nemusí být vyjadřován v peněžních jednotkách - použití peněžních jednotek může být někdy nevhodné, popř. i nemožné). Výběr hodnotového systému leží mimo vlastní rozhodovací proces, avšak je pro rozhodování nesmírně důležitý.

V případě **rozhodování při jistotě** je každé akci přiřazen výsledek, a tedy i užitek jednoznačně. Hledání optimálního rozhodnutí zde může být spojeno s technickými obtížemi (výpočetní složitost, získávání platných údajů), avšak principiálně složitě není.

U dalších dvou typů rozhodování výsledek, k němuž ta která akce vede, jednoznačně stanoven není. O **rozhodování při riziku** hovoříme tam, kde jsou známy pravděpodobnosti jednotlivých možných výsledků a užitek pro každou akci je tak náhodnou veličinou; volí se ta akce, která vede k největšímu střednímu užítku. V "čisté formě" se s rozhodováním při riziku setkáváme v hazardních hrách. V praxi bývá požadavek znát pravděpodobnosti jednotlivých možných výsledků bývá příliš silný, a tak zůstáváme odkázáni na jejich odhady, které mohou být problematické. Kromě toho ohodnocení dopadu akcí podle střední hodnoty výsledku při jednorázovém rozhodování nemusí být v souladu se skutečnými záměry rozhodovatele.

Rozhodování při neurčitosti znamená, že máme povědomí o možných výsledcích, avšak nevíme nic o jejich pravděpodobnostech. Je to extrémní případ; zpravidla míváme k dispozici jakési "kvalitativní" vyjádření pravděpodobností výsledků jako "velice nepravděpodobný", "málo pravděpodobný", "docela možný", "téměř jistý" apod. Z různých formálních přístupů k rozhodování při neurčitosti uveďme tři:

- a) převedení na rozhodování při riziku tak, že všechny výsledky považujeme za stejně pravděpodobné; je to opodstatněné tam, kde jsou všechny výsledky "docela možné", avšak žádný "téměř jistý" ani "velice nepravděpodobný";
- b) optimistický přístup (řídí se heslem "risk je zisk") počítá s nejlepším možným výsledkem (čím je intuitivně méně pravděpodobný, tím problematičtější je použití tohoto přístupu);
- c) pesimistický přístup (za určitých okolností by se dal spojovat s heslem "kdo nic nedělá, nic nezkaží" - viz dále) počítá s nejhorším možným výsledkem (opět vznikají problémy, je-li nesmírně nepravděpodobný).

Po tomto možná poněkud nezáživném úvodu obraťme již svou pozornost k **principu předběžné opatrnosti** (PPO). Podle něj *je třeba přijmout vhodná opatření k ochraně životního prostředí s ohledem na budoucnost i tehdy, není-li dostatečně vědecky prokázán souvislost mezi příčinou a možným dopadem. Nedostatek informací, daný aktuální úrovní vědeckých a technických znalostí, nesmí vést k odsunutí efektivních a přiměřených akcí, které mohou zabránit hazardu.*

PPO se týká rozhodování při neurčitosti. Ze zmíněných strategií má nejbližší k pesimistické, u níž se ještě zastavme. Jak jsme již naznačili, u "statických" systémů může často znamenat volbu "prázdné akce", neznamenající žádnou změnu; u každé skutečné akce totiž bývá, byť třeba velmi malá, možnost výsledku znamenajícího ztrátu. Avšak reálné systémy nebývají statické. Např. v autě řítícím se s kopce, by zřejmě ani při pesimistické strategii prázdná akce nebyla tou optimální. Tedy pesimistická strategie nemusí znamenat pasivitu.

V ekologické sekci České křesťanské akademie proběhla v únoru 2002 panelová diskuse o budoucnosti energetiky (informaci o ní přinesl Zpravodaj STUŽ). Na tomto tématu lze ilustrovat obtížnost rozhodování v konkrétních situacích. Mluvílo se tehdy o třech základních typech energetiky: jaderná, fosilní a postavená na obnovitelných zdrojích. Je známo, že odpůrci jaderné energetiky poukazují na katastrofické důsledky případné havárie jaderné elektrárny, přičemž někdy poněkud neoprávněně argumentují černobylskou zkušeností (pravděpodobnost havárie dnešních jaderných elektráren je skutečně nesmírně malá; nicméně v dnešním světě rostou rizika spojená s terorismem), a upozorňují na neurčitost spojenou s nakládáním s jaderným odpadem. S fosilní energetikou sice není spojeno nebezpečí havárie takového rozsahu, avšak neustálé zvyšování koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře v důsledku našich spalovacích procesů může vést ke katastrofě doslova celoplanetární.

Neexistence přesně identifikovatelného viníka vede až k fatálnímu podceňování tohoto nebezpečí, vyplývajícího z používání fosilních zdrojů. K energetice stavějící na obnovitelných zdrojích se upínají naděje těch, kdo si jsou vědomi výše uvedených nebezpečí. Jenže při jejím současném malém rozsahu nejsme schopni odhadnout, jak by to vypadalo, kdyby se odtud kryla většina spotřeby energie, a to i v případě, že by se dosáhlo i určitého celosvětového poklesu spotřeby (např. dopad větrných elektráren či plantáží s energetickými plodinami na krajinu a na mikroklima, časová proměnlivost možností větrných, vodních i solárních zdrojů). Tak komplexní problém, jakým je budoucnost energetiky (energetická politika) nelze řešit jen pomocí některé formalizované strategie teorie rozhodování. Jde zde o hledání určitého konsensu v oblasti hodnot – jde o záležitost ve velké míře etickou. PPO sem má co říci, nikoli ovšem jako algoritmus k nalezení odpovědi, nýbrž jako východisko, z něhož k hledání cesty budeme přistupovat. Pod jeho zorným úhlem si lze uvědomit vzácnost energie jako takové, nezbytnost úspor a nutnost řešit problémy, které s sebou jednotlivé "energetiky" přinášejí, jednak proto, abychom byli schopni lépe možné důsledky hodnotit, jednak abychom mohli vytvářet našemu planetárnímu systému co nejpříznivější technologie.

Zamysleme se ještě nad jedním celospolečenským rozhodovacím problémem - nad "rozvojem" dálniční sítě. Rozšiřovat ji či nikoli? Řešení "rozšiřovat" s sebou přinese další nárůst automobilové dopravy, který zvýší produkci nežádoucího oxidu uhličitého, a způsobí změny v krajině, nežádoucí z řady důvodů, z nichž uvedeme jeden: Snížení vsakovací schopnosti terénu. Cenná voda, místo aby se udržela v krajině, odtéká do řek a moří. Kvantifikovat tyto negativní dopady je obtížné až nemožné, a tak PPO zde zřetelně vede k *odmítnutí další stavby dálnic*. Celospolečenská rozhodnutí na úrovni vlád jsou v rozporu s tímto závěrem. Svědčí to o pokrytectví, jež je v některých společenských vrstvách běžné. PPO je deklarativně přijímán, avšak v praxi často ignorován!

PPO slouží k rozhodování, avšak nikoli jako prvek rozhodovacích algoritmů. Je projevem odpovědnosti vůči budoucnosti, vůči příštím generacím i vůči celému planetárnímu systému. Přijmout jej (a to nikoli jen deklarativně) je důležitým etickým požadavkem; jeho důsledkem je také rozšiřování a prohlubování znalostí zákonitostí v přírodě, což je nutné pro odpovědné vyhodnocování důsledků našich akcí a z něho vyplývající rozhodování.

Přijmout PPO neznamena do procesu rozhodování zařadit nějaké nové schéma, nýbrž vyžaduje změnu myšlení a cílů, vyžaduje revidovat tradiční hodnotový systém a modifikovat jej tak, aby byl konzistentní se zákony přírody a s jejími možnostmi. Nový hodnotový systém je pak třeba promítnout do rozhodovacích algoritmů.

Předneseno v listopadu 2003 na podzimním setkání Ekologické sekce České křesťanské akademie, jehož nosným tématem byl princip předběžné opatrnosti.

Jiří Nečas

4.6 Je třeba se probudit - Návrh na politický program pro rehabilitaci polistopadové politiky v očích veřejnosti

Úvod

Naděje slušných občanů na návrat morálky, uznávání prověřených hodnot, přispívajících ke kvalitě života a korektních vztahů do politiky i hospodářství, spojované s listopadovou změnou režimu v roce 1989, se bohužel zatím nenaplnily. Rozhodující podíl na deziluzi značné části obyvatel má nepochybně způsob vládnutí. Do zastupitelstev, Parlamentu a funkcí v exekutivě při správě věcí veřejných, od obcí přes kraje až po nejvyšší představitele státu i do justice se až příliš často dostávají lidé, nepředstavující přirozenou elitu národa. Namísto lidí s vysokým odborným a morálním kreditem, schopných veřejné, tedy všem občanům společné zájmy stavět nad zájmy soukromé a skupinové, se příliš často prosazují lidé s klientelistickým přístupem k veřejné správě, deformující právní prostředí a zneužívající veřejné rozpočty pro zájmy vlastní nebo různých zájmových skupin, opakovaně odborně či morálně selhávající a beroucí veřejnosti víru v poctivost a ve spravedlnost jako předpokladům úspěchu. Selhává-li takto opakovaně zastupitelská demokracie při utváření reprezentací ve volbách, musí být nějak deformovaná a je třeba to napravit. Příčin takové deformace je u nás mnoho. Setrvačnost politického myšlení deformovaného desítky let totalitního státu je jistě jednou z nich, není však příčinou jedinou. Mnoho slušných lidí se politiky doslova „štítí“. Nevěří, že může být provozována profesionálně, odborně i morálně bez vady, a odmítají se politicky angažovat, organizovat se a prosazovat do politiky prostřednictvím stávajících politických stran. Ty se pak stávají namísto početných sdružení lidí podobného světového názoru a politické orientace málo početnými sektami lidí, motivovaných spíše vůlí k moci. Jejich programy jsou vytvářeny nikoliv jako dlouhodobé vize směřování společnosti, které hodlají prosazovat, dostanou-li se k moci, ale jako jednorázově pojatá „reklamní kampaň“ před volbami, jako na nějaké zboží, jehož „odbyt“ je třeba podpořit. Na rozdíl od obchodu však klamavá reklama není sankcionována. Volič zákazník totiž nemá na vybranou, jsou-li na trhu ve dvou, třech různých obalech v podstatě stejné „zmetky“, které se jen na pultech periodicky střídají. Jak ale docílit, aby se objevilo kvalitní nové „zboží“, nová lákavá nabídka, s reálnou nadějí na vytlačení nekvality z trhu?

Na naší politické scéně proběhlo od roku 1990 již několik pokusů o distancování se od „profláknutých“ stran, politiků a praktik. Vznik Unie svobody a její spojení s DEU bylo patrně nejnadějnějším pokusem v pravé části politického spektra, kdyby nenásledoval postupný „sešup“ do vyjetých kolejí. Programová jalovost, politický pragmatismus a z nich vyplývající kompromisnictví odradilo záhy potencionální voliče, hledající poctivost, zásadovost a slušnost. Strana sama postupně „vyobcovala“ právě ty své členy a představitele, kteří se alespoň blížili takové představě a vrchu nabyli znovu političtí cestovatelé a rutiněři, neatraktivní „uživatelé moci“ bez jiskry a schopnosti pochopit, co dnes občané zoufale postrádají a co by voliče mohlo probudit ze současné beznaděje a letargie. Vrcholným dokladem myšlenkové sterility strany byla zakázka na „dodání“ lepšího image strany od PR agentury! Tím se sama usvědčila a zařadila jako nevolitelná. Jen ten, kdo nabídne do veřejných funkcí co nejlepší nové lidi se slušným odborným a morálním kreditem, i když nebudou členy strany a zajistí jim podporu, zpracuje ve spolupráci s nimi novou programovou nabídku, řešící skutečně to podstatné, co společnost pálí, má naději na úspěch. Je lhostejné, zda se o „obrození“ pokusí některá ze stávajících stran, jako se o to pokusili před volbami „Zelení“ (a hned se to projevilo na jejich výsledku), nebo zcela nový politický subjekt. Podstatné je, co nabídne za program a za lidi k jeho prosazování.

Co nás pálí a v čem tedy chceme zásadní změny ?

1. Chceme **obnovit řád**, důvěru ke státu a jeho institucím jako garantu ochrany práv, veřejných i legálních skupinových a soukromých zájmů.
2. Chceme z Ústavy České republiky a navazujících zákonů **odstranit nesmyslná a nereálná ustanovení**, přežívající z dob reálného socialismu, jako je např. ustanovení o právu na vzdělání, zdravotní a sociální péči zdarma. **Všechno hodnotné něco stojí**. Neplatíme-li to přímo, neznamená to, že je to zdarma, ale že to platíme jinak, prostřednictvím daní, pojištění ap. Jen adresný systém vylučuje plýtvání a zneužívání.
3. Chceme důsledně, v souladu s **principem subsidiarity**, přehodnotit a znovu stanovit, do kterých sfér života občanů nesmí veřejná moc zasahovat vůbec, které společné zájmy občanů lze výhodněji zajišťovat na úrovni obcí, které na úrovni krajů, které na úrovni státu a které na úrovni nadstátních (kontinentálních, globálních) institucí.
4. Přesně **podle rozdělení kompetencí** mezi jednotlivé stupně veřejné správy podle předchozího bodu **musí být důsledně adresovány** přímo (nikoliv centrálními úřady přerozdělovány) **výnosy z daní**. Ty musí odpovídat jen oprávněné části příjmů obyvatel a podnikatelských subjektů z ekonomických aktivit, kterou tyto společné služby a delegované pravomoci skutečně využívají. Daně a jiné oprávněné poplatky pro zajištění veřejných služeb musí být adresovány zpět do oblastí a míst jejich vzniku, nikoliv podle sídla (adres) firem a občanů, ale podle míst skutečného čerpání příslušných veřejných služeb (bydliště, provozovny).
5. **Prostředky veřejných rozpočtů** státu, kraje či obce **nesmějí být použity na úhradu jiných než veřejných výdajů a zájmů**, pro které jsou vybírány se souhlasem občanů. Zejména nesmějí být použity pro potřeby skupinové či soukromé, včetně politických stran, na úhradu dluhů takových subjektů, včetně podnikatelů ap. Výjimečně je lze k takovým účelům použít, schválí-li to do určité předem stanovené částky zastupitelstvo, nad takovou částku pak referendum příslušné občanské komunity s reprezentativní účastí, určenou obecným předpisem.
6. **Kdo neplatí daně a legitimní veřejné poplatky, nemá právo čerpat z nich hrazené služby a stěžovat si** na jejich neposkytování nebo kvalitu.
7. **Práva obětí** přestupků a trestné činnosti **a práva věřitelů** musí být **silnější než ochrana pachatelů a dlužníků**. Zločin se musí nevyplatit, výnos z trestné činnosti je nelegální a musí být zabaven ve prospěch obětí.
8. **Veřejní činitelé** nesmějí mít z výkonu veřejných funkcí jiné **požitky a výhody**, než které k ní oficiálně náleží **podle obecných předpisů**.
9. **Selže-li hrubě nebo opakovaně veřejný činitel** jakéhokoliv stupně či orgánu veřejné správy, **musí být odvolán** bez ohledu na stanovené funkční období, **bez nároků** na odměny, prémie, odstupné nebo jiné požitky spojené s řádným odchodem z funkce. Je-li selhání spojeno s majetkovým prospěchem, musí být vrácen, je-li způsobena škoda, musí být uhrazena.
10. **Podnikatelské subjekty** a jejich statutární zástupci **ručí za škody**, způsobené přivedením firmy k bankrotu, do konkurzu a vyrovnání a likvidaci i v případě, že není prokázán úmysl firmu poškodit, pokud byly způsobeny neprofesionalitou, porušením právních předpisů, právním nebo pojistným pochybením nebo zjevným vysokým překročením přijatelné míry obchodního rizika. **K náhradě škod** takto způsobených **lze zabavit i jejich soukromý majetek včetně majetku převedeného** v době výkonu funkce **na jiné osoby**.
11. **Soukromý majetek**, nabytý v souladu se zákonem a v dobré víře, **požívá ochrany státu** a může být směněn či vykoupen jen se souhlasem vlastníka. Vyvlastněn může být jen ve veřejném zájmu, v souladu s titulem a při splnění podmínek daných ze zákona a za

úhradu. Neoprávněně odebraný nebo užívaný cizí majetek musí být vrácen neprodleně a bez jakýchkoliv podmínek kladených skutečnému vlastníku.

12. **Společensky užitečná práce si zaslouží spravedlivou odměnu odpovídající její náročnosti.** U práce, jejíž výsledky jsou oceňovány uplatněním na trhu, cenu práce a tudíž i odměnu za ni stanoví trh. Práce v nevýrobní sféře mimo tržní působení je oceňována porovnáním s prací tržní podle náročnosti a délky studia nebo jiné odborné přípravy na povolání, společenské závažnosti, intenzity a kvality vykonávané práce. **Náročná** a kreativní vědecko-výzkumná **práce**, práce s vysokou mírou odpovědnosti za zdraví, životy nebo výchovu a vzdělání nových generací a práce s odpovědností za značné přírodní, duchovní, kulturní, hmotné či lidské hodnoty a podmínky života ve veřejné správě **musí být odměňována výše**, než práce bez těchto atributů a odpovědnosti.
13. **Nezávislost soudní moci** na moci exekutivní a zákonodárné **nesmí být zneužívána**, uplatňována v rozporu se spravedlností a přirozeným chápáním práva, její výkon musí posilovat právní vědomí obyvatel a víru ve spravedlnost a ochranu lidských a občanských práv. **Hrubě a opakovaně chybuje soudce musí být možné odvolat**, jeho pochybení napravit a **požadovat** od něj stejně jako od úředníka veřejné správy **úhradu škod** vzniklých nesprávným postupem nebo rozsudkem či rozhodnutím.
14. Ve vztahu k minulosti musíme **najít morální sílu si přiznat**, že jak v období let 1918 – 1921 v reakci na nespravedlnosti bývalého Rakouska – Uherska vůči Čechům, Slovákům a Rusínům, tak v období let 1945 – 1989 v reakci na vystěhování Čechů ze Sudet, okupaci, zneužívání pracovní síly a pronásledování odboje, **se i dřívější generace našich národů** v minulosti **také dopustily nespravedlností** vůči některým Němcům, Rakušanům a Maďarům, zejména aplikací principu tzv. „kolektivní viny“. Protože však tyto prohřešky na české straně ani zdaleka nedosáhly rozměrů vin, kterými byly vyvolány, protože jde o minulost, od které uplynuly životy několika generací a škody byly na státních úrovních dávno vypořádány, nepřipustíme obnovu diskusí o vracení majetků či jiných kompenzací kromě těch případů, kdy bylo příslušníkům těchto menšin ponecháno československé či české občanství a zabavení majetku a neplacená pracovní povinnost dle Benešových dekretů byly uloženy v rozporu s právním řádem i lidem neprovinivším se proti československému státu a jeho státním příslušníkům. Jen zde je možno **vyсловit omluvu** za jednání orgánů veřejné správy a **přiznat alespoň částečné odškodnění**. Současně však konečně **důstojně ocenit a odškodnit** za způsobená příkoří i **žijící příslušníky západního, východního i vnitřního odboje** a odstranit nespravedlnost vyplývající z porovnání výše důchodů bývalých prominentů a dalších představitelů moci a represivních orgánů komunistického režimu a jejich obětí.
15. **Chceme být součástí Evropy**, jejích hospodářských, politických i obranných struktur jako vyspělý, sebevědomý a kulturní národ, schopný přispět svým dílem ke kontinentálnímu bohatství, ke konkurenceschopnosti a bezpečnosti. Vstoupili jsme do NATO a chystáme se do Evropské unie nikoliv z neschopnosti si sami vládnout, z malosti a snahy se ukrýt pod ochrannými křídly a legislativní kuratelou EU, ale protože chceme **pro své obyvatele** zajistit co nejrychleji stejný standard a kvalitu života, jaké požívají občané vyspělých zemí Evropy.
16. **Ochrana životního prostředí**, přírody, krajiny a veřejného zdraví a **hospodářský rozvoj** jsou dvě strany téže mince – kvality života, které **nesmějí být stavěny do protikladu**. Jsme přesvědčeni, že dobrou organizací a diferenciací funkčního využití a prostorového uspořádání území, komunikací mezi příslušnými orgány a rozumnou aplikací předpisů s ponecháním prostoru pro vyjednávání lze předcházet bezvýhodným situacím vyplývajících z nesmiřitelných postojů, které v konečných důsledcích poškozují oba tyto veřejné zájmy. **Dosahovat optima a vyváženosti** obou těchto aspektů při využívání území a jeho zdrojů ve veřejném zájmu je **klíčovým úkolem územního plánování**, které

k tomu musí získat potřebné pravomoci a respekt. Nechceme žít ve špatném životním prostředí, ale také nechceme z celé země udělat státní přírodní rezervaci, kde se nic nesmí a člověk spíše překáží. Součástí péče o životní prostředí je i prostá péče o **čistotu a pořádek ve veřejném prostoru**. Chceme každodenní úklid ulic, veřejných prostranství a ploch veřejné zeleně jako samozřejmost, zajistitelnou prací dočasně nezaměstnaných jako podmínkou vyplacení podpory v nezaměstnanosti. Solidarita není jednosměrný penězovod.

17. **Profesionalizace armády je správná**. Musí však být **doprovázena** souběžným **vybudováním systému branné výchovy** alespoň mužské části **obyvatel** pro případy válečného ohrožení a potřeby mobilizace nebo aktivace „domobrany“. Vzhledem k existenci jaderných elektráren, velkých a nebezpečných chemických provozů a důležitých dopravních terminálů na našem území **považujeme za nezbytné** nespoléhat na cizí pomoc, **disponovat moderním stíhacím letectvem** a nakoupit urychleně potřebná letadla.
18. **V dopravě je třeba překonat zaostalost** v budování hlavních železničních a dálničních tahů, v údržbě a opravách stávajících tratí a silnic, v kombinované dopravě a související logistice, ve veřejné dopravě a dopravní obsluze území, v městské hromadné dopravě ve velkých městech, ale také ve vytváření podmínek pro pěší a cyklistickou dopravu. Rychleji **odstraňovat nepříznivé důsledky dopravy na životní prostředí a veřejné zdraví**, zejména hluk a emise do přízemní vrstvy atmosféry.
19. **Ve zdravotnictví a sociální péči ukončit radikálně období bezkonceptnosti** a přešlapování, provázené současně **plýtváním prostředků** na provoz mnoha pojišťoven, na neúčelné investice a léky a současně **i jejich chronickým nedostatkem** na platy lékařů a sester, technického a nezdravotnického personálu, který by mohl odbřemenit od administrativy a účetnictví lékaře. V souladu s demografickým vývojem zredukovat lůžka a místa pediatrických oddělení a naopak posílit geriatrická oddělení a péči o dlouhodobě nemocné, aniž se zhorší dostupnost těchto zařízení. Podporovat výstavbu domovů důchodců, domovů s pečovatelskou službou a výstavby sociálního bydlení v obcích, ale také aktivity směřující k zajištění péče a pomoci přímo v domácnostech důchodců a v rodinách.
20. **Stanovit konečně přesně standard zdravotní péče, hrazený ze standardního zdravotního pojištění**. Zavést plnou úhradu stravy v nemocnicích pacientem, ze zdravotního pojištění hradit jen rozdíl ceny (příplatek) na speciální diety, pokud jsou součástí léčby. Podobně u léků zavést kromě zvýšeného paušálního poplatku za recept úhradu ceny přesahující nejlevnější diagnóze odpovídající preparát se stejnými účinnými látkami a účinky. Všechno nad stanovený základní standard musí pacient uhradit v plné výši, jinak nebude ve zdravotnictví nikdy dost prostředků. **Zdravotní péče není zadarmo!** Je to vysoce kvalifikovaná a odpovědná činnost, která musí být adekvátně honorovaná. **Lékaře a sestry nelze donekonečna vydírat** s odkazem na Hippokratovu přísahu **a okrádat**. Ztrátu pracovní síly „civilkářů“ po zrušení vojenské povinnosti chceme nahradit pomocí vhodných dočasně nezaměstnaných mužů i žen podobně jako u udržování čistoty veřejných prostranství.
21. Je-li budoucnost národa v dětech a mládeži, musí to být vyjádřeno ve **státní podpoře rodiny, mateřství, rodičovství a školství**. **Rodiny s dětmi** a rodiny s jedním z rodičů pečujícím o děti **nesmějí být nejchudší sociální skupinou** obyvatel dokonce i za důchodci. Stejně tak **učitelé nesmějí být popelkami** mezi inteligencí, zaostávajícími v příjmech i za průměrným výdělkem v zemi. Jen učí-li mladou generaci ti nejzkušenější a nejlepší, lze očekávat dobrou výchovu a vzdělání potřebné pro udržení kroku se světem a schopnost dalších generací v produktivním věku uživit stále početnější podíl obyvatel v poproduktivním věku a „utáhnout“ solidární sociální systém.

Připadá Vám takový program jako výstižné stanovení právě aktuálních palčivých problémů naší země a náznak jejich možného řešení ? Pak by se jich měla ujmout nějaká politická síla a zahrnout je do svých programových dokumentů jako **priority, které by mohly najít kladnou odezvu u voličstva. Kdyby je pak dokonce v případě volebního úspěchu i plnila, **má o úspěch a o znovuzvolení slušnými lidmi postaráno**.**

Toho bych se asi rád dožil nejen já. **Je někdo ochoten se přidat a vytrvat ?**

Ing. arch. Martin Říha, nepoučitelný idealista, t. č. úředník státní správy

4.7 Statistické údaje o vodní dopravě v ČR

Splavné toky 303 km

1) Námořní plavba čs. loděmi:

	1985	1990	1993	1994	1996
Počet lodí	14	18	18	15	-
Výkony (mil. tml)	7,650	13,549	17,405	18,515	-

2) Nákladní říční doprava:

	1985	1990	1993	2000	2001
Výkony (tis. t)	8,602	6,370	4,906	1,906	1,594
(mil. tkm)	1,582	1,405	1,261	773	606

3) Pokles podle let v %

	01/85	01/90	01/00
Výkony (tis.t)	18%	25%	83%
(mil. tkm)	38%	43%	78%

4) Počty pracovníků

	1990	2000	2003	03/00
Státní plavební správa	x ¹⁾	78	91	116%
Ředitelství vodních cest	x	15	15	100%
Odbor plavby MDS	18 ²⁾	18	18 ³⁾	100%

5) Rozpočty (tis.Kč)

	1990	2000	2003	03/00
Státní plavební správa	x	62,785	70,152	112%
Ředitelství vodních cest	x	6,355	7,948	125%
Odbor plavby MDS	x	x	x	x

6) Splavné dny a přepravené zboží v tis.t

	1990	1991	1995	1996	1997	1998	1999
Splavné dny	169	91	312	323	230	221	156
Přepravené zboží	6 370	5 875	4 376	3 177	1 750	1 323	1 702

7) Prognóza nákladní dopravy a rozdíl proti skutečnosti v mil.t

	prognóza a skutečnost				prognóza	
	1995	rozdíl%	2000	rozdíl%	2005	2010
Železnice	133,7	+22,8	161,8	+ 64,7	180,5	183,6
Silnice	705,2	+24,6	853,8	+105,9	950,8	961,1
Vodní doprava ⁴⁾	4,5	+1,3	7,1	+272,5	9,8	14,9

Poznámky:

- 1) Údaje nejsou k dispozici
- 2) Odbor plavby a vodních cest MDS byl v roce 1990 rozdělen na 12 pracovníků odboru vodní dopravy FMDS a 6 pracovníků v odboru vodní dopravy Ministerstva hospodářství.
- 3) V současné době má odbor plavby a vodních cest MDS:
6 pracovníků v oddělení vnitrozemské plavby,
5 pracovníků v oddělení námořní plavby (!)
5 pracovníků v odboru koncepcí a investic
1 ředitelka odboru a 1 sekretářka
- 4) Tabulka ukazuje, že prognózy MDS ve vodní dopravě jsou hrubě nadsazené a nelze je brát vážně
- 5) Prameny:
Statistické ročenky ČR,
Dopis Ministerstva dopravy z 20.11.2003,
Čábelka J., Ptáček F.,(2000) :Vodní doprava v IV. transevropském koridoru se zaměřením na úsek Střekov – státní hranice
sec. Zeman J.,(2003): :K efektivnosti případné výstavby vodních děl na dolním Labi , NIKA 3/2003, s.43.

Komentář

- 1) Přestože se česká námořní plavba úspěšně rozvíjela, skončila prodejem lodí v roce 1994. Přesto má Ministerstvo dopravy a spojů (MDS) i nadále v odboru plavby a vodních cest oddělení námořní plavby s 5 pracovníky (pozn. 3)
- 2) Nákladní říční doprava od roku 1985 trvale klesá a to ve výkonech jak v tis. tunách z 8,6 mil. tun v roce 1985 na 1,6 mil tun v roce 2001, tedy na 18%. Podobný je pokles za stejné období i v mil. tkm na 38%.
- 3) Přes hluboký propad nákladní říční dopravy počty pracovníků Státní plavební správy stouply jen od roku 2000 do roku 2003 o 13 pracovníků tj. na 116% a počet pracovníků Ředitelství vodních cest a odboru plavby a vodních cest MDS zůstal zachován. Rozpočet Státní plavební správy se za pouhé tři roky zvýšil na 112% a Ředitelství vodních cest na 125%.
- 4) Tvrzení, že pokles plavby je zaviněn nízkými stavy vody na dolním Labi a jeho nesjízdností vylučuje porovnání splavných dnů a přepraveného zboží v tis. t. Tak v roce 1991, kdy bylo pouze 91 splavných dnů (tedy pouhých 25% dnů v roce) bylo přepraveno 5 875 tis. t zboží, kdežto v roce 1996, kdy byla splavnost téměř celý rok (88% dnů), bylo převezeno pouze 3 177 tis. t, tedy 55% zboží proti roku s nejnižší splavností. Nejnižší přeprava byla v roce 1998, kdy bylo splavných 221 dnů, tedy 60% dnů. Je tedy evidentní, že pokles přepravy zboží po vodě není zaviněno nedostatkem vody na dolním Labi, ale nedostatkem zájmu o tento druh dopravy.
- 5) Přes tyto jednoznačné údaje MDS prognózuje prudký rozvoj říční nákladní dopravy a to tak, že prognóza pro rok překročila skutečnost o 272% a přesto i takto absurdně stanovený rozvoj má být do roku 2010 více než zdvojnásoben.

Z uvedených údajů jednoznačně vyplývá, že Ministerstvo dopravy a spojů proto, aby prosadilo výstavbu jezů na dolním Labi nerespektuje skutečný vývoj nákladní říční dopravy a skutečně příčiny jejího poklesu a hrubě a účelově zkresluje prognózy

možností dalšího rozvoje tohoto oboru. To mu umožňuje udržovat nebo zvyšovat počty pracovníků a náklady v administrativě s perspektivou výstavby jezů. Bez této perspektivy by totiž nutně počty těchto pracovníků musely již delší dobu klesat a celý administrativní aparát by postupně ztratil své opodstatnění.

Jaroslav Stoklasa

4.8 K posuzování vlivů na životní prostředí návrhu aktualizace státní energetické koncepce

Protože vláda V. Klause konání posuzování vlivů na životní prostředí v rozporu s platným zákonem č. 244/1992 Sb. nepřipustila, k prvnímu posuzování vlivů na životní prostředí návrhu státní energetické politiky v ČR došlo až v l. 1998-99. Neoslnilo. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO) předložilo návrh s jedinou variantou při ignoraci úspor paliv a energie a využívání jejich obnovitelných zdrojů. Nevládní ekologové předložili vlastní alternativu energetické politiky s vysokými úsporami paliv a energie a s významným růstem využívání obnovitelných zdrojů při vyloučení využívání jaderné energie. Při posuzování vlivů na životní prostředí alternativa nevládních ekologů zvítězila. Pravda, nástrojově byla zajištěna nedostatečně a zdůvodnění vyloučení jaderné energie nebylo podloženo. Vláda po té ignorovala výsledek posuzování i nesouhlasné stanovisko Ministerstva životního prostředí ČR (MŽP) k návrhu MPO a schválila návrh MPO v nezměněné podobě. Jediným úspěchem tehdy bylo, že se posuzování návrhu energetické politiky vůbec konalo.

A čas oponou trhnul

Po čtyřech letech přišlo MPO s aktualizací návrhu státní energetické politiky, nyní koncepce. Prologem byla zásadní destrukce návrhu zákona o posuzování vlivů na životní prostředí koncepcí MŽP pozměňovacím návrhem MPO ve vládě ČR. Posuzování odvětvových koncepcí mají příště konat předkladatelská ministerstva, nikoliv MŽP. Ať žije kozel v roli zahradníka, ať dál roste úřednický aparát! Pokud o tom MPO přesvědčí i Parlament.

Po té se v rozporu s dobrými mravy pokoušelo MPO návrh utajit. Posuzování tudíž začalo ostrým střetem ekologů a MPO, který údajně vedl k citelnému zlepšení návrhu. To mi uteklo. Návrh se dušuje, že mu jde hlavně o úspory paliv a energie a slibuje i trojnásobek peněz na úspory, tj. místo letošních 80 mil. Kč asi 260 mil. Kč. Leč to je pořád méně než 400 mil. Kč/r. 1997, které byly tehdy právem kritizovány jako zcela nedostatečné, o vlivu inflace nemluvě. Využití tepla kondenzačních elektráren, nahrazování neekonomických parovodních soustav centralizovaného vytápění úspornými horkovodními a neekonomických čtyřtrubkových rozvodů dvoutrubkovými a mnohé další návrh MPO nežádá. Občané se budou muset smířit, že paliva a energie budou drahé. Stát by jim ale měl umožnit realizovat rozsáhlé úspory paliv a energie, aby je to finančně nezruinovalo. Neviditelná ruka trhu zde selhává.

Klady a záporů návrhu

Kladem návrhu je, že respektuje rostoucí ropnou krizi, na rozdíl od návrhu dopravní politiky Ministerstva dopravy ČR. Hrozící další podstatný růst spotřeby pohonných hmot v důsledku dalšího prosazování hypertrofie letecké a silniční dopravy mu nevádí. Nevadí mu ani hrozící prudký růst spotřeby elektřiny na ventilaci. Zdá se, že ani velký srpnový krach elektroenergetiky v USA, primárně způsobený přetížením soustavy maximálním nasazením vzduchotechniky v reakci na vedra nechává MPO v klidu. Přitom by stačilo, aby Ministerstvo pro místní rozvoj vymáhalo u nové výstavby a u rekonstrukcí evropské normy teplotnosti budov, jak mu ukládá zákon, a současně respektovalo zásady ochrany proti přehřátí za letních veder.

Otazníky

Velký obdiv k energetice USA vyvolává otazníky. Náměstek ministra průmyslu a obchodu odpovědný za energetiku ing. Pecina nám to při veřejném slyšení vysvětlil v tom duchu, že jde o politiku vycházející vstříc přáním občanů USA. Nebyl jsem z toho moudrý. Myslel občany USA, kteří umírají za zájmy ropných monopolů USA nejen v Iráku? Občany, kteří přicházejí o majetek a někdy i o životy při stále ničivějších tajfunech, hořkém to plodu rozvrácení světového klimatu, na němž mají USA zdaleka největší, nejméně čtvrtinový podíl? Či že si občané severovýchodu USA mohli 2 dny zkusit žít bez elektřiny? Nevysvětlil. Že kritizovat nehorázné dotování z hlediska komplexní energetické náročnosti zdaleka nejnáročnějšího elektrického vytápění za peníze hospodárně topících domácností bez elektrického vytápění chybnými tarify je bezpředmětné, neboť mu problém neříká nic, nepřekvapuje. Podtržení úspor paliv a energie a zařízení na jejich obnovitelné zdroje jejich převedením z 5% do 22% sazby daně z přidané hodnoty či plynofikace dopravy zásadním zvýšením spotřební daně na zemní plyn užívaný v dopravě také nestálo za odpověď.

Limity rozpoutaly bouři

Bouře se strhla kolem záměru zrušit či neprodlužovat územní limity těžby uhlí s tím, že by si Doly mohly koupit nemovitosti a po té odtěžit obce Horní Jířetín a Černčice. Že všichni jejich zastupitelé volají SOS, nenechte nás na pospas zvůli těžbařské lobby, pro MPO nic neznamená. Prý to žádá Ústecký kraj. Ekologové pana náměstka Pecinu upozornili, že jde jen o názor vícehejtmana Foldyny (ČSSD). Krajský územní plán počítá se zachováním územních limitů těžby. Krajské zastupitelstvo to přijalo jednomyslně, ale pan Foldyna později změnil názor. Sociálně ekonomická tragédie Ústeckého kraje ho vede k řadě návrhů pochybných opatření, která situaci v kraji jen zhoršují.

MPO nekompromisní?

Proprán byl i přístup k energetické koncepci, kdy bylo předloženo sice 6 různých scénářů, ale mnohé podstatné problémy zůstaly mimo. Samozřejmě, použitý model je nedokonalý. Za zjevný trapas použitého modelu považují, že podle jeho výsledků mělo být 90% uvažovaných investic na rozvoj palivo energetického komplexu vynaloženo v domácnostech a v dopravě. Ekonomickou část návrhu aktualizace státní energetické koncepce tudíž nemohu brát vážně. Protože bylo od počátku zřejmé, že MPO nehodlá dělat kompromisy, předložilo MŽP alternativní návrh aktualizace státní energetické koncepce exministra M. Bursíka. Aby měl vůbec šanci na projednání, byl maximálně přizpůsoben použitému modelu. Dal by se nazvat scénářem vysokého využití obnovitelných energetických zdrojů - biomasy k vytápění, na rozdíl od scénářů MPO zachování trendu, posílení těžby domácího uhlí, posílení dovozu uhlí, posílení dovozu zemního plynu, posílení využívání jaderné energie a silného posílení jaderné energie. Má 4 subvarianty včetně provokativní ukončující výrobu v jaderné elektrárně Dukovany již v r. 2015. Kalkuluje s 600 000 ha zemědělské půdy, která dle odhadu ČSÚ z r. 2000 leží v ČR ladem. Kdyby se na ní pěstovaly rychle rostoucí dřeviny, popř. energetické plodiny, mohl by se citelně zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na palivo energetické bilanci ČR a současně vytvořit asi 60 000 pracovních míst, vesměs v regionech s rozpadajícím se zemědělstvím, odkud bída začíná vyhánět obyvatele. Mám za to, že je to dobrá kalkulace, která je též odpovědí např. na záměr bourat vesnice. Přehodnocení zásob uhlí ukazuje, že životnost severočeských ložisek uhlí se v důsledku poklesu jeho těžby po r. 1989 citelně prodloužila. Výmluva pana náměstka Peciny, že návrh alternativní energetické koncepce nelze přijmout, protože by se nestihl vládní termín 31.12.2002, těžko ob stojí. Bylo to MPO, které svými obstrukcemi přinutilo MŽP předkládat alternativu až dodatečně.

Jan Zeman

5. RŮZNÉ

5.1 Za prof. Emilem Hadačem

23. 4. 2003 zemřel ve věku nedožitých 89 let člen korespondent profesor RNDr. Emil Hadač, DrSc, navzdory těžkému zdravotnímu postižení vynikající botanik, autor mnoha vědeckých publikací, zakladatel vědecké ekologie v Československu, mnohaletý předseda Ekologické sekce při biologické společnosti ČSAV, člen čestného předsednictva STUŽ, neúnavný bojovník za ochranu přírody a životního prostředí u nás, skromný člověk levicového smýšlení. O jeho rozsáhlém díle by se dalo psát na mnoho stránek. Připomenu snad jen první pokus o zhodnocení stavu životního prostředí v Československu v r. 1983, který se uskutečnil pod jeho vedením. Nesetkal se s pochopením vedení tehdejší KSČ ne pro dílčí chyby, které obsahoval, ale protože poukazoval na mnohé nepříjemné skutečnosti. Že neřešení ostrých ekologických problémů Československa vážně kompromituje socialismus (a přispěla i k převratu v r. 1989), nevadilo.

Zatímco počty botaniků, kteří se s ním přišli rozloučit, šly do stovek, ekologové se přišli s prof. Hadačem rozloučit jen čtyři. Smutné, ale výstižné pro dnešní dobu.

Jan Zeman

5.2 Vyhlášení Ceny Josefa Vavrouška

Nadace Partnerství a Nadace Charty 77
zahajují přijímání nominací na **Cenu Josefa Vavrouška**

Cena se uděluje za aktivní prosazování trvale udržitelného způsobu života, za činnost usilující o pozitivní řešení vzájemně spjatých ekologických, sociálních, ekonomických i dalších problémů a za výjimečný čin nebo činnost v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Cílem CJV je zviditelnění konkrétních činů nebo činností ve prospěch životního prostředí a udržitelného rozvoje, které mohou být příkladem pro další jednotlivce.

Nominace musí obsahovat 1.) jméno kandidáta(ky), 2.) podrobný popis konkrétního činu nebo činnosti, za kterou je kandidát(ka) navrhován(a) a v čem je výjimečný(á) a 3.) jméno a kontakt na navrhovatele.

Nominace jsou přijímány do 16. 4. 2004

- *poštou*: na adresu Nadace Charty 77, Melantrichova 5, 110 00 Praha 1
- *e-mailem*: cjv@ecn.cz.

Slavnostní vyhlášení ceny proběhne v předvečer Světového dne životního prostředí dne 4. 6. 2004 v pražském divadle Ungelt jako součást recitálu zpěvačky Marty Kubišové.

5.3 Krajinný ráz – nová kniha autorů Jiřího Löwa a Igora Míchala

Monografie Igora Míchala a Jiřího Löwa o rozsahu 550 stránek (s vloženým CD s plnohodnotným textem, s mapovými přílohami) a s 500 obrázky, připravená v Ústavu aplikované ekologie FLE ČZU a v redakci Lesnické práce, s.r.o. v Kostelci nad Černými lesy, vyšla v roce 2003. Toto dílo zohledňuje, rozvíjí a rozšiřuje výstupy grantu Ministerstva životního prostředí VaV/640/1/1999 Péče o krajinu II.

Ochrana krajinného rázu náleží v české právní úpravě k nejmocnějším a zároveň k nekontroverznějším nástrojům péče o krajinu. Zákonodárcům se vpravdě renesančním uchopením tohoto pojmu zdařilo umně vyvážit přírodovědnou, kulturně historickou a estetickou mimořádnost krajiny. Deset let rozpaků s užíváním tohoto instrumentu správní a expertní sférou i náznaků jeho zneužívání naznačilo, jak vzdálena je současná realita rozmachu a hloubce ducha renesance. Tím více vyniká profesní zaujetí, tvůrčí invence a lidská pokora Igora Míchala a Jiřího Löwa, jež je vedly k vytvoření netoliko v naší literatuře jedinečné monografie o rázu našich krajin a o cestách k jeho pochopení a uchopení. Výpravná a objemná kniha, v níž vyústilo zkoumání vládou podpořeného grantu ministerstva životního prostředí se bezpochyby stane nejen zdrojem inspirace a metodickou rukověťí, ale i vyhledávanou bibliofilii všech, jimž niterné hodnoty našich krajin leží na srdci. Zůstane i upomínkou na Igora Míchala, jehož poslední korektury tohoto díla splynuly s posledními kroky jeho životní poutě.

Knihu je možné zakoupit (i na dobírku) na adrese:
Ústav aplikované ekologie FLE ČZU - sekretariát
281 63 Kostelec nad Černými lesy
Tel./fax: 321 697500, tel. 321 610374
e-mail: v.novakova@kostelec.czu.cz
e.svejdova@kostelec.czu.cz

Prodejní cena 600,- Kč, při zaslání na dobírku 679,- Kč

5.4 Kniha Veřejné prostory

Vážení kolegové,

dovolte mi informovat Vás, že se nám podařilo s podporou Grantové agentury ČR vydat publikaci "**Veřejné prostory** (v územně plánovacím procesu)". Knižka se zabývá problematikou veřejných prostorů našich měst v současnosti a možnostmi realizace zlepšení jejich stavu, a to jak fyzického, tak zejména s ohledem na jejich nezastupitelnou roli v oblasti mezilidským vztahů.

Eva Staňková k této knize napsala:

Úloha veřejných prostorů v současných obcích a městech nabývá na důležitosti. Společnost se stále více atomizuje, přibývá domácností jednotlivců I lidí opravdu osamělých, s tím vzrůstá přirozená potřeba mezilidských kontaktů, potřeba být alespoň viděn a moci pozorovat ostatní... Veřejné prostory tvoří hraniční zóny mezi funkčními plochami a současně je propojují – jsou místem, kde se rodí inspirace společenské evoluce...

Kvalita veřejných prostorů je vizitkou každé obce a města i městské části - ovlivňuje jeho přitažlivost pro investory. Úspěšná kultivace veřejných prostorů a jejich údržba vyžaduje profesionální koordinaci činnosti místní samosprávy, odborníků, soukromých podnikatelů i aktivní části veřejnosti.

Pro všechny tyto partnery je užitečné si přečíst tuto knížku.

Kniha je k dostání za 190,-Kč + poštovné na dobírku. Objednávky prosím směřujte e-mailem na adresu: civitasperpopuli@volny.cz nebo vladimira.silhankova@atlas.cz, písemně na adresu občanského sdružení Civitas Per Populi, Fakulta architektury VUT v Brně, Poříčí 5, 639 00 Brno nebo telefonicky na sl. Petru Pokludovou - 777247707.

Budeme rádi, pokud Vás kniha zaujme.

Vladimíra Šilhánková
Občanské sdružení Civitas Per Populi
Fakulta architektury VUT v Brně
Poříčí 5, 639 00 Brno
Tel. +420 777 247 707, +420 603 554155
E-mail: civitasperpopuli@volny.cz
nebo vladimira.silhankova@atlas.cz

5.5 Projekty podpořené Ministerstvem životního prostředí

MŽP podpořilo pro rok 2004 dva projekty podané STUŽÍ - - projekt „Popularizace výsledků vědy a výzkumu v oblasti životního prostředí formou pravidelných seminářů, besed a tiskových materiálů,“ byl podpořen částkou 100 000 Kč a projekt „Ozvěny Ekofilmu“ dostane 35 000 Kč. Podporu nezískala Chomutovská pobočka STUŽ.

Děkujeme především Evě Vavrouškové, která prakticky sama tyto projekty připravila.

Jiří Dlouhý

6. AKTUÁLNÍ ADRESY A INFORMACE O STUŽ

6.1 Předsednictvo

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
<i>Pavel Šremer, prom.biol.</i> předseda sremer@cizp.cz	Liškova 633 140 18 Praha 4 tel.: 241717987 mobil: 721104450	Česká inspekce ŽP Na Břehu 267, Praha 9 tel.: 283 891 564 fax: 283 892 662
<i>Ing. Jiří Dlouhý</i> jiri.dlouhy@czp.cuni.cz místopředseda	Na Hanspaulce 7 160 00 Praha 6 tel.: 224 320 164 mobil: 603 841 304	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 251 080 353 fax: 251 620 441
<i>Ing. Karel Jech</i> karel.jech@ecn.cz místopředseda	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2 tel./fax: 222 726 909 mobil: 603 473 425	Ministerstvo ŽP Vršovická 65, 100 10 Praha 10 Tel.: 267 122 419
<i>RNDr. Miroslav Martiš, CSc.</i> martis@ri.ipex.cz místopředseda	Mánesova 1087/7 251 01 Říčany tel.: 323 602 450	Ústav aplikované ekologie 281 63 Kostelec n. Č. lesy tel./fax: 321 697 500
<i>PhDr. Ivan Rynda</i> ivan.rynda@czp.cuni.cz	Brigádníků 149/2957 100 00 Praha 10 tel. 274 820 828 mobil: 737 756 429	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 251 080 354 fax: 251 620 441
<i>RNDr. Martin Bursík</i> martinbursik@mbox.vol.cz	Sněmovní 147/7, 118 00 Praha 1 tel.: 257 531 655	Ecoconsulting s.r.o. Sněmovní 7, 118 00 Praha 1 tel/fax.: 257 53 2 643
<i>Ing. Ivan Dejmal</i> dejmal@mistral.cz	Kamenická 45, 170 00 Praha 7 tel./fax: 233 382 080	
<i>RNDr. Jiří Kulich</i> sever@ecn.cz	Středisko ekologické výchovy SEVER 542 26 Horní Maršov tel.: 499 874 280, 499 874 326, fax: 499 874 181	
<i>Ing. Miroslav Punčochář</i> punc@icpf.cas.cz	Petýrkova 1995 148 00 Praha 4 tel.: 272 933 906	AV ČR, Ústav chem. procesů Rozvojová 135 165 02 Praha 6 tel.: 220 390 298 fax: 220 920 661
<i>PaedDr. Jiří Roth</i> jiri.roth@worldonline.cz	Jiráskova 4211 430 03 Chomutov tel.: 474 620 843	
<i>Ing. Ondřej Velek</i> ondrej.velek@ecn.cz	V Násypu 3 152 00 Praha 5 tel.: 251 554 712 mobil: 604 334 424	Nadace Partnerství Krátká 26, 100 00 Praha 10 tel.: 274 816 727

6.2 Revizní komise

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
<i>Ing. Jaroslav Mejzr</i> předseda jaroslav.mejzr@compexdata.cz	Pštrossova 4 110 00 Praha 1 tel.: 224 910 847	Počernická 168, Praha 10, tel. 267207213
<i>Hana Horynová</i> hana_horynova@env.cz	U Kombinátu 31 100 00 Praha 10 tel.: 274 820 853	MŽP, Vršovická 65 100 10 Praha 10 tel.: 267 122 913 fax: 267 310 920

6.3 Ostatní

Jméno	Adresa
<i>Ing. Eva Vavroušková</i> tajemnice eva.vavrouskova@ecn.cz	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2 tel./fax: 222 726 909 mobil: 604 171 921
<i>Dana Kopanicová</i> účetní kopanicova@systemix.cz	Herálecká 1/957, 140 00 Praha 4 tel.: 241 410 138 mobil: 777 696 917

6.4 Pracovní skupiny

Název	Vedoucí - koordinátor	Kontakt
Pro pražské problémy	<i>Jiřina Juláková</i>	Ve Svahu 1, 147 00 Praha 4 tel: 241 431 844
EIA sekce	<i>Miroslav Martiš</i>	člen předsednictva – viz adresář
Pro ekolog. výchovu	<i>Ivan Rynda, Jiří Kulich</i>	členové předsednictva – viz adresář
Pro ekozemědělství	<i>Karel Jech</i>	člen předsednictva – viz adresář
Pro dopravu	<i>Jan Zeman</i> zeman@ceu.cz	Český ekologický ústav Kodaňská 10/54, 100 10 Praha 10, tel.: 271 740 867
Pro ochranu lesů	<i>Ivan Rynda</i>	člen předsednictva – viz adresář
Pro odpady	<i>Miroslav Punčochář</i>	člen předsednictva – viz adresář
Pro trvale udržitelná města	<i>Miroslav Petr</i>	Východočeská pobočka – viz adresář
Pro IPPC	<i>Pavel Šremer</i>	předseda – viz adresář

6.5 Zástupci regionálních poboček

Jméno	Adresa domů	Adresa práce
Chomutovská <i>PaedDr Jiří Roth</i>	člen předsednictva – viz adresář předsednictva	
Českolipská <i>RNDr. Jaroslava Formanová</i> <i>Michaela Komersová (adm.)</i> michaela.komersova@up.mpsv.cz	Dolní Libchava 194 470 01 Česká Lípa	
Jizerskohorská (prac. skupina) <i>Ing. Zdeněk Joukl</i> z.joukl@iol.cz	č.p. 621, PS22 486 61 Desná II tel.: 483 383 339	
Východočeská <i>Miroslav Petr</i> mirek.petr@email.cz	Jana Masaryka 1322 500 12 Hradec Králové tel.: 495 212 136	VaK a.s. Hradec Králové Víta Nejedlého 893, 500 00 HK tel.: 495 406 102
Broumovská <i>RNDr. Jan Piňos</i> jan.pinos@quick.cz	Nerudova 46 549 57 Teplice n. Metují tel: 491581239	Správa CHKO Broumovsko Ledhujská 59 549 54 Police n. Metují tel.: 491541084
Karlovarská <i>RNDr. Pavel Žlebek</i> stuzkv@cmail.cz	Mlýnská 58, 360 05 Karlovy Vary mobil: 606 606 599	Západní 22, 360 01 Karlovy Vary Tel.: 353 223 619
Jihočeská <i>Jana Rinkeová</i>	Varšavská 2744 390 05 Tábor	

6.7 Čestné předsednictvo

Blanka Bohdanová, Doc. MUDr. Martin Bojar, MUDr. Jan Cimický, Csc., Táňa Fišerová, Doc. Ing. Fedor Gál, DrSc., Prof. RNDr. Emil Hadač ♣, RNDr. Mikuláš Huba, CSc., Hazel Henderson, Jaroslav Hutka, Doc. RNDr. Čestmír Jech ♣, CSc., Jiřina Juláková, prom. chem., Jan Kačer, Prof. Dr. Erazim Kohák, RNDr. Ing. Eliška Nováková, DrSc. ♣, Prof. RNDr. Milena Rychnovská, Prof. Vladimír Srb, Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., Jana Štroblová, Doc. Ing. Josef Vavroušek, CSc ♣, Prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc

6.8 Informace o STUŽ

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná nezisková nevládní organizace (občanské sdružení). Byla založena prvním ministrem životního prostředí Československa Josefem Vavrouškem v roce 1992. STUŽ je zaměřena na zkoumání a vytváření předpokladů trvale udržitelného života na místní, regionální, národní a globální úrovni.

Úřední hodiny předsedy, tajemnice a případně dalších členů předsednictva:

Vždy v úterý (s výjimkou prvního v měsíci) od 17:00 – 19:00v kanceláři – Centru J.V., Krátká 26, 100 00 Praha 10.Návštěvy prosíme předem ohlásit tajemnici telefonem nebo e-mailem (viz adresář).

Předsednictvo STUŽ zasedá 1. úterý v měsíci od 14,00 hod. v místnosti č 401 v Klubu techniků, Novotného lávka (před seminářem), schůze předsednictva jsou otevřené pro členy STUŽ, kteří zde mají hlas poradní(článek 7.4 stanov STUŽ)

Podmínky členství: Podmínky členství jsou upraveny stanovami STUŽ čl. 6. O členství podle těchto podmínek rozhoduje předsednictvo (výjimečně valné shromáždění) na základě vyplněné přihlášky a případného vyjádření ostatních členů STUŽ. Přihlášky jsou k dispozici u tajemnice a v Centru Josefa Vavrouška. Zápisné činí jednorázově 100,- Kč, členský příspěvek 500,- Kč za rok. Osoby bez vlastního příjmu: zápisné 50,- Kč, členský příspěvek za rok 100,- Kč.

Příspěvek lze uhradit buď přímo v hotovosti tajemnici Evě Vavrouškové např. na úterních besedách, anebo složenkou C na adresu sekretariátu STUŽ, Krkonošská 1 nebo složenkou A-V na účet STUŽ, případně bankovním převodem na účet STUŽ.

Číslo účtu STUŽ: 3944349/0800 u Čs. spořitelny, pobočka Praha 2.

Tento Zpravodaj vychází v rámci projektu financovaného Ministerstvem životního prostředí

Odesílatel

<i>STUŽ – Společnost pro trvale udržitelný život</i>

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

Tel./fax: 222 726 909
----

e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz
--

http://www.czp.cuni.cz/stuz

Zpravodaj STUŽ – vychází podle potřeby jako informační periodikum pro členy STUŽ

Adresa redakce a zaslání příspěvků:

Ing. Eva Vavroušková

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

tel./fax: 222 726 909

e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz

Dáno do tisku: únor 2004

Titulní strana: ak. malíř Karel Čapek